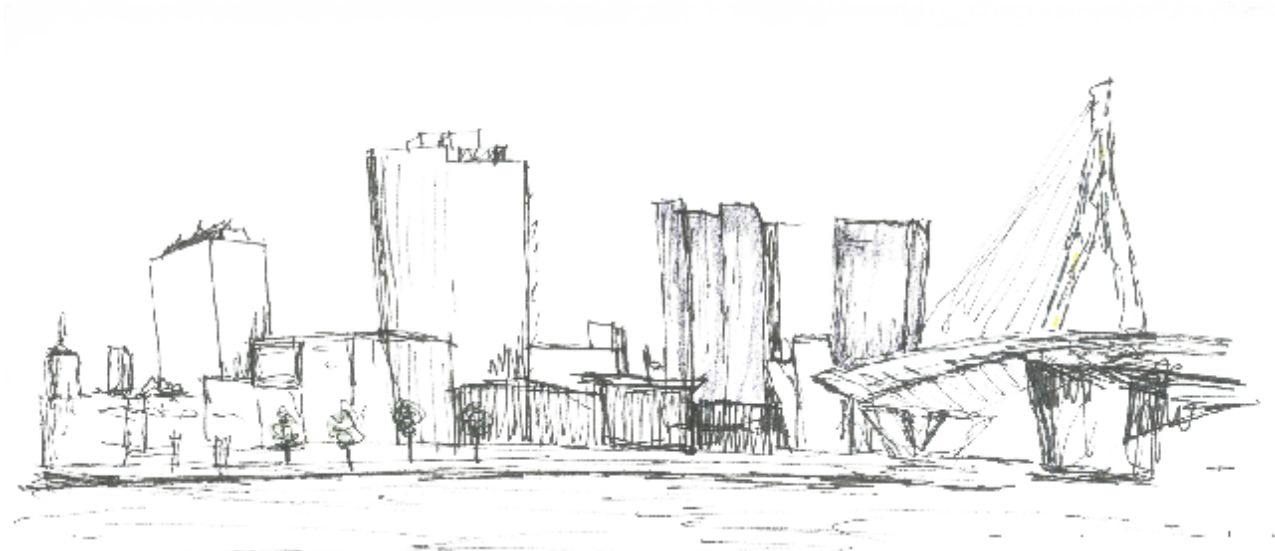

HD(R) Hovedopgave december 2009

Copenhagen Business School

Konvergensprojektets påvirkning på den regnskabs- mæssige behandling af ejendomsprojekter efter IFRS

Vejleder:

Thomas Kaas Selsø

Opgaveløsere:

Mathias Birkebæk Petersen

David Erik Straarup

Indholdsfortegnelse

1	INDLEDNING	4
2	PROBLEMFOMULERING	5
2.1	PROBLEMIDENTIFIKATION	5
2.2	HOVEDPROBLEMSTILLING	5
2.3	NØGLESØRSMÅL	5
2.4	PROBLEMAFGRÆNSNING	7
3	METODEVALG	9
3.1	SYNSPUNKT	9
3.2	BRANCHEVALG FOR ANALYSE	9
3.3	HOVEDOPGAVENS STRUKTUR	9
3.4	MODEL- OG METODEVALG	10
3.5	TEORIVALG	11
3.6	EMPIRIVALG	11
3.7	DISPOSITION	12
3.7.1	International regnskabslovgivning	12
3.7.2	IFRS Lovgrundlag	12
3.7.3	IASB og FASB's konvergensprojekt	12
3.7.4	Discussion Paper - Revenue Recognition in Contracts with Customers	12
3.7.5	Case - TK Development A/S	13
3.8	MÅLGRUPPE	13
3.9	KILDEKRITIK	13
3.10	HOVEDOPGAVENS PRAKTISKE FORDELING	14
4	INTERNATIONAL REGNSKABSREGULERING	15
4.1	IASB'S HISTORISKE OPBYGNING	15
4.2	IASB'S STRUKTUR	16
4.3	KORT REDEGØRELSE OM FASB OG US GAAP	19
4.4	FORHOLDET MELLEMLIASB OG FASB	20
4.5	KONVERGENS MELLEMLIASB OG US GAAP	21
4.6	IFRS FOR DANSKE VIRKSOMHEDER	22
4.7	DELKONKLUSION	23
5	IFRS LOVGRUNDLAG	26
5.1	IASB FRAMEWORK FOR PREPARATION AND PRESENTATION OF FINANCIAL STATEMENTS	26
5.2	IAS 1 - PRESENTATION OF FINANCIAL STATEMENTS	27
5.2.1	Grundlæggende forudsætning i IAS 1	27
5.2.2	Årsrapportens bestanddele	27
5.3	IAS 18 - REVENUE	28
5.3.1	Generelle indregningskriterier for indtægter	28
5.3.2	Måling af indtægter	30
5.3.3	Præsentation og oplysning i årsrapporten	30
5.4	IAS 11 - CONSTRUCTION CONTRACTS	31
5.4.1	Generelle bestemmelser for entreprisetraktrakter	32
5.4.2	Generelle indregningskriterier for entreprisetraktrakter	33
5.4.3	Tab på entreprisetraktrakter	35
5.4.4	Præsentation og oplysning i årsrapporten	35
5.5	DELKONKLUSION	36
6	IASB OG FASB'S KONVERGENSPROJEKT	38
6.1	NUVÆRENDE REGNSKABSREGULERING	39
6.1.1	Regnskabsregulering hos IASB	39
6.1.2	Regnskabsregulering hos FASB	40
6.1.3	IASB og FASB Revenue Recognition	40
6.2	NYE INDREGNINGS- OG MÅLINGSMETODER	41
6.2.1	The Extinguishment Based Method (EBM)	41
6.2.2	The Performance Based Method (PBM)	41

6.2.3	Performance Based Method with Application Accommodations (PBM with AA)	42
6.2.4	EBM (The Fair Value Model)	43
6.2.5	EBM (The Customer Consideration Model)	43
6.3	EKSEMPEL PÅ DE NYE INDREGNINGS OG MÅLINGSMETODER	43
6.3.1	Metode 1 - Nuværende metode (IAS 18)	45
6.3.2	Metode 2 - EBM metoden med The Customer Consideration Model	45
6.3.3	Metode 3 - EBM metoden med The Fair Value Model	45
6.3.4	Metode 4 - PBM metoden	46
6.3.5	Opsummering	46
6.4	DELKONKLUSION	46
7	DISCUSSION PAPER - REVENUE RECOGNITION IN CONTRACTS WITH CUSTOMERS	49
7.1	KONTRAKTBASERET INDREGNINGS PRINCIP	49
7.2	AKTIVITETSFORPLIGTELSE	50
7.2.1	Overdragelse af kontrol	51
7.2.2	Kundeaccept	52
7.2.3	Kundens intention og brug af aktivet	52
7.2.4	Kundens betaling	53
7.2.5	Varer kontra serviceydelser	53
7.2.6	Varer der er med til at opfylde anden aktivitetsforpligtelse	54
7.3	DEFINITION PÅ EN KONTRAKT	55
7.4	DEFINITION PÅ KUNDE	56
7.5	MÅLING	57
7.6	DELKONKLUSION	57
8	CASE - TK DEVELOPMENT A/S	60
8.1	TK DEVELOPMENT A/S	60
8.1.1	Virksomhedsbeskrivelse	60
8.1.2	Forretningskoncept	61
8.1.3	Anvendt regnskabspraksis	62
8.1.4	Indregning	62
8.1.5	Måling	64
8.2	FONDSRÅDET'S SYNSPUNKTER PÅ BEHANDLINGEN AF EJENDOMSPROJEKTER	64
8.2.1	Fondsrådet's vurdering af TK Development A/S	64
8.2.2	Fondsrådet's fortolkning af det juridiske grundlag af IAS 11 Entreprisekontrakter	65
8.2.3	Fondsrådet's fortolkning af det juridiske grundlag af IAS 18 Omsætning	66
8.2.4	TK Development's reaktion på Fondsrådet's afgørelse	67
8.3	KONVERGENSPROJEKTS PÅVIRKNING FOR BEHANDLING AF EJENDOMSPROJEKTER	67
8.3.1	Analyse af projektportefølje	67
8.3.2	Entré Shoppingcenter i Malmø Sverige	68
8.3.3	Retailparker opført for egen regning	69
8.3.4	Individuelt forhandlet retailparker opført for fremmed regning	70
8.4	DELKONKLUSION	74
9	KONKLUSION	77
10	LITTERATURLISTE	82
10.1	LITTERATUR	82
10.2	ARTIKLER OG NOTATER	82
10.3	HJEMMESIDER	83
10.4	ÅRSRAPPORTER	83
11	ANVENDTE FORKORTELSER	84

1 Indledning

Når de geografiske rammer for vores verden skal defineres, er det et alment faktum, at jorden selvfølgelig er rund. Et faktum som har været stadfæstet lige siden opdagelsesrejsende i det 15. århundrede drog ud for at kortlægge verden og i den forbindelse bevise, at det kunne lade sig gøre at sejle hele vejen rundt om kloden. Dette tidspunkt i historien må derfor siges at være et af de første store skridt for globaliseringens udvikling. Den globaliserede udvikling har dermed skabt rammerne for, at vi dag lever i et meget dynamisk og multikulturelt samfund, hvor dagligdagen på mange områder i høj grad præges af det internationale samfund. En smule satirisk karakteriserer den amerikanske journalist og forfatter Thomas L. Friedman derfor også i sin bog *The World Is Flat*, at globaliseringen faktisk har udjævnet den globale spilleflade og derved i praksis gjort verden flad. Dette påvises ved, at globaliseringen overordnet giver alle virksomheder ensartede markedsmuligheder. Alle lande påvirkes i et vist omfang af begivenhederne og markedsændringer som indtræffer rundt om i verden. Den globale påvirkning ses i den forbindelse tydeligt af den finansielle krise som tog til over hele verden i 2008. En finansiell krise som ikke er set magen siden den store depression i 1930'erne. Finanskrisen medførte i første omgang en række kollapse af virksomheder på de finansielle markeder, hvilket sendte en chokbølge af dimensioner ud over hele verden.

Globaliseringens udvikling har i den forbindelse skabt et stigende behov for en internationalisering af virksomheders eksterne regnskabsaflæggelse. Dette har fået de to primære standard-lovgivere i verden IASB og FASB, til at gå sammen i et fælles konvergensprojekt for at skabe en global regnskabsharmonisering mellem IFRS og US GAAP. Det er således målet at der på verdensplan kun anvendes ét globalt sæt af internationale regnskabsstandarder. Et af de centrale områder for konvergensprojektet har således omhandlet, hvorledes indregning og måling af omsætning skal behandles. Efter vores vurdering er dette emne meget spændende og interessant, da behandlingen af omsætning er så essentiel for regnskabsaflæggelsen. Overgange til IFRS for børsnoterede koncerner fik således i Danmark påvist, at der særligt i entreprenørbranchen opstod problemer med behandlingen af omsætning for igangværende byggeprojekter. Dette fik ejendomsudviklingsselskabet TK Development særligt at mærke, da det blev påkrævet af myndigheder, at tilbageføre omsætningen for en lang række byggeprojekter ved overgangen fra ÅRL til IFRS i 2005.

Vi ønsker derfor i opgaven at få belyst, hvad konvergensprojektets implementering vil komme til at betyde for behandling omsætning for børsnoterede virksomheder i entreprenørbranchen.

2 Problemformulering

2.1 Problemidentifikation

I 2005 overgik børsnoterede danske virksomheder fra at aflægge regnskab efter ÅRL til at aflægge efter IFRS. For entreprenørbranchen og hovedsageligt virksomheder som TK Development, der opfører ejendomsprojekter medførte overgangen et skærpet krav for brug af produktionsmetoden ved indregning og måling af omsætning. I TK Developments specifikke sag afgjorde Fondsrådet, at virksomhedens forretningskoncept ikke opfyldte kravene herfor, og de skulle derfor indregne omsætning efter salgsmetoden. IASB og FASB samarbejder i dag om et globalt konvergensprojekt, der skal udvikle en international regnskabsstandard for indregning og måling af omsætning. Denne skal som udgangspunkt erstatte de nuværende standarder for indregning af omsætning efter IAS 18 Revenue og IAS 11 Constructions Contracts. Konvergensprojektet får formentlig derfor en betydning for TK Development's nuværende regnskabspraksis for igangværende ejendomsprojekter.

2.2 Hovedproblemstilling

Med udgangspunkt i problemidentifikationen opstilles følgende hovedproblemstilling.

Hvilken konsekvens får IASB og FASB's konvergensprojekt for indregning og måling af omsætning i forhold til børsnoterede virksomheders nuværende regnskabsmæssige behandling af ejendomsprojekter efter IFRS?

2.3 Nøglespørgsmål

Med udgangspunkt i hovedproblemstillingen ønsker vi at besvare følgende underliggende nøglespørgsmål.

I kapitel 4 vil vi undersøge den internationale regnskabsregulering med henblik på at opnå en forståelse af, hvordan regnskabsaflæggelsen efter IFRS er bygget op. Vi ønsker derfor med kapitlet at afdække følgende nøglespørgsmål:

- Hvordan er IASB organisatorisk bygget op, og hvordan fungerer processen for udstedelsen af regnskabsstandarder til brug for IFRS?

- Hvordan er forholdet mellem IASB og FASB, og hvad er baggrunden for organisationernes fælles konvergensprojekt om at skabe international regnskabsharmonisering mellem IFRS og US GAAP?

I kapitel 5 vil vi undersøge lovgrundlaget med henblik på at få en forståelse af de gældende regler for behandling af igangværende ejendomsprojekter efter IFRS. Vi ønsker derfor med kapitlet at afdække følgende nøglespørgsmål:

- Hvad er det gældende lovgrundlag for behandlingen af omsætning efter IFRS?
- Hvad er det gældende lovgrundlag for behandlingen af entreprisekontrakter efter IFRS?

I kapitel 6 vil vi undersøge IASB og FASB's konvergensprojekt for indregning og måling af omsætning med henblik på at få en forståelse for hvilke regnskabsmæssige konsekvenser dette vil have for behandling af igangværende ejendomsprojekter. Vi ønsker derfor med kapitlet at afdække følgende nøglespørgsmål:

- Hvad er baggrunden for at IASB og FASB netop har så stor fokus på at udarbejde en ny regnskabsstandard for indregning og måling af omsætning?
- Hvilke metoder har IASB og FASB i den forbindelse været inde og overveje til brug for indregning og måling af omsætning, og hvad er resultatet af denne analyse.

I kapitel 7 vil vi undersøge IASB og FASB's Discussion Paper for Revenue Recognition in Contracts with Customers med henblik på at opnå en forståelse for valget af det kontraktbaserede indregningsprincip og den faktiske salgspris målemetode. Vi ønsker derfor med kapitlet at afdække følgende nøglespørgsmål:

- Hvad indebærer det kontraktbaserede indregningsprincip og den faktiske salgspris målemetode i det udstedte Discussion Paper?
- Hvilke ændringer indebærer metoden for det kontraktbaserede indregningsprincip og hvilke problemstillinger vil dette i praksis medføre?

I kapitel 8 vil vi ud fra en praktisk case undersøge, hvilken betydning implementeringen af konvergensprojektet vil få for TK Development's behandling af regnskabsposten igangværende arbejder i ejendomsprojekter. Vi ønsker derfor med kapitlet at afdække følgende nøglespørgsmål:

- Hvad var konsekvensen af Fondsrådet's afgørelser for TK Development's behandling af ejendomsprojekter?
- Hvilke konsekvenser vil implementeringen af konvergensprojektet få og vil dette i praksis give et bedre vurderingsgrundlag for regnskabsbrugerne i henhold til regnskabsposten igangværende arbejder i ejendomsprojekter?

2.4 Problemafgrænsning

Denne opgave omhandler IASB og FASB's konvergensprojekt for indregning og måling af omsætning med henblik på at analysere de afledte konsekvenser, dette har for den regnskabsmæssige behandling af igangværende ejendomsprojekter. Vi har i den forbindelse valgt, til brug for den empiriske analyse, at tage udgangspunkt i en virksomhed i entreprenørbranchen.

Opgaven er baseret ud fra den generelle regnskabsbruger informationsbehov. Ved konkret specifikation af regnskabsbrugernes krav til årsrapporterne har vi valgt at anvende et stakeholderperspektiv som nøglekomponent. Dette skyldes, at en investor formodes at være den eksterne regnskabsbruger, der har væsentlig erfaring og ekspertise i at analysere forskellige virksomheders årsrapporter samt anden offentligt tilgængeligt regnskabsmateriale. Der henvises til afsnit 3.1 "Synspunkt", for begrundelse af dette valg.

Årsrapporter fra danske børsnoterede koncerner skal aflægges efter IFRS samt de dertilhørende internationale regnskabsstandarder. Af denne årsag vil opgaven tage afsæt i den aktuelle lovgivning. Det vil sige: IAS 1 "Presentation of Financial Statements", IAS 18 "Revenue", IAS 11 "Construction Contracts" og IAS 37 "Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets", da disse er relevante for behandlingen af igangværende byggeprojekter. Vi har dog i opgaven valgt at afgrænse os for behandlingen af hensatte forpligtelser efter IAS 37 og renter, royalties og udbytter efter IAS 18, da vi ved vores bearbejdning af emnet, har vurderet at disse områder ikke bidrager tilstrækkeligt til opgavens problemstilling. En dybtgående gennemgang heraf vil derfor i opgavens sammenhæng og opbygning anses for at være overflødig. Hovedvægningen er hovedsageligt lagt på den internationale regnskabsregulering, idet de danske børsnoterede koncerner siden 2005 er overgået til regn-

skabsaflæggelse efter IFRS. Således vil IAS 18 "Revenue" og IAS 11 "Construction Contracts" blive anvendt, da der er en naturlig sammenhæng mellem disse to regnskabsstandarder. På baggrund af dette afgrænses opgaven til kun at omfatte ovennævnte lovgivning. Dog behandles ligeledes IAS 1 "Presentation of Financial Statements", da denne angiver de overordnede rammer for årsrapporter.

Ved behandlingen af konvergensprojektet for international regnskabsharmonisering har vi valgt, at afgrænse vores opgave til udelukkende at sætte fokus på forholdene tilknyttet indregning og måling af omsætning. Dette skyldes, at forholdene herom er essentielle for behandlingen af igangværende ejendomsprojekter.

Vi vil i opgaven fokusere på den eksterne behandling af igangværende arbejder i ejendomsprojekter. Af denne årsag undersøger vi ikke skattemæssige, revisionsmæssige eller juridiske problemstillinger, da dette vil gøre vores opgave for bred og ikke komme i dybden med de problemstillinger, der ønskes belyst til besvarelse af spørgsmålene i problemformuleringen.

Vi har til slut udarbejdet en case om TK Development A/S, som vil blive analyseret og således danne grundlag for opgavens konklusioner. Det antages i besvarelsen af denne opgave, at den udvalgte virksomhed er af en repræsentativ karakter, og derfor kan anvendes til at drage konklusioner, der er gældende for danske børsnoterede virksomheder i entreprenørbranchen.

3 Metodevalg

Kapitlet skal redegøre for de metodevalg og teorier, som vi har valgt at anvende i opgaven, i forhold til de afgrænsninger, vi har fundet nødvendige og relevante til besvarelsen af vores hovedproblemformulering.

3.1 Synspunkt

Når vi konkret vurderer vores analyseafsnit i opgaven, har vi valgt at gøre dette ud fra et stakeholderperspektiv, idet IASB anser investorerne som værende den væsentligste interessent ved den eksterne regnskabsrapportering. Yderligere anses investorernes informationsbehov at være så omfattende, at dette ligeledes også dækker over de andre interessenters informationsbehov på det økonomiske område.¹

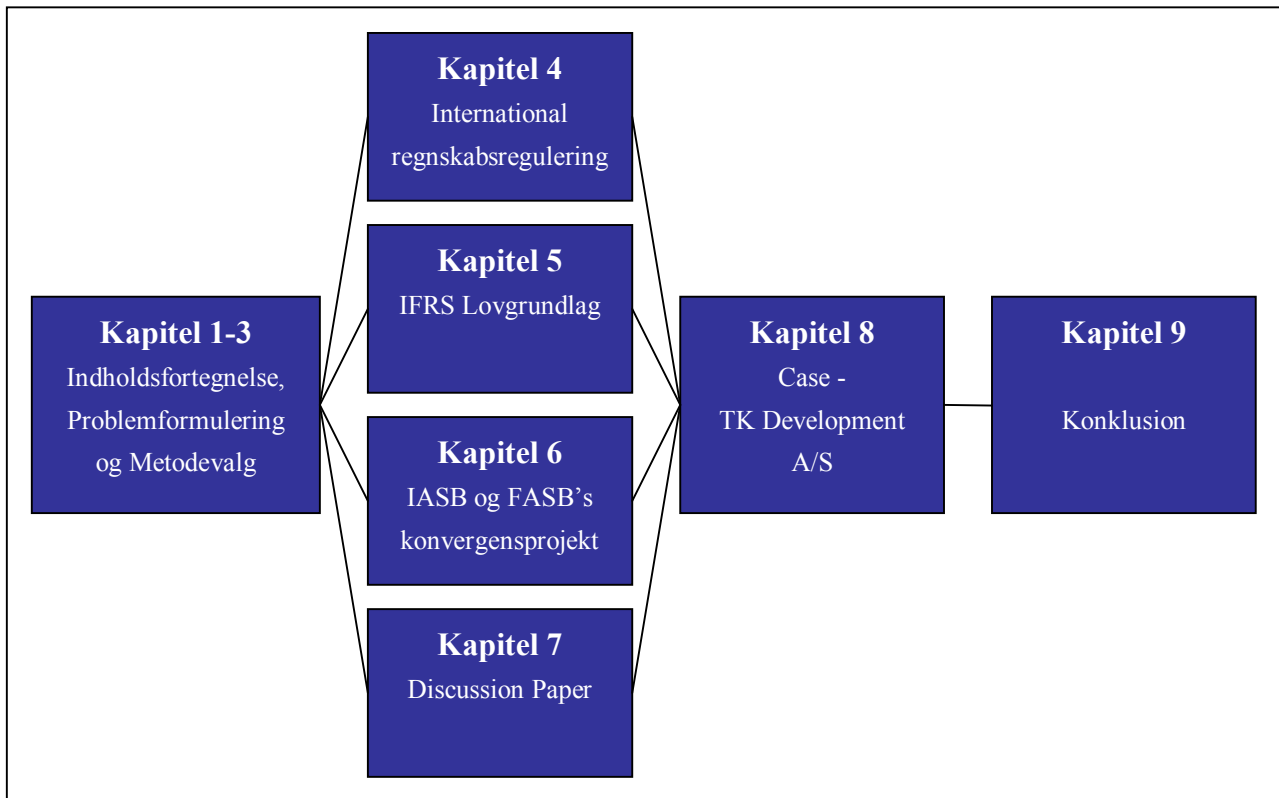
3.2 Branchevalg for analyse

I vores udvælgelsesproces har vi lagt vægt på at finde en branche, hvor implementeringen af konvergensprojektet kan tænkes at have en særlig stor betydning. Vi syntes derfor det har været mest nærliggende at vælge en branche, hvor indregning og måling af omsætning i høj grad baseres på skønmæssige vurderinger. Vores valg er derfor faldet på entreprenørbranchen, idet aktiviteten i denne type virksomheder afhænger af entreprisekontrakter, som ofte løber over flere regnskabsperioder. Indregningen og målingen af omsætning afhænger i høj grad af skønmæssige estimater af færdiggørelsesgrader. Vi vurderer derfor, at konvergensprojektet kan få en stor betydning for børsnoterede entreprenørvirksomheder, som skal aflægge regnskab i henhold til IFRS.

3.3 Hovedopgavens struktur

Nedenstående figur illustrerer hovedopgavens opbygning og struktur. De enkelte delelementer vil blive beskrevet nærmere i de efterfølgende afsnit.

¹ Kilde: Finansiell Rapportering - side 27

Figur 3.1 - Hovedopgavens struktur

3.4 Model- og metodevalg

Opgaven vil bestå af en blanding af både teori, regulering og praksis. Disse tre elementer er valgt som udgangspunkt, fordi det netop er disse elementers indbyrdes sammenhæng for igangværende ejendomsprojekter, der skal ligge til grund for analysen i vores opgave.

Normative regnskabsteorier er vejledende for, hvorledes en årsrapport bør udarbejdes og udformes i forhold til en given målsætning. Regnskabsreguleringen består af det spillerum, som virksomhederne har i form af love og regnskabsstandarder for at nå denne målsætning. Endelig udgør regnskabspraksis den måde, hvorpå teorien og reguleringen anvendes af virksomhederne og regnskabsbrugere.

Som metodevalg er valgt en objektiv redegørelse for de gældende love og regnskabsstandarder samt en subjektiv vurdering af eventuelle konsekvenser som konvergensprojektet vil få i praksis. Opgaven vil således tage udgangspunkt i en teoretisk og en praktisk gennemgang når vi forsøger at afdekke vores hovedproblemstilling.²

² Finansiell Rapportering - side 34 til 37

3.5 Teorivalg

Den teoretisk anlagte synsvinkel i opgaven vil tage udgangspunkt i såvel den normative regnskabs-teori som den deskriptive regnskabsteori ud fra den begrundelse at de supplerer hinanden. Deskripti-ve regnskabsteorier giver indsigt i hvordan og hvorfor regnskabspraksis udvikler sig, og informerer derfor lovgivere og standardsættere om, hvor der er behov for ændringer. Normative regnskabsteo-rier vejleder lovgivere og standardsættere om de ændringer, der bør laves i love og standarder for at samfundets krav til regnskaberne opfyldes bedst muligt.

Hovedvægten vil i opgaven ligge på den normative regnskabsteori, fordi den har til formål at analy-sere sammenhænge mellem mål og midler inden for regnskab for at opnå størst mulig målopfyldel-se. Som videnskabelig arbejdsmetode vælges naturligvis den deduktive metode, der indebærer en proces, der skal sikre den optimale løsning af en målsætning ud fra en analyse af de grundlæggende præmisser.³

Opgaven tager derfor afsæt i den formueorienteret og præstationsorienteret regnskabsteori. Den for-mueorienterede regnskabsteori vil imidlertid få den største vægning, da IASB's begrebsramme er baseret herpå. IASB's begrebsramme samt dertilhørende regnskabsstandarder for opgavens område bliver derfor sammen med IASB og FASB's konvergensprojekt opgavens omdrejningspunkt.

3.6 Empirivalg

Empirien i vores opgave stammer fra følgende love og vejledninger der udgør grundlaget for opga-ven.

- IAS 1 Presentation of Financial Statements
- IAS 11 Constructions Contracts
- IAS 18 Revenue
- IASB og FASB's Discussion Paper "Preliminary Views on Revenue Recognition in Con-tracts with Customers.
- IASB's hjemmeside
- Artikler vedrørende konvergensprojektet

³ Finansiell Rapportering - side 34 til 37

3.7 Disposition

3.7.1 International regnskabslovgivning

Kapitlet er medtaget, fordi det giver en grundlæggende forståelse for hvordan den internationale regnskabsregulering er opbygget. Denne forståelse er nødvendig for den videre bearbejdelse af de efterfølgende kapitler, der netop omhandler den internationale regnskabslovgivning, samt ændringerne hertil som følge af konvergensprojektet. Idet vi bygger opgaven ud fra entreprenørvirksomhedernes regnskabsaflæggelse efter IFRS, tager kapitlet først udgangspunkt i IASB's historiske opbygning og struktur. Endvidere beskriver kapitlet forholdet mellem IASB og FASB, da det er en forudsætning for at forstå organisationernes fælles konvergensprojektet om regnskabsharmonisering af IFRS og US GAAP.

3.7.2 IFRS Lovgrundlag

Vi vil i opgaven foretage en overordnet gennemgang af det nuværende lovgrundlag efter IFRS, hvilket er en grundlæggende forudsætning for at vurdere ændringerne som følge af konvergensprojektet. Vi vil på baggrund herfor tage udgangspunkt i de internationale regnskabsstandarder, som netop understøtter regnskabslovgivningen ved behandling af igangværende ejendomsprojekter efter IFRS. Kapitlet vil derfor omfatte en gennemgang af IAS 1 "Presentation of Financial Statements", IAS 18 "Revenue" og IAS 11 "Construction Contracts".

3.7.3 IASB og FASB's konvergensprojekt

Vores hovedproblemstilling tager afsæt i den specifikke gren af IASB og FASB's konvergensprojekt vedrørende indregning og måling af omsætning. Det er derfor nødvendigt at forstå projektet og dets indhold for at kunne vurdere dets betydning for regnskabsposten igangværende arbejder ved behandling af ejendomsprojekter. Kapitlet er derfor indledt af en overordnet beskrivelse af konvergensprojektet og efterfølgende en nærmere beskrivelse af de indregnings- og målemetoder, som er taget i betragtning for behandlingen af omsætning.

3.7.4 Discussion Paper - Revenue Recognition in Contracts with Customers

Det udstedte Discussion Paper for Revenue Recognition in Contracts with Customers er et pejlemærke for, hvor langt IASB og FASB er kommet i processen mod en egentlig regnskabsstandard for området. Discussion Paper'et er dermed det nedskrevne resultat af de møder og forhandlinger de to organisationer har haft med hinanden, som nu er sendt i omløb for at blive diskuteret og vurderet

af ledende fagfolk og myndigheder på området. Vi har derfor valgt at indlede kapitlet med en beskrivelse af den metode for indregning og måling af omsætning, som Discussion Paper'et lægger op til at skulle anvendes. Herefter en redegørelse for den betydning, metoden vil få såfremt den implementeres i praksis.

3.7.5 Case - TK Development A/S

I vores case-afsnit vil vi anvende den oparbejdede viden og forståelse fra de ovenstående kapitler til i praksis at vurdere effekten af konvergensprojektet på den regnskabsmæssige behandling af igangværende ejendomsprojekter. Vi har til brug herfor valgt at analysere effekten på den børsnoterede entreprenørvirksomhed TK Development. På baggrund af denne analyse vil vi blandt andet kunne vurdere den praktiske problemstilling, som konvergensprojektet vil medføre. Kapitlet tager udgangspunkt i en beskrivelse af TK Development's regnskabspraksis for behandlingen af igangværende ejendomsprojekter. Dernæst vurderes konvergensprojektets betydning ved brug af den nye metode for indregning og måling af omsætning.

3.8 Målgruppe

Hovedopgaven er skrevet i forbindelse med vores afslutningen på HD(R) studiet i faget eksternt regnskab. Opgaven vil derfor primært henvende sig til lærere, censorer og studerende med interesse i eksternt regnskabsvæsen.

3.9 Kildekritik

Lovgivning

Lovgivning såsom IFRS er kendetegnet ved at det udarbejdes af flere arbejdsgrupper, som ofte er bestående af personer med en teoretisk baggrund som for eksempel anerkendte professorer ved universiteter. Lovforslag bliver herefter i en længere periode gennemarbejdet af personer med både teoretisk og praktisk baggrund som for eksempel statsautoriserede revisorer og jurister. En lov er således den mest gennemarbejdede kilde og kan derfor anvendes uden brugeren forholder sig særligt kritisk til det skrevne indhold.

Lærebøger og faglitteratur

Lærebøger er skrevet af en eller flere personer med meget stor faglig viden og indsigt i emnet. Den faglige standard i lærebøger skal være meget, idet de blandt andet anvendes ved højere læreanstalter. Der bliver dog ikke stillet de samme lovmæssige krav som til udarbejdelse af lovgivning. Det

kan derfor i sjældne tilfælde opstå tvivl om, hvorvidt der er tale om en subjektiv vurdering af stoffet. Det er derfor nødvendigt at være en smule mere kritisk, ved anvendelse af lærebøger som kilder, end de tilfælde hvor man anvender en lovtekst.

Artikler

Artikler omfatter en skriftlig behandling af et emne, som er skrevet af en eller flere forfattere som har interesse for emnet. Da tilblivelsesprocessen for artikler er kort, vil disse ofte omhandle aktuelle emner. Artikler vil ofte bære præg af forfatterens egen holdning, hvilket derfor vil indebære en grad af subjektivitet. Det er derfor nødvendigt at være opmærksom på dette, ved anvendelse af artikler som kilder, idet de oplysninger som fremsættes ikke nødvendigvis er den endegyldige sandhed.

3.10 Hovedopgavens praktiske fordeling

Ved den praktiske udarbejdelse af hovedopgaven, har vi i fællesskab forsøgt at fordele opgavens bærende kapitler ligeligt imellem os. Hovedopgavens praktiske fordeling er således fordelt og udarbejdet på følgende måde:

- Indledning, Problemformulering og Metodevalg (kapitel 1 til 3) er udarbejdet i fællesskab
- International Regnskabsregulering (kapitel 4) er udarbejdet af David Erik Straarup
- IFRS Lovgrundlag (kapitel 5) er udarbejdet af David Erik Straarup
- IASB og FASB's Konvergensprojekt (kapitel 6) er udarbejdet af Mathias Birkebæk Petersen
- Discussion Paper - Revenue Recognition in Contracts with Customers (kapitel 7) er udarbejdet af Mathias Birkebæk Petersen
- Case - TK Development (kapitel 8) er udarbejdet i fællesskab
- Konklusion (kapitel 9) er udarbejdet i fællesskab

Vi er på baggrund af vores ovenstående disposition af arbejdsområder til brug for udarbejdelsen af hovedopgaven begge enige om, at opgaveløsningens grundlæggende fordeling og faktiske udarbejdelse er sket ligeligt imellem os.

4 International regnskabsregulering

Formålet med kapitlet er at give læseren et indblik i opbygningen og strukturen af den internationale regnskabsregulering. Kapitlet skal dermed være med til at danne rammerne og forudsætningerne, som ligger bag vores hovedproblemformulering om IASB's og FASB's konvergensprojekt.

I takt med den tiltagende globalisering, som i stigende grad forbinder vores verden på kryds og tværs af landegrænser, er behovet for internationaliseret regnskabsregulering konstant tiltagende. Den globale verdens virkelighed har medført et langt mere dynamisk og komplekst spillerum for det nationale såvel som internationale erhvervsliv. Forudsætningen for at løse de globale finansielle rapporteringsopgaver kræver derfor moderne regnskabsharmonisering af regnskabspraksis på et globalt plan.

Vi vil i kapitlet først give et kort overblik over IASB's historie og struktur. Herefter vil vi se nærmere på forholdet mellem IASB og FASB for herunder at kunne analysere konvergensprojektet for regnskabsharmonisering mellem IFRS og US GAAP.

4.1 IASB's historiske opbygning⁴

I starten af 1970'erne begyndte virksomheder i større og større omfang at udvide deres aktiviteter globalt. I takt med denne globalisering blev det hurtigt konstateret, at virksomhederne stod overfor store økonomistyringsvanskeligheder i udlandet, da regnskabsreglerne og regnskabsstandarderne for de forskellige lande ikke var forenelige. En række af de store og indflydelsesrige produktionslande besluttede derfor i 1973 at grundlægge the International Accounting Standards Committee (IASC), der skulle agere som et globalt regnskabsvæsenorgan. IASC skulle være ansvarlig for at udarbejde og implementere et sæt af internationale regnskabsstandarder (IAS - International Accounting Standards), fortolkninger og begrebsmæssige rammer samt andre vejledninger, der i praksis skulle kunne vedtages for virksomheder over hele verden. Blandt de stiftende lande var Australien, Canada, Frankrig, Tyskland, Japan, Mexico, Nederlandene, Storbritannien, Irland og USA. IASC's bestyrelse blev dermed ligeledes sammensat af delegerede fra hvert af de stiftende lande, selv om mange flere lande er kommet til siden hen.

I 1981 begyndte IASC's bestyrelse at besøge de nationale standard-lovgivere, og i samme år blev en rådgivende gruppe (Consultive Group) dannet for at yde assistance til IASC. Den rådgivende gruppe

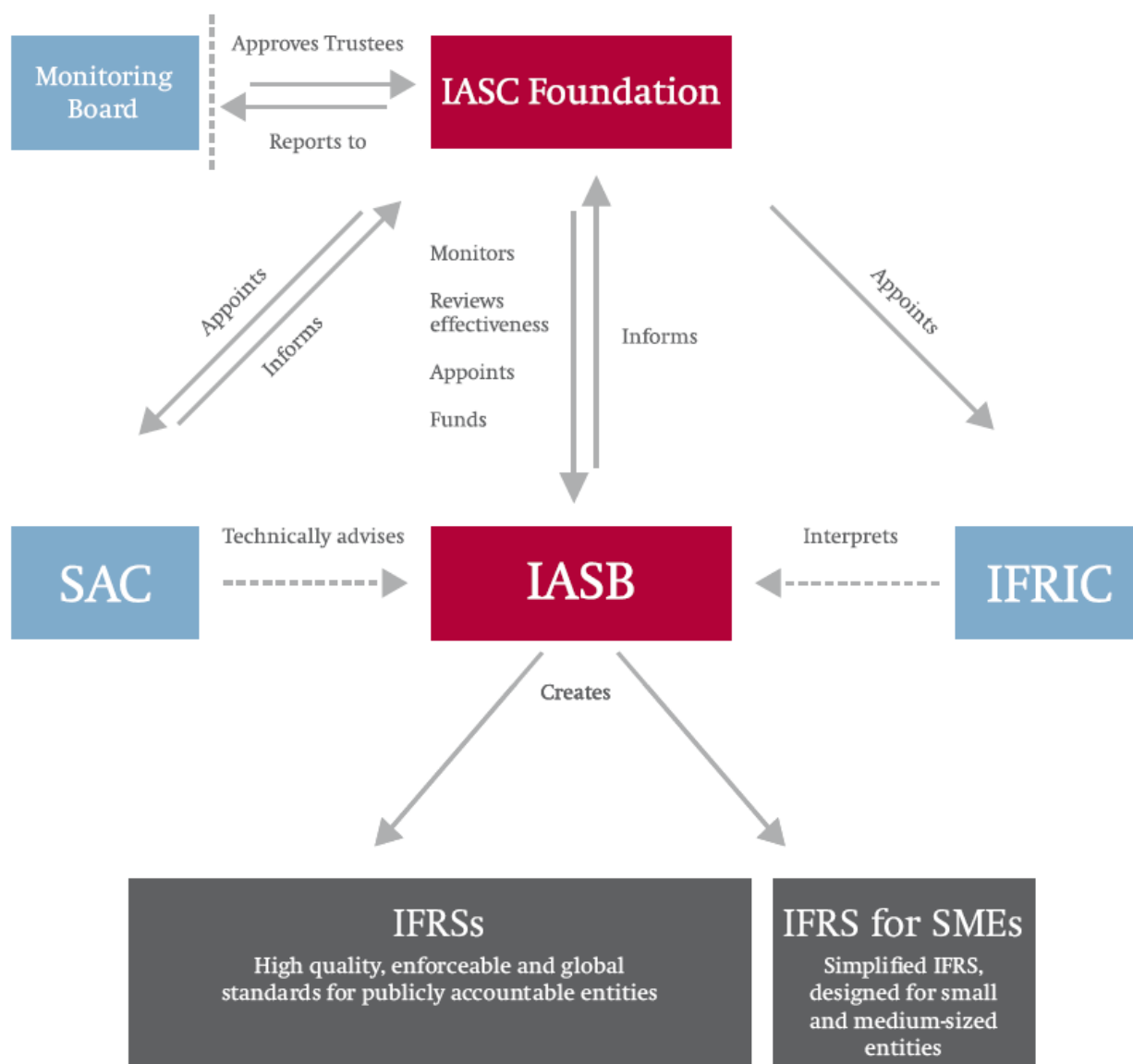
⁴ Kilde: IASPlus.com - (<http://www.iasplus.com/restruct/restruct.htm>)

pe bestod af en bred vifte af internationale organisationer med interesser indenfor regnskabsvæsen. Ligeledes i 1981 blev IASC og the International Federation of Accountants (IFAC) enige om, at IASC skulle have en fuld og uafhængig myndighed til at fastsætte de internationale regnskabsstandarder. IASC offentliggjorde i 1987 det første bind af internationale regnskabsstandarder og i henholdsvis 1988 og 1990 sluttede the Financial Accounting Standards Board (FASB) og Europakommissionen sig til den rådgivende gruppe. Mod slutningen af 1997 dannede IASC en strategigruppe (Strategy Working Party) til at revurdere strukturen og strategien i organisationen. Resultatet af denne revurdering blev offentliggjort i 1998 i form af et Discussion Paper, som efter at have været debatteret blev enstemmig godkendt i december 1999 af IASC's bestyrelse. Som et resultat heraf blev der den 1. april 2001 vedtaget en ny forfatning, som medførte at IASC blev erstattet af the International Accounting Standards Board (IASB), hvorefter IASC blev omdøbt til the International Accounting Standards Committee Foundation (IASCF) og hermed fik rollen som fondsbestyrelse for IASB. IASB overtog dermed IASC's tidligere rolle for udarbejdelsen og implementeringen af internationale regnskabsstandarder, som fremadrettet ændrede navn til International Financial Reporting Standards (IFRS). IASB valgte dog af praktiske årsager at bibeholde navnene for de gamle IAS'er, hvorfor der i dag både er internationale regnskabsstandarder kaldet IAS'er og IFRS'er. Formålet med den ændrede struktur var ligeledes at styrke organisationen, så en fælles international regnskabsaflæggelse efter IFRS kunne realiseres.

4.2 IASB's struktur⁵

IASB er dermed en uafhængig organisation, som har til formål at udarbejde og udgive internationale regnskabsstandarder, som skal anvendes i forbindelse med udarbejdelse og præsentation af årsrapporter. IASB arbejder yderligere hen imod en forbedring og synkronisering af de internationale regnskabsstandarder, som anvendes i forbindelse med udarbejdelsen af årsregnskabet i henhold til IFRS. De 16 medlemmerne i IASB's bestyrelse udpeges og kontrolleres af fondsbestyrelsen IASCF, som er et tillidsnævn sammensat af en geografisk og branchemæssig adspredt gruppe af professionelle erhvervsfolk. IASCF har til ansvar at sikre, at regnskabslovgivningen udføres på basis af de offentlige myndigheders interesse. Medlemmer skal ligeledes godkendes af et nævn for de kapitale markedsmyndigheder. Den komplekse organisationsstruktur skal dermed være med til at sikre udarbejdelsen af regnskabslovgivning imod korruption. IASB støttes yderligere af the Standards Advisory Council (SAC) og the International Financial Reporting Interpretations Committee (IFRIC), som yder vejledning i tilfælde, hvor der i praksis kan opstå tekniske implementeringsvanskeligheder eller fortolkningsspørgsmål. Strukturen kan illustreres ud fra nedenstående figur.

⁵ Kilde: Årsrapport efter IFRS - side 69 til 73 ; IASPlus.com - (<http://www.iasplus.com/restruct/restruct.htm>)

Figur 4.1 - IASB's struktur⁶

IASB's rolle kan beskrives som følgende:⁷

- At udvikle ét fælles sæt af globale regnskabsstandarder, som har til hensigt at hjælpe en bred vifte af forskellige regnskabsbrugere med økonomiske beslutning, samt sikre at disse er baseret på sammenlignelige finansielle oplysninger.
- At fremme den praktiske anvendelse af internationale regnskabsstandarder (IAS'er og IFRS'er).

⁶ Kilde: IASB.org - (<http://www.iasb.org/NR/rdonlyres/E84B0675-9153-440E-BB0C-50006F8D059E/0/WhoWeAre13July2009.pdf>)

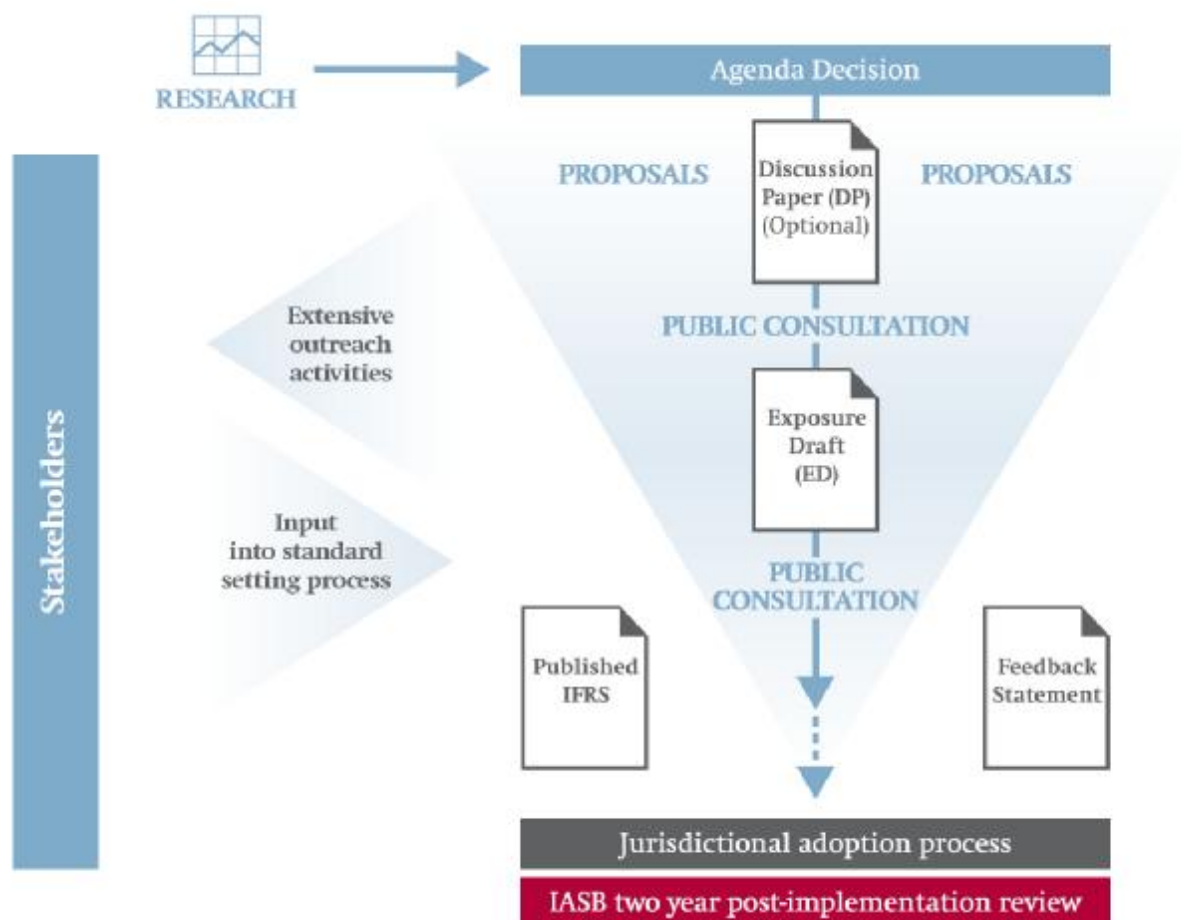
⁷ Kilde: IASB.org - (<http://www.iasb.org/NR/rdonlyres/E84B0675-9153-440E-BB0C-50006F8D059E/0/WhoWeAre13July2009.pdf>)

- At arbejde aktivt med nationale standard-lovgivere til at sikre en høj kvalitet af konvergens mellem de nationale regnskabsstandarder og IFRS.

Selve processen for at udvikle og udarbejde standarder i IASB er meget grundig og langvarig. Der skal i første omgang foretages en dybtgående research af regnskabsområdet, hvorefter disse forslag til en standard skal bearbejdes i et Discussion Paper. Et Discussion Paper vil typisk bestå af flere åbne forslag for metoder, som IASB mener, kan blive anvendt. Derefter sendes Discussion Paper'et ud for at blive vurderet og debatteret af nogle forskellige komiteer og myndigheder, for at modtage de indledende tilbagemeldinger på forslaget. IASB gør i den forbindelse et ihærdigt forsøg på at få så mange synsvinkler med som muligt. Herefter skal IASB selv foretage en vurdering af de tilbagemeldinger som Discussion Paper'et har fået, hvorefter et udkast til det endelige standardforslag kan udarbejdes i et Exposure Draft. Dette Exposure Draft sendes i lighed med Discussion Paper'et i omløb for at få endelige tilbagemeldinger herpå, før den endelige standard udarbejdes. Den færdige standard skal herefter igennem en juridisk proces af de nationale lovgivende myndigheder for at blive optaget i lovgrundlaget for regnskabsaflæggelse. I to år efterfølgende foretager IASB et overordnet review af standardens implementering og anvendelse for at se, om eventuelle praktiske forhold yderligere skal bearbejdes. Processen for at implementere standarder må derfor siges at være meget langvarig og kompleks. Et problem kan derfor være, at forholdene i erhvervslivet som IASB ønsker at standardisere har ændret sig, hvorfor standardens praktiske anvendelse eventuelt ved implementering på nogle områder kan være forældet. Udarbejdelsen af standarder kan illustreres ud fra nedenstående figur 4.2.⁸

Et andet problem ved udarbejdelsen af standarder er, at disse skal gælde for alle type virksomheder samt alle virksomhedsstørrelser. Dette har forårsaget et meget stort problem for IASB, idet de nationale myndigheder i den forbindelse har set det vanskeligt at foretage en fuld implementering af IFRS. I den forbindelse har den danske model for regnskabsaflæggelse efter regnskabsklasser været meget velanset, idet denne kompenserer for en sådan en ulighed mellem store og små virksomheder. IASB har derfor også set det nødvendigt at udarbejde en IFRS-light version, som skal gælde for små og mellemstore virksomheder kaldet IFRS SME. Det må derfor anses, at implementeringen af ét globalt sæt af regnskabsstandarder stadig har et godt stykke vej endnu. Der er i den forbindelse dermed fortsat mange forhindringer, som skal overkommes. Positivt er dog, at implementeringsprocessen sker gradvist og samarbejdet mellem IASB og FASB er styrket markant over det seneste årti.

⁸ Kilde: IASB.org - (<http://www.iasb.org/NR/rdonlyres/E84B0675-9153-440E-BB0C-50006F8D059E/0/WhoWeAre13July2009.pdf>)

Figur 4.2 - Udarbejdelsesprocessen for standarder⁹

Etiske retningslinjer bliver taget meget alvorligt i IASB. Således støtter IASB sig op af det etiske kodeks udviklet af IFAC's etiske komite the International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA). Dette etiske kodeks gælder for alle professionelle revisorer og afdækker de fem principper om faglig etik: integritet, objektivitet, faglig kompetence og agtpågivenhed, fortrolighed, og professionel adfærd.¹⁰

4.3 Kort redegørelse om FASB og US GAAP¹¹

The Financial Accounting Standards Board (FASB) er en privat amerikansk organisation, der i lighed med IASB blev oprettet i 1973 med det formål at udstede regnskabsvejledninger (FAS - Finan-

⁹ Kilde: IASB.org - (<http://www.iasb.org/NR/rdonlyres/E84B0675-9153-440E-BB0C-50006F8D059E/0/WhoWeAre13July2009.pdf>)

¹⁰ Kilde: IFAC.org - (http://www.icaew.com/index.cfm/route/166975/icaew_ga/Technical_and_Business_Topics/Topics/Ethics/Advancing_the_debate/IFAC_s_revised_Code_of_Ethics/pdf) ;
ICAEW.com - (http://www.icaew.com/index.cfm/route/166975/icaew_ga/Technical_and_Business_Topics/Topics/Ethics/Advancing_the_debate/IFAC_s_revised_Code_of_Ethics/pdf)

¹¹ Kilde: Wiley US GAAP 2006 - side 2-5 ; FASB.org - (<http://www.fasb.org/jsp/FASB/Page/SectionPage&cid=1176154526495>)

cial Accounting Standards) og andre regnskabsmæssige erklæringer til brug for den amerikanske regnskabsregulering. Alle disse standarder udgør dermed tilsammen i USA the Generally Accepted Accounting Principles (US GAAP). US GAAP er dog ikke nedskrevet i loven, men derimod en kombination af autoritære standarder og accepterede måder at udarbejde finansielle oplysninger på ud fra et regelbaseret grundlag om god regnskabsskik. FASB er i dag dermed ansvarlig for at udarbejde en bred vifte af rapporteringsstandarder og særlige regnskabsregler, således rapporteringen af finansielle oplysninger efter disse standarder er transparente og sammenlignelige på tværs af hele USA. FASB har dermed været med til at præge en stor del af den amerikanske regnskabslovgivning.

Regnskabsprincipperne i US GAAP blev ved dets oprindelse baseret på et koncept om beskyttelse af investorer og kapitalmarkeder som følge af børskrakket i USA i 1929. Principperne i US GAAP har dermed været anvendt i USA siden 1930. I dag er US GAAP et meget omfattende og velanset sæt af regnskabsstandarder af høj kvalitet, som i udstrakt grad har haft stor indflydelse på regnskabsregulering i flere dele af verden. I det seneste årti har der dog været en del kritik både i og udenfor USA af regnskabsprincipperne i US GAAP, hvorfor der stilles spørgsmålstejn ved den komplicerede og komplekse begrebsramme, som har gjort det muligt for udbredte regnskabsskandaler som for eksempel Enron, Adelphia og WorldCom i begyndelse af dette nye årtusind.

4.4 Forholdet mellem IASB og FASB¹²

IASB og FASB har i mange år, som de to primære standardsættere på verdensplan, konkurreret om at være den foretrukne standardsætter. Der har derfor i mange år været et stort ønske og pres fra det internationale samfund om at forene de to parter i retningen af at fremlægge en samlet begrebsramme for regnskabsaflæggelse. I 2001 tog IASB et stort skridt mod dette, da man ved organisationens oprettelse adopterede og i samme forbindelse tilpassede IASC's gamle begrebsramme, således den lå tættere op ad FASB. IASB og FASB har siden da afholdt mange møder, hvor mulighederne for udviklingen af en fælles begrebsramme er blevet diskuteret. På et møde i november 2002 i Norwalk, Connecticut blev IASB og FASB således enige om deres fælles forpligtelse overfor hinanden. Denne aftale kom efterfølgende til udtryk i et fælles udstedt *Memorandum of Understanding* kaldet *The Norwalk Agreement*.¹³ I maj 2008 udgav organisationerne yderligere et *Exposure Draft* herom kaldet *Objective and Qualitative Characteristics*, som netop fremhæver den fælles definition af

¹² Kilde: IASPlus.com - (<http://www.iasplus.com/agenda/framework-a.htm>)

¹³ Kilde: FASB.org - (<http://www.fasb.org/news/memorandum.pdf>)

målsætning for finansielle rapporteringer, samt de kvalitative karakteristika for beslutningsprocessen, som er afgørende for finansielle oplysninger.

Det ses således tydeligt, at IASB og FASB er overbevist om, at det er nødvendigt at forene de to sæt regnskabsregler, så regnskabsbrugerne kun skal anvende én begrebsramme. IASB og FASB har derfor på baggrund af disse aftaler forpligtet sig overfor hinanden til at udarbejde et sæt af finansielle standarder, som vil blive accepteret både nationalt og internationalt og som er af høj kvalitet samt kompatible til brug for virksomheders finansielle rapporteringer. Som det ser ud i dag har hele EU og omkring 100 på verdensplan forpligtet sig til i et vist omfang at anvende og aflægge regnskaber efter IFRS.¹⁴ Det store problem for IASB og FASB er dog, at man i USA endnu ikke fuldt ud har accepteret at anvende IFRS for amerikanske virksomheder, hvilket netop må siges at være den største udfordring for at realisere et globalt sæt af regnskabsregler succesfuldt.

4.5 Konvergens mellem IFRS og US GAAP¹⁵

Hen mod slutningen af 1990'erne ville en harmonisering af de globale regnskabsstandarder for de fleste været blevet betragtet som et uopnåeligt mål. Men dog et mål, som var værd at give et ihærdigt forsøg. Ser man tilbage på de seneste ti år, fremgår det ligeledes tydeligt, hvor besværlig hele denne harmoniseringsproces i praksis er at få gennemført. I dag syntes forholdet om en egentlig konvergens mellem IFRS og US GAAP mere som et spørgsmål om tid til hvornår det amerikanske børstilsyn Securities and Exchange Commission (SEC) vil tillade, eller ligefrem kræve, at der aflægges årsrapporter efter IFRS på de amerikanske børser. Dette anses derfor som at være den sidste store barriere på myndighedssiden for et samlet globalt sæt af regnskabsregler og -standarder. Herudover kommer selvfølgelig den rent praktiske fordeling mellem ansvarsområder, samt udarbejdelsen af principgrundlaget for standarderne som nævnt ovenfor, som skal accepteres af det internationale samfund. Yderligere skal FASB's rolle fremadrettet også klarificeres, idet det må tænkes organisationen må indordne sig under IASB.

Som led i *The Norwalk Agreement* i 2002, blev det gjort helt klart, at begge parter nu fremadrettet ville arbejde i fællesskab hen mod harmonisering af de eksisterende finansielle rapporteringsstandarder, samt at dette ville blive implementeret, så snart det i praksis kunne blive gjort muligt. Det amerikanske børstilsyn SEC offentliggjorde i den forbindelse i 2005 et forslag om, hvorledes det kunne gøres muligt for udenlandske selskaber, som var børsnoteret i USA, at undgå at konvertere

¹⁴ Kilde: SEC.gov - (http://www.sec.gov/news/speech/2008/spch082708cc_ifrs.htm)

¹⁵ Kilde: Årsrapport efter IFRS - side 43; IASPlus.com - (<http://www.iasplus.com/usa/fasb/0712herz.pdf>)

selskabernes regnskabsrapporteringer efter IFRS til US GAAP på de amerikanske børser.¹⁶ En proces som anses for at være meget ressource- og tidskrævende for virksomhederne. Forslaget for udenlandske virksomheders brug af IFRS i USA er således trådt i kraft fra 2009, såfremt årsrapporten er udarbejdet ved brug af den engelske version for fuld IFRS. Som følge af dette banebrydende forslag om at eliminere konverteringskravet fra IFRS til US GAAP for udenlandske virksomheder, opstod endnu et betydeligt spørgsmål: Hvis udenlandske virksomheder fik valget om at anvende IFRS som rapporteringsform til de amerikanske børser, skulle de amerikanske virksomheder da ikke også have den samme mulighed? Afledt heraf er det ligeledes nærliggende at overveje, om muligheden for anvendelse af IFRS derimod ligefrem skal være et krav for regnskabsaflæggelse på de amerikanske børser? Men der er dog langt mellem at rykke fra konvergens til implementering eller overtagelse efter de internationale regnskabsregler. Dette vil uden tvivl medføre et kolossalt skifte for de amerikanske kapitalmarkeder, som netop avler amerikanernes frygt for ikke at være herre i eget hus. Derudover vil den amerikanske nationalstolthed lide et stort knæk ved opgivelsen af US GAAP, som blandt mange amerikanere anses for at være *the golden accounting standard*. Som belyst i de ovenstående afsnit er der fortsat flere væsentlige uoverensstemmelser mellem IFRS og US GAAP, som IASB og FASB forsøger at få afklaret. En væsentlig del af konvergensprojektet omfatter netop forskellene i de driftsmæssige resultater opnået i løbet af en regnskabsperiode, hvilket netop er det område, vi ønsker at belyse i vores opgave.

4.6 IFRS for danske virksomheder¹⁷

Ifølge IFRS-forordningen fra 2002 er det et krav, at alle børsnoterede selskaber i EU skal aflægge koncernregnskaber efter IFRS. IFRS-forordningen har dermed direkte retsvirkning overfor de børsnoterede selskaber i EU, hvilket betyder, at de enkelte medlemsstater ikke selvstændigt kan modificere kravene herom. Fra EU's side har man dog valgt at give de enkelte medlemslande muligheden for selv at beslutte, hvorvidt reglerne herom også skal gælde for de årsrapporter, som aflægges udenfor de børsnoterede selskabers koncernregnskab.

På baggrund herfor er det i Danmark besluttet at kravet om regnskabsaflæggelse efter IFRS alene skal gælde for de børsnoterede selskabers koncernregnskab. For de regnskaber, som børsnoterede selskaber aflægges udenfor koncern, kan selskaberne derfor frivilligt vælge imellem at anvende regnskabsreglerne efter IFRS eller ÅRL. De danske regnskabsregler for børsnoterede selskaber kan skitseres efter nedenstående tabel:

¹⁶ Kilde: Årsrapport efter IFRS - side 43 ; IASPlus - (<http://www.iasplus.com/usa/fasb/0712herz.pdf> (side 5))

¹⁷ Kilde: Årsrapport efter IFRS side 39 til 41

Regnskabsform Område	Anvendelse af IFRS i koncernregnskabet	Anvendelse af IFRS i virksomhedsregnskabet
Børsnoterede virksomheder som har aktier noteret	SKAL anvendes	KAN anvendes
Børsnoterede virksomheder som alene har gældsbeviser noteret	SKAL anvendes	KAN anvendes
Ikke-børsnoterede virksomheder	KAN anvendes	KAN anvendes

Tabel 4.1: Regnskabsregler for børsnoterede selskaber¹⁸

Ved udstedelsen af IFRS-forordningen fra 2002 har den primære hensigt været at sikre en regnskabsharmonisering af de regnskabsregler, som anvendes på tværs af lande. For EU's side har regnskabsharmoniseringen således følgende tre primære hovedformål:¹⁹

Effektiv ressourceallokering

Regnskabsharmoniseringen skal understøtte etablering af det frie europæiske fællesmarked, så ressourceallokering af kapital, varer og tjenesteydelser og arbejdskraft kan effektiviseres på tværs af landegrænser. Ensartede regnskabsregler skal dermed etablere grundlaget for administrativt at kunne håndtere denne øgede mobilitet og fleksibilitet ved det frie europæiske marked.

Beskyttelse af investor

Regnskabsharmoniseringen skal beskytte investorerne, så prognoseopgaven kan udformes på et ensartet fælles grundlag. Der har i den forbindelse været en særlig fokus på at understøtte de udenlandske investorer, der ellers ikke ville have samme indsigt i andre landes regnskabspraksis.

Konkurrencehensyn

Regnskabsharmonisering skal sikre en konkurrencemæssig lighed på tværs af EU, så forudsætningerne for fair trade kan opnås. Der er særlig fokus på, at medlemslande ikke skal have mulighed for at kunne indføre særligt lempeligere regler end andre lande.

4.7 Delkonklusion

Som beskrevet i vores indledning lever vi i dag i en stærkt globaliseret verden, hvor erhvervslivet konstant skal være på forkant med den teknologiske og industrialiserede udvikling for at skabe

¹⁸ Kilde: Årsrapport efter IFRS - side 41

¹⁹ Kilde: Finansiell Rapportering - side 70

vækst. Der er derfor ingen tvivl om, at implementeringen af ét globalt sæt af regnskabsstandarder har nogle enorme fordele for såvel regnskabsbrugere, myndigheder og virksomheder imellem. Denne harmoni af regnskabsstandarder vil særligt være til stor nytteværdi for investorer, som i højere grad vil kunne foretage vurderinger af virksomheder på baggrund af mere sammenlignelige og transparente finansielle oplysninger. Det er dog værd at bemærke, at den praktiske udarbejdelsesproces herfor er meget langsigtet og kompliceret, og kræver derfor et ihærdigt stykke arbejde fra både IASB og FASB for at gøre denne drøm til virkelighed.

Processen for regnskabsharmonisering kræver derfor først og fremmest, at de to primære standard-sættere IASB og FASB kan blive enige om, hvorledes standarderne skal defineres, hvilket i sig selv har vist sig at være en stor udfordring. Positivt er dog, at begge organisationer overordnet set er i bred enighed, om vigtigheden for udarbejdelsen af ét globalt sæt regnskabsstandarder. En enighed som blev stærkt markeret ved parternes underskrivelse af The Norwalk Agreement i 2002. IASB og FASB har derfor i fællesskab gået sammen om et konvergensprojekt for netop at finde de bedste løsninger på vanskelige problemer, som er opstået ved denne proces for regnskabsharmonisering. Herudover kræves der yderligere en bred opbakning fra de nationale myndigheder, for netop at realisere implementeringen af disse regnskabsregler i praksis. I denne forbindelse er det dermed i EU-regi besluttet, at alle børsnoterede selskaber skal aflægge deres koncernregnskab i henhold til IFRS. I USA har myndighederne derimod været mere tilbageholdne med at acceptere regnskabsaflæggelsen efter IFRS, hvorfor det fortsat er et lovkrav for amerikanske virksomheder, at der aflægges årsrapporter i henhold til US GAAP.

Herudover er processen for at udvikle og udarbejde standarder i IASB ligeledes meget kompleks og langtrukket. Ved udarbejdelsen skal der indledningsvis foretages en grundigt research af det pågældende regnskabsområde, hvorefter et Discussion Paper med disse overvejelser til standardforslaget udarbejdes. Discussion Paper'et sendes dernæst til debat hos nogle udvalgte komiteer og myndigheder, hvorefter disse tilbagemeldinger på standardforslaget bearbejdes af IASB. Der udformes dernæst et Exposure Draft som indeholder IASB's endelige udkast til standardforslaget. Dette sendes i lighed med tidligere til debat, hvorefter de endelige tilbagemeldinger igen bearbejdes. Den endelige udarbejdede standard skal til slut igennem en juridisk proces af de nationale lovgivende myndigheder for at blive optaget i lovgrundlaget for regnskabsaflæggelse. IASB foretager løbende i de efterfølgende to år, et overordnet review af standardens praktiske implementering. Processen for implementeringen af standarder må derfor siges at være meget langvarig og kompleks, hvilket er med til at sikre et højt kvalitetskrav ved standardernes udarbejdelse. Den lange implementeringsproces kan dog betyde at de praktiske markedsforhold ændres undervejs, hvilket igen yderligere

stiller krav til IASB's løbende formuleringsarbejde for standarderne. Et andet problem ved udarbejdelsen af standarder er ligeledes, at disse skal gælde for alle typer virksomheder samt alle virksomhedsstørrelser. I den forbindelse er den danske model for regnskabsaflæggelse efter klasser været meget velanset. IASB arbejder netop også derfor på en implementering af en IFRS version for små- og mellemstore virksomheder kaldet IFRS SME. Helt grundlæggende må man dog sige, at det styrkede forhold mellem IASB og FASB bidrager meget positivt til udsigterne mod ét fælles sæt af globale regnskabsstandarder.

5 IFRS Lovgrundlag

Formålet med dette kapitel er at give læseren en grundlæggende forståelse for det gældende regnskabsmæssige lovgrundlag for indregning og måling af omsætning, samt behandling af igangværende arbejder for fremmed regning. For at understøtte opgavens problemstilling bedst muligt vil vores gennemgang af lovgrundlaget blive beskrevet ud fra de gældende regler for regnskabsaflægelse efter IFRS. Vi vil derfor tage udgangspunkt i de underliggende relevante internationale regnskabsstandarder, og give en overordnet gennemgang af lovgrundlaget heraf.

Kapitlet vil afdække lovgrundlaget på følgende områder:

- Grundlæggende bestemmelser for årsrapporter aflagt efter IFRS (IASB Framework)
- Præsentation i årsrapporter (IAS 1)
- Regnskabsmæssig behandling af indtægter (IAS 18)
- Regnskabsmæssig behandling af entreprisetrakter (IAS 11)

5.1 IASB Framework for preparation and presentation of financial statements²⁰

IASB's begrebsramme (Framework) for udarbejdelse og præsentation af årsregnskaber beskriver det grundlæggende fundament, som årsregnskabet skal udarbejdes efter. Begrebsrammen er ikke en standard, men fungerer i stedet som en vejledning til udarbejdelsen af regnskabsstandarder, samt løsningen af regnskabsmæssige spørgsmål, der ikke retter sig direkte til en international regnskabsstandard eller fortolkningsbidrag. I mangel af en standard eller en fortolkning, som specifikt gælder for en transaktion, kræves det ifølge IAS 8 (Accounting Policies, Changes in Accounting Estimate and Errors), at en virksomhed skal bruge sin professionelle dømmekraft til at anvende fortolknin-gerne fra andre standarder i deres regnskabspraksis, så det fortsat vil resultere i at lovpligtige oplysninger medtages korrekt og pålideligt. Ved en sådan vurdering kræves det yderligere ifølge IAS 8, afsnit 11, at ledelsen overvejer definitioner, indregningskriterier og måling koncepter for aktiver, passiver, indtægter og udgifter i begrebsrammen.²¹ IASB overtog begrebsrammen i april 2001, fra det oprindelige vedtagne grundlag af IASC fra 1989. I øjeblikket arbejder IASB i fællesskab med FASB på en revurdering af begrebsrammen som led i det samlede konvergensprojekt og international regnskabsharmonisering.

²⁰ Kilde: Årsrapport efter IFRS s. 99-109; IASB IFRS 2008 - kap. "Framework"; IASPlus.com - (<http://www.iasplus.com/standard/framework.htm>)

²¹ Kilde: PwC Regnskabshåndbogen 2008 - side 47

Brugerne af et årsregnskab omfatter alle virksomhedens interessenter herunder kan specielt fremhæves nuværende og mulige investorer, kreditorer, medarbejdere, långivere og myndigheder med flere. Interessenternes informationsbehov kan dog variere i forhold til hinanden, hvorfor IASB i begrebsrammen har valgt, at årsrapporter som udgangspunkt skal imødekomme alle investors behov. Investors informationsbehov vurderes størst og vil derfor afdække de andre interessenters informationsbehov. I begrebsrammen er der identificeret fire primære kvalitetskrav, som skal være opfyldt: forståelighed, relevans, pålidelighed og sammenlignelighed. Begrebsrammen fastsætter derudover følgende elementer, som skal indgå i en årsrapport for at opfylde kravet om et retvisende billede. De elementer som direkte relaterer sig til den finansielle position skal indgå på balancen, hvilket derfor omfatter aktiver, passiver og egenkapital. De elementer som derimod direkte relaterer sig til en virksomheds præstation skal indgå i resultatopgørelsen, hvilket derfor omfatter indtægter og udgifter. Herudover fastlægger begrebsrammen de overordnede forudsætninger for indregningen og målingen af disse elementer.

5.2 IAS 1 - Presentation of Financial Statements²²

5.2.1 Grundlæggende forudsætning i IAS 1

I forening med begrebsrammen fastsætter IAS 1 de grundlæggende forudsætninger for den internationale regnskabslovgivning. Formålet med IAS 1 er at klarlægge en række forudsætninger for udarbejdelsen af årsrapporter med henblik på at forbedre kvaliteten og sammenligneligheden med andre årsrapporter. Aflægger en virksomhed regnskab efter IFRS, er det et krav, at alle regnskabsstandarder er overholdt. Fraviges en standard, skal konsekvenserne heraf beskrives.

5.2.2 Årsrapportens bestanddele

En fuldstændig årsrapport, som aflægges efter IFRS, bør ifølge IAS 1, afsnit 10 indeholde følgende bestanddele:

- Balance
- Resultatopgørelse
- Egenkapitalsopgørelse
- Pengestrømsopgørelse
- Noter, der omfatter anvendt regnskabspraksis samt andre forklarende oplysninger

²² Kilde: IASB IFRS 2008 - kap. IAS 1 ; Årsrapport efter IFRS - kap. 10

5.3 IAS 18 - Revenue²³

Den regnskabsmæssige behandling af indtægter efter IFRS omhandles i IAS 18.

Indkomst defineres ud fra begrebsrammen som stigninger i økonomiske fordele i regnskabsperioden i form af tilgang eller værdistigning af aktiver eller fald i forpligtelser, som medfører stigninger i egenkapital, bortset fra indskud fra ejerne. Begrebet indkomst omfatter derfor både indtægter (revenue) og gevinster (gains). Indtægter er dermed den indkomst, der opstår som følge af den primære aktivitet i en virksomhed, og som derfor typisk vil kunne karakteriseres som omsætning. Formålet med IAS 18 er dermed at opstille de regnskabsmæssige kriterier for indtægter, som opstår ud fra nogle specifikke typer af transaktioner og forhold.

5.3.1 Generelle indregningskriterier for indtægter

Den primære problematik ved den behandling af indtægter er spørgsmålet om, hvornår en indtægt regnskabsmæssigt skal indregnes. Ud fra de internationale regnskabsstandarder skal indtægter indregnes i det omfang, det anses som påregneligt at fremtidige økonomiske fordele vil tilfalde virksomheden, og at disse fordele kan måles pålideligt. IAS 18 finder derved anvendelse på de indtægter, som opstår i forbindelse med følgende transaktioner og forhold:

- salg af varer
- salg af tjenesteydelser
- andres brug af selskabets aktiver, som medfører indtægter i form af rente, royalties eller udbytte

Behandlingen af renter, royalties og udbytte er dog ikke gennemgået i kapitlet, da en gennemgang heraf ikke er relevant for opgavens problemstilling.

For at der kan foretages indregning af en indtægt ved anvendelse af IAS 18, skal følgende generelle betingelser være opfyldt:²⁴

- Indtægten skal kunne måles pålideligt.
- Det er på tidspunktet for indregning sandsynligt, at betaling eller afvikling af modydelsen vil finde sted.

²³ Kilde: IASB IFRS 2008 - kap. IAS 18 ; Årsrapport efter IFRS - kap. 19

²⁴ Kilde: IASB IFRS 2008 - IAS 18, afsnit 14, 20 og 29

- Omkostninger, som er eller vil blive afholdt i forbindelse med transaktionen, kan måles pålideligt.

Som udgangspunkt skal der ske indregning af indtægter for hver enkelt transaktion for sig. Et eksempel herpå kunne være et salg af en maskine med en tilhørende serviceaftale. I et sådant tilfælde skal transaktionerne ved salget af maskinen og serviceaftalen behandles separat ved indregningen i resultatopgørelsen. Ud over de generelle indregningskriterier er der yderligere nogle specifikke kriterier, som skal være opfyldt for hver af de tre ovenstående transaktionstyper.

Salg af varer

Følgende specifikke kriterier skal være opfyldt for indregning af indtægter for salg af varer.²⁵

- Virksomheden har overført de væsentligste risici og fordele tilknyttet ejendomsretten over varerne til køber.
- Virksomheden hverken bibeholder sit fortsatte ledelsesmæssige engagement, som sædvanligvis er forbundet med ejendomsretten, og har kontrollen over de solgte varer

For indregningen af indtægter er det således et krav ifølge IAS 18, at de væsentligste risici forbundet med overdragelsen af varerne skal være overdraget til køberen. Dette skyldes, at man rent regnskabsmæssigt først vil anerkende salget i det øjeblik, at det er køberen som faktisk overtager risikoen for varernes hændelige undergang. I et tilfælde hvor virksomheden for eksempelvis bibeholder ejendomsretten til de solgte varer, må indtægten derfor ikke indregnes i årsrapporten. Ved salg af varer er det således et krav efter IAS 18, at der anvendes faktureringsprincippet til brug for indregning i resultatopgørelsen, i det indregningen bestemmes ved risikoens overgang til køberen.

Salg af tjenesteydelser

Følgende specifikke kriterium skal være opfyldt for indregning af indtægter for salg af tjenesteydelser:²⁶

- Færdiggørelsesgraden af transaktionen kan på balancedagen opgøres pålideligt.

Færdiggørelsesgraden udtrykker helt overordnet, hvor stor en andel af arbejdet som er udført i henhold til den indgåede kontrakt. Færdiggørelsesgraden kan dermed have en stor positiv og negativ

²⁵ Kilde: IASB IFRS 2008 - IAS 18, afsnit 14

²⁶ Kilde: IASB IFRS 2008 - IAS 18, afsnit 20

indflydelse på virksomhedens resultat, idet den fastsætter hvor stor en andel af salget, som kan indregnes. Det er derfor et krav, at den skal kunne opgøres pålideligt.

I praksis kan de ovenstående indregningskriterier godt gøre økonomistyringen af indtægter vanskelig at håndtere, idet der stilles meget skrappe krav til virksomhedernes interne registreringssystemer. Dette gør sig blandt andet særligt gældende ved de skønsmæssige vurderinger, som er tilknyttet færdiggørelsesgraden af et salg og tillige skal kunne måles pålideligt. Ved opførslen af et højhus på 10 etager er det for eksempel ikke nødvendigvis sikkert, at færdiggørelsen skal opgøres til 50 %, når de første 5 etager er bygget. Eventuelle fejlskøn kan dermed have en meget stor påvirkning på indtægternes omfang, samt medføre at resultat afviger fra pligten om et retvisende billede af virksomheden. Er det ikke muligt at måle indtægterne pålideligt, skal der som udgangspunkt kun indregnes de indtægter, som modsvarer de afholdte omkostninger, så avancen udebliver.

5.3.2 Måling af indtægter

Indtægter skal ifølge IAS 18, afsnit 9 måles til dagsværdien (fair value) af det modtagne eller tilgodehavende vederlag. Indtægten skal dermed indregnes til den værdi, som et aktiv eller en forpligtelse kan blive handlet for imellem to kyndige parter indenfor et arms-længde princip. Indtægten fra en transaktion vil som regel være bestemt ud fra den pågældende aftale imellem sælger og køber. I de fleste tilfælde modtager virksomheden likvider som modydelse for det udførte arbejde, hvoraf indtægten vil svare til denne værdi.

5.3.3 Præsentation og oplysning i årsrapporten

Udover den ovenstående opdeling af varesalg, tjenesteydelser og renter, royalties og udbytte, gives der i IAS 18 ikke yderligere specifikke krav for præsentation og oplysning af indtægter i årsrapporten. For præsentation og oplysning af indtægter suppleres IAS 18 derfor med kravene for resultatopgørelsen i IAS 1, som herved stiller krav om at periodens indtægter skal præsenteres særskilt i resultatopgørelsen.²⁷

²⁷ Kilde: Årsrapport efter IFRS - side 412

5.4 IAS 11 - Construction Contracts²⁸

Den regnskabsmæssige behandling af entreprisekontrakter omhandles i IAS 11.

IAS 11 fastligger den regnskabsmæssige behandling af indtægter og omkostninger i forbindelse med entreprise kontrakter. Ved behandling af entreprisekontrakter forekommer det typisk af entreprisernes natur, at aktivitetens påbegyndelse og afslutning forekommer i særskilte regnskabsperioder. Den primære udfordring foreligger i at opgøre færdiggørelsesgraden af entreprisen, hvorfra de kontraktmæssige indtægter og omkostninger skal allokeres og periodiseres korrekt.

Særlige kendetegn ved entreprisekontrakter

IAS 11, afsnit 3 giver følgende definition af entreprisekontrakter:

A construction contract is a contract specifically negotiated for the construction of an asset or a combination of assets that are closely interrelated or interdependent in terms of their design, technology and function or their ultimate purpose or use.

Ud fra definitionen fremgår det derved, at entreprisekontrakter skal omfatte konstruktion eller produktion af et eller flere nært forbundne aktiver, samt at kontrakten skal være individuelt forhandlet med kunden. Nogle typiske eksempler på entreprisekontrakter nævnes broer, bygninger, veje, skibe og tunneller. I modsætning til almindeligt producerede varer er aktiver omfattet af entreprisekontrakter dermed solgt ved påbegyndelsen af virksomhedens produktion. At kontrakten skal være individuelt forhandlet med kunden indebærer ligeledes, at standarden ikke kan anvendes på kontrakter, som vedrører masseproducerede varer, på trods af at disse måtte have en produktionstid, som overgår en eller flere regnskabsperioder. For eksempel er det af E&S' notat den 1. februar 2008 vurderet, at produktionsmetoden ikke kan finde anvendelse ved opførelse af typehuse og rækkehuse, hvor køberen kun har kunnet vælge farve på væggene, køkken og gulve. Det vurderes, at der i en sådan forbindelse vil være tale om masseproduktion og ikke kundetilpassede varer.²⁹ Yderligere hertil stilles der ifølge IAS 11 ikke udtrykkelige krav om overgang af ejendomsret mv. i takt med produktion. Man ser dog ofte, at sådanne aftaler indgås i forbindelse entreprisekontrakter idet køber

²⁸ Kilde: IASB IFRS 2008 - kap. IAS 11 ; Årsrapport efter IFRS - kap. 15

²⁹ Kilde: E&S notat - "Notat om betingelserne for at anvende produktionsmetoden efter årsregnskabsloven" (http://www.eogs.dk/graphics/_ny%20eogs/Love%20og%20Regler/Regnskaber/notat%20om%20produktionsmetoden.pdf) og (http://www.bdo.dk/Publikationer/Publikationer/bdodebat_02-08_lav.pdf)

og sælger ofte vil være langt bedre stillet i forhold, hvor den ene eller anden part ikke kan eller vil leve op til aftalen.

5.4.1 Generelle bestemmelser for entreprisekontrakter

Kontrakttyper

Idet entreprisekontrakter kan formuleres på en række forskellige måder, er det i IAS 11 besluttet at skelne mellem fastpriskontrakter og kostpris-pluskontrakter. I IAS 11, afsnit 3 defineres disse to kontrakttyper på følgende måde:

A fixed contract is a construction contract in which the contractor agrees to a fixed contract price, or a fixed rate per unit output, which in some cases is subject to cost escalation clauses.

A cost plus contract is a construction contract in which the contractor is reimbursed for allowable or otherwise defined costs, plus a percentage of these costs or a fixed fee.

Fastpriskontrakter er kendetegnet ved, at der aftales en fast pris for projektet eller aktivet, og sælgeren herfor modtager enten et på forhånd aftalt vederlag for hele kontraktsummen eller et på forhånd aftalt vederlag, når delaktivitet for projektet er nået. Derimod kendetegnes kostpris-pluskontrakter ved, at leverandøren som vederlag modtager betaling for kostprisen samt tillæg af enten procentvis avance eller et fast aftalt honorar. Det er dog ikke unormalt, at entreprisekontrakter kan indeholde karakteristika af både fastpriskontrakter og kostpris-pluskontrakter. Det er i sådanne tilfælde vigtigt, entreprenøren er opmærksom herpå, i det der skal tages stilling til hvilke indregningskriterier, der er gældende for indregning af indtægter og omkostninger for entreprisen.

Sammenlægning og opsplitting af entreprisekontrakter

Det er et krav i IAS 11, afsnit 7 at særskilte entreprisekontrakter måles hver for sig. Det kan dog regnskabsmæssigt være nødvendigt at opdele entreprisekontrakter i separate delelementer eller behandle en gruppe af entreprisekontrakter som et samlet igangværende arbejde for fremmed regning. Opdelingen eller sammenlægning af entreprisekontrakter kan dermed have en stor betydning på vurderingen af færdiggørelsesgraden for det enkelte projekt, hvorfor det derfor ikke er uden betydning, hvorledes virksomheder behandler disse. Opsplitningen og sammenlægningen af entreprisekontrakter kan ligeledes påvirke omfanget af modtagne forudbetalinger fra kunder eller hensættelser til tab som skal medregnes i de enkelte sager.

5.4.2 Generelle indregningskriterier for entreprisekontrakter

Måling af entrepriseindtægter

Overordnet skal entrepriseindtægter måles til dagsværdien af det aftalte vederlag. Målingen af entrepriseindtægter er dog påvirket af en række variable faktorer, som i høj grad afhænger af fremtidige resultater. Det forelagte estimat af indtægter skal derfor løbende tages op til overvejelse i takt med de variable faktorer bliver realiseret. Det kan derfor forekomme, at entrepriseindtægter kan variere op og ned fra periode til periode. Entrepriseindtægter skal på baggrund herfor opfylde følgende forudsætninger efter IAS 11, afsnit 11:

- Det indledende omfang af entrepriseindtægter skal være aftalt i kontrakten.
- Afvigelser og ændringer til kontraktarbejder, fordringer og betalinger skal medtages i det omfang, de anses som værende sandsynlige og forventelige indtægtskilder, samt at disse kan måles pålideligt.

Måling af entrepriseomkostninger

Generelt skal omkostninger vedrørende entreprisekontrakter omfatte de omkostninger, som er afholdt i perioden fra kontraktopnåelse til levering i henhold til entreprisekontrakten. Entrepriseomkostningerne deles på baggrund herfor efter IAS 11, afsnit 16 op i følgende tre kategorier:

- Omkostninger, der direkte kan henføres til den specifikke entreprisekontrakt
 - Løn til arbejde udført på den specifikke entreprisekontrakt
 - Materialer anvendt på den specifikke entreprisekontrakt
 - Andel af afskrivninger på udstyr der anvendes på den specifikke entreprisekontrakt
 - Leje af diverse udstyr til den specifikke entreprisekontrakt
 - Skønnede garantiforpligtelser, eksempelvis 1. års gennemgang på en bygning
- Omkostninger, der kan tilskrives den specifikke og allokeres til den specifikke entreprisekontrakt
 - Forsikringer som omfatter eller delvist kan tilskrives den specifikke entreprisekontrakt
- Andre omkostninger, som jævnfør den specifikke entreprisekontrakt skal dækkes af kunden

Overhead omkostninger, som ikke udelukkende kan tilskrives eller allokeres specifikke entreprisekontrakter, skal derimod holdes udenfor og må ikke belaste entreprisernes regnskab. Dette omfatter

blandt andet administrations- og salgsomkostninger, afskrivninger af aktiver, som ikke anvendes på entreprisen, samt udgifter til forskning og udvikling.

Indregning af entrepriseindtægter og -omkostninger

Ifølge IAS 11, afsnit 22 skal entreprisekontrakter indregnes i resultatopgørelsen og balancen i takt med produktionen, så vidt det er muligt at opgøre disse pålideligt. Definitionen af pålidelighed afhænger dog af, hvorvidt der er tale om en fastpriskontrakt eller en kostpris-pluskontrakt, som omtalt ovenfor. Udfaldet af fastpriskontrakter anses for at kunne opgøres pålideligt efter IAS 11, afsnit 23, når følgende forudsætninger er opfyldt:

- Den samlede kontraktsum kan opgøres pålideligt.
- Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele, der knytter sig til kontrakten, rent faktisk vil tilflyde selskabet.
- Såvel færdiggørelsesomkostninger som færdiggørelsesgraden kan opgøres pålideligt.
- De omkostninger, der kan henføres til kontrakten, kan identificeres entydigt og opgøres pålideligt, så de afholdte omkostninger kan sammenlignes med de budgetterede omkostninger.

Som udgangspunkt vil de to første punkter være opfyldt så vidt der foreligger en gyldig kontrakt for entreprisen. Der kan dog forekomme tilfælde, hvor den endelige kontrakt endnu ikke er udarbejdet ved arbejdets begyndelse, hvilket kan give en regnskabsmæssig udfordring i den periode, hvor dette forhold er gældende. De sidste to kriterier forudsætter derimod at selskabet er forpligtet til at etablere de registrerings- og rapporteringssystemer, som er nødvendige for at kunne indregne entrepriseindtægter og -omkostninger pålideligt efter produktionsmetoden. Det er således ikke tilladt for selskaber at undvige anvendelse af produktionsmetoden på baggrund af utilstrækkelige registrerings-systemer. Udfaldet af kostpris-pluskontrakter anses for at kunne opgøres pålideligt efter IAS 11, afsnit 23, når følgende forudsætninger er opfyldt:

- Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele, der knytter sig til kontrakten, rent faktisk vil tilflyde selskabet.
- De omkostninger, der kan henføres til kontrakten - uanset om de er direkte viderefakturerbare eller ej - kan identificeres entydigt og opgøres pålideligt.

Kriterierne indebærer ligesom ovenstående, at der foreligger et gyldigt kontraktunderlag for entreprisen, samt tilstrækkelige og pålidelige registrerings- og rapporteringssystemer. Der stilles dog ik-

ke nogle specifikke krav til opgørelsen af salgsprisen, hvilket formentligt skyldes antagelsen om at så vidt omkostningerne kan opgøres pålideligt, så vil avancen også.

Afslutning af entreprisekontrakter

Entreprisekontrakter anses for at være afsluttet, når det i kontrakten beskrevne aktiv overgår til kunden. I visse tilfælde kan salget af et aktiv dog være forbundet med omkostninger til eventuelle garantiforpligtelser. I sådanne tilfælde skal forpligtelserne indregnes i balancen med driftseffekt i regnskabsåret, såfremt indfrielsen af disse anses for at være sandsynlig.

5.4.3 Tab på entreprisekontrakter

Ifølge IAS 11, afsnit 26 skal der såfremt der forventes der tab på en entreprisekontrakt med det samme indregnes en hensat forpligtelse for tabet i balancen. Tab på entreprisekontrakter forekommer i det tilfælde, hvor det forventes sandsynligt, at den samlede entreprisekontrakts omkostninger vil overstige de forventede indtægter.

Ligeledes kan en virksomhed, der har indgået en entreprisekontrakt med en kunde, risikere ikke at modtage betaling for sit tilgodehavende. I lighed med tab på entreprisekontrakter skal dette indregnes som en omkostning, så snart det er sandsynligt, at tilgodehavendet ikke vil blive modtaget.

I opgaven har vi valgt ikke at gennemgå behandlingen af hensatte forpligtelser i forbindelse garantihensættelser eller tabsgivende kontrakter efter IAS 37, idet vi ikke anser det som værende tilstrækkeligt tilknyttet til vores problemstilling.

5.4.4 Præsentation og oplysning i årsrapporten

Ved udarbejdelse af årsrapporten skal virksomheder oplyse følgende vedrørende entreprisekontrakter:³⁰

- Omfanget af entrepriseindtægter indregnet i perioden.
- Anvendt metode for indregningen af entrepriseindtægter.
- Anvendt metode for opgørelse af færdiggørelsesgraden.
- Den samlede salgsværdi af igangværende entrepriser på balancedagen.

³⁰ Kilde: IASB IFRS 2008 - IAS 11 afsnit 39

- Omfanget af forudbetalinger og tilbageholdte indbetalinger fra kunderne på balancedagen.

5.5 Delkonklusion

IASB's begrebsramme fastsætter i overordnede træk rammerne for hvordan den grundlæggende regnskabsaflæggelse efter IFRS skal udføres. Begrebsrammen skal være overholdt for at årsrapporten anses at leve op til de grundlæggende forudsætninger for den finansielle rapportering. IFRS er på den måde opbygget i flere afsnit. Første del består af en gennemgang af begrebsrammens generelle krav, som er gældende for alle virksomheder uanset størrelse og type. Herunder er et afsnit som vedrører de grundlæggende forudsætninger og årsrapportens bestanddele. Anden del vedrører de internationale regnskabsstandarder (IFRS'er og IAS'er). IFRS'er omhandler de nye standarder som er implementeret ved indførelsen af regnskabsaflæggelse efter IFRS, hvorimod IAS'er omhandler de gamle standarder som blev udarbejdet af IASC. Fra IASB's side er det dog besluttet at fastholde navnene på de gamle IAS'er, da disse af mange regnskabsbrugere er alment kendte, og en ændring heraf kun ville skabe yderligere forvirring om indholdet. I fremtiden vil der dog kun blive udstedt IFRS'er. Ved vores gennemgang af lovgrundlaget for igangværende arbejder er følgende regnskabsstandarder derfor belyst:

- IAS 1 omhandlende præsentation i årsrapporten
- IAS 18 omhandlende indtægter
- IAS 11 omhandlende entreprisekontrakter

Det er et krav i IAS 1 at alle virksomheder, der aflægger årsrapport efter IFRS, skal overholde de grundlæggende forudsætninger i begrebsrammen samt opfylde kravet om et retvisende billede. En fuldstændig årsrapport skal dermed indeholde en balance, resultatopgørelse, egenkapitalopgørelse, pengestrømsopgørelse, samt noter der omfatter anvendt regnskabs og andre forklarende oplysninger. Ved regnskabsaflæggelse efter IFRS er det yderligere et krav at alle regnskabsstandarder skal være overholdt. Hvis der således fraviges fra en standard, skal konsekvenserne heraf beskrives. De grundlæggende forudsætninger medfører, at informationerne i årsrapporten skal være relevante, pålidelige, sammenlignelige, og forståelige. Ved at virksomhederne overholder disse kvalitetskrav i begrebsrammen, vil det bidrage positivt til de eksterne regnskabsbrugere. En international regnskabsharmonisering vil dermed medføre et bedre sammenligneligheds grundlag for blandt andet investorer, samt sikre en langt højere grad af transparens mellem virksomheder i forskellige lande, idet standarderne er de samme. Vi vurderer derfor, at informationsværdien af årsrapporten for

regnskabsbrugerne generelt vil højnes, særligt hvis der ses på lande hvor regnskabslovgivningen tidligere har været væsentlig lempeligere.

Ud fra begrebsrammen defineres indtægter som stigninger i økonomiske fordele i en given regnskabsperiode, som følge af en virksomheds primære aktivitet. Til brug herfor anvendes derfor typisk begrebet omsætning. I IAS 18 har IASB, således redegjort for de krav som gør sig gældende for den regnskabsmæssige behandling af indtægter efter IFRS, hvilket omfatter henholdsvis salg af varer, salg af tjenesteydelser, samt renter, royalties og udbytte. De opstillede indregningskriterier er dog forskellige, alt efter hvilken type transaktion som der er tale om. Ved indtægter fra varesalg er det således et krav, at disse skal indregnes ved brug af salgsmetoden. Der må herved først ske indregningen i det øjeblik, hvor virksomheden har overført alle de væsentligste risici og fordele, samt fysiske kontrol af de solgte varer til køberen. Indregningskravet ved salg fra tjenesteydelser afhænger dog derimod af produktionsmetoden, hvilket sker på basis af i hvor høj grad ydelsen er opfyldt. Overordnet gælder det for alle tre typer af indtægter, at målingen af disse skal ske til en reel dagsværdi som salget antages at måtte have i markedet. Den praktiske behandling af indtægter efter IAS 18 kan således godt vise sig at være en vanskelig opgave for virksomheder at håndtere.

I IAS 11 er der yderligere foretaget en særskilt specifik standard for den regnskabsmæssige behandling af indtægter og omkostninger ved entreprisekontrakter. For at standarden finder anvendelse, skal der dog være tale om, at en virksomhed og en kunde har indgået en individuelt forhandlet kontrakt om konstruktionen af et eller flere nært forbundne aktiver. Som det fremgår af ordet *entreprise*, finder standarden således typisk anvendelse ved større byggeprojekter, og omhandler dermed ikke varer som masseproduceres. Da entreprisekontrakter kan formuleres meget forskelligt, er der i standarden foretaget en sondring mellem fastpriskontrakter og kostpris-pluskontrakter, alt efter hvilke prisaftaler parterne har indgået med hinanden. Til brug for indregningen og målingen af entreprisekontrakter anvendes kriteriet, at kun de indtægter og omkostninger som kan henføres til kontrakten må medtages. Omfanget af de indtægter som skal medregnes, sker således efter produktionsmetoden på basis af en vurdering af entreprisens færdiggørelsesgrad. En entreprisekontrakt anses for at være afsluttet, når det i aftalen beskrevne aktiv overgår til kunden. I det omfang der skulle forventes tab på en entreprisekontrakter, skal dette indregnes som en hensat forpligtelse i balancen. Den regnskabsmæssige behandling af hensatte forpligtelser fremgår af IAS 37.

6 IASB og FASB's konvergensprojekt

IASB og FASB har siden underskrivelsen af The Norwalk Agreement i 2002 samarbejdet om et fælles konvergensprojekt, for at harmonisere regnskabsaflæggelse globalt. Dette er omtalt nærmere i afsnit 4.5, hvorfor der henvises hertil.

Dette kapitel kommer til at omhandle underprojektet Revenue Recognition, der udelukkende har til formål at udvikle én standard for indregning og måling af omsætning. Standarden kommer hovedsageligt til at få betydning for regnskabsposterne igangværende arbejder og omsætning, der henholdsvis er reguleret af IAS 11 Construction Contracts og IAS 18 Revenue, der grundlæggende er gennemgået i kapitel 5. Disse to standarder, i henhold til IFRS, er ikke revideret siden 1993. Hertil kommer også, at der på nuværende tidspunkt eksisterer forskellige metoder for regnskabsregulering mellem IASB og FASB, hvorfor der grundlæggende er behov for ensretning af regnskabsregulering globalt. Ved sammenholdelse af årsrapporter på tværs af landegrænser kan der opstå problemer med kravet om sammenlignelighed, fordi der eksisterer forskellige principper for indregning og måling af omsætning.³¹

Kapitlet tager udgangspunkt i en artikel tilbage fra august 2008, der er skrevet i INSPI. Tidsfaktoren er vigtig at pointere, fordi denne artikel beskriver konvergensprojektet som den så ud i august 2008. Dengang var det endnu ikke bestemt, hvilken metode for indregning eller måling IASB og FASB ville arbejde videre på. Medlemmerne i IASB og FASB favoriserede imidlertid EBM metoden med The Customer Consideration Model som målingsmetode. Tidligere blev PBM metoden faktisk favoriseret af flest medlemmer, men det har lige så stille ændret sig frem til august 2008. Det skal nævnes, at modellerne har ændret navne og betegnelser igennem hele processen, dog har der ikke været nogen ændringer til indholdet i modellerne. Omsætningsprojektet har siden hen resulteret i udsendelsen af et Discussion Paper i 2008, hvilket vil blive omhandlet i kapitel 7. I dette kapitel vil vi derfor udelukkende fokusere på de indregnings- og målingsmetoder, som IASB og FASB har haft på tegnebrættet. Det bør dog bemærkes, at organisationerne i det udstedte Discussion Paper er kommet til enighed om anvendelsen af én metode.

³¹ Kilde: INSPI nr. 9 2008 - side 12 til 21

6.1 Nuværende regnskabsregulering³²

Nuværende regnskabsregulering i Danmark for børsnoterede selskaber reguleres efter IFRS, mens den i USA reguleres efter US GAAP. Nutidens omsætningstransaktioner kan i dag være meget omfattende og komplekse, hvorfor der stilles store krav til regnskabsstandarder for indregning og måling af omsætning. Nedenfor er beskrevet nogle af de udfordringer nuværende regnskabsregulering står overfor, hvilket samtidig er årsagen til konvergensprojektet for omsætning.

6.1.1 Regnskabsregulering hos IASB

Hos IASB reguleres omsætning som tidligere nævnt i IAS 11 Construction Contracts, der benyttes ved indregning af entreprisekontrakter, mens IAS 18 Revenue benyttes ved indregning af salg af varer og tjenesteydelser. I IFRS-regi er der derfor meget få vejledninger på omsætningsområdet, hvilket er en af de ting som IASB er blevet kritiseret for. Den regnskabsmæssige behandling af særlige omsætningsområder findes der i den forbindelse ikke et tilstrækkeligt omfang af vejledning på.

Herudover eksisterer der direkte modstridende indregningsprincipper mellem IAS 11, der indregner efter produktionsmetoden og IAS 18, der indregner efter salgsmetoden. IAS 18 indebærer, at omsætning fra salg af varer og tjenesteydelser først indregnes, når en virksomhed overfører kontrol af aktivet samt den juridiske risiko og ejerskab til kunden. IAS 11 tillader derimod indregning af omsætning i takt med udførelse af produktionen ud fra betragtningen om en færdiggørelsesgrad. Dette medfører en tidligere indregning af omsætning, som sker før virksomheden har overført kontrollen og den juridiske risiko af aktivet.

Salgsmetoden efter IAS 18 kræver, at følgende indtægtskriterier er opfyldt: væsentlige risici og fordele er overgået fra virksomheden til kunden. Herudover skal kontrollen af varen og den juridiske ejendomsret ligeledes være overgået til køber. Ovenstående indregningskriterier er typisk opfyldt når varen er leveret til kunden, hvilket samtidig er et udtryk for at indtjeningsprocessen er fuldført. Indtægtskriterierne følger det præstationsorienterede paradigme, hvilket er i uoverensstemmelse med selve IASB's begrebsramme, der er opbygget efter det formueorienterede paradigme. Herved eksisterer der en konflikt mellem regnskabsstandard og begrebsrammen.³³

³² Kilde: IASB.org - (<http://www.iasb.org/Current+Projects/IASB+Projects/Revenue+Recognition/Revenue+Recognition.htm>) ;
INSPI nr. 9 2008 - side 12 til 21

³³ Kilde: INSPI nr. 9 2008 - side 12 til 21

6.1.2 Regnskabsregulering hos FASB³⁴

Hos FASB er der modsat et utal af forskellige kilder vedrørende omsætning, der baserer sig på et regelbaseret grundlag. Det er bl.a. regnskabsstandarder, vejledninger, fortolkningsbidrag m.v., som regulerer hver deres lille industrispecifikke område. Dette har medført, at der findes over 200 kilder, hvilket giver en meget uoverskuelig regnskabsregulering.

Grunden til at der er opstået så mange forskellige standarder m.v. skyldes begrebet indtjeningsprocessen, der af mange fortolkes forskelligt alt efter situationen. Det medfører, at ellers lignende transaktioner bliver fortolket forskelligt alt efter hvilken industri de tilhører, og det gør at sammenligneligheden på tværs af virksomheder og industrier falder.

Selvom der findes et utal af standarder mv. indenfor US GAAP, er det alligevel sådan at der ikke findes en standard for indregning af omsætning for serviceydelser. Herudover skyldes behovet for en ny standard også, at indtjeningsprocessen medregner omsætning uden at tage stilling til, om der har været en stigning i aktiver eller fald i passiver over en kontrakts løbetid. Balancen er frem for resultatopgørelsen det centrale element i det formueorienterede regnskabs paradigme, hvor definitionen på omsætning netop afhænger af ændringer i aktiver eller passiver. Indtjeningsprocessen anses derfor at være mere retvisende, hvis den udsprang heraf.

6.1.3 IASB og FASB Revenue Recognition³⁵

IASB og FASB har siden påbegyndelsen af konvergensprojektet haft fokus på indregning og måling af omsætningen, fordi der i længere tid har været et behov for fornyelse og revurdering af gældende indregningsprincipper.

Udover uoverensstemmelser i nuværende regnskabsregulering har tiden også medført behov for fornyelse. Nutidens stigende kompleksitet af salgstransaktioner samt behovet for sammenlignelighed af årsrapporter på tværs af landegrænser stiller således også store krav til regnskabsstandarderne.

Herudover skal det nævnes, at regnskabsposten omsætning er og har altid været en særdeles vigtig key performance indikator, når det gælder investors vurdering af en virksomheds værdiskabelse. I den økonomiske og finansielle krise har virksomhederne sparet sig til succes, men det er vigtigt for

³⁴ Kilde: INSPI nr. 9 2008 - side 12 til 21

³⁵ Kilde: INSPI nr. 9 2008 - side 12 til 21

at vurdere en virksomheds nuværende og fremtidige økonomiske stilling at se om virksomhederne kan øge indtjeningen på baggrund af en øget omsætning.

Konvergensprojektet har på nuværende tidspunkt ikke resulteret i nogen ny regnskabsstandard på området, dog blev der den 19. december 2008 udsendt et Discussion Paper med frist den 19. juni 2009 for kommentarer og kritik. Kapitel 7 omhandler derfor dette Discussion Paper og giver en opdatering på, hvor langt i processen IASB og FASB er nået. I det efterfølgende gennemgås konvergensprojektets foreløbige metoder for indregning og måling af omsætning.

6.2 Nye indregnings- og målingsmetoder³⁶

Projektet tager udgangspunkt i problemstillingen vedrørende forskellen mellem IAS 11 og IAS 18, der omfatter forskellige indregningsmetoder. Projektet har til målsætning at finde én enkelt metode, der kan gøre sig gældende over for alle typer transaktioner. Til at starte med havde IASB og FASB to indregningsmetoder på tale; The Extinguishment Based Method (EBM) og The Performance Based Method (PBM).

6.2.1 The Extinguishment Based Method (EBM)

Helt overordnet så er EBM metodens fokus rettet mod kunden. Det væsentlige i EBM metoden er at omsætning indregnes, når der er sket en reducere af en aktivitetsforpligtelse (performance obligation). Denne aktivitetsforpligtelse skal forstås som den juridiske forpligtelse, som en virksomhed pådrages, når den bindes af en aftale eller kontrakt til en kunde. Aktivitetsforpligtelsen er elementer i en kontrakt, som virksomheden skal opfylde. Det kan for eksempel være virksomhedens forpligtelse om at levere en vare eller tjenesteydelse til kunden. Aktivitetsforpligtelsen reduceres så i takt med, at en virksomhed leverer varen eller tjenesteydelsen til kunden, og omsætning kan derfor indregnes.

6.2.2 The Performance Based Method (PBM)

På samme måde som EBM metodens fokus er rettet mod kunden, kan man sige, at PBM metodens fokus er rettet mod virksomheden. PBM metoden tager udgangspunkt i IAS 11, som indregner efter den nuværende produktionsmetode. Indregning af omsætning sker derfor i takt med at der skabes et aktiv, eller at et aktivs værdi bliver forøget. Produktionen og færdiggørelsesgraden er derfor på

³⁶ Kilde: INSPI nr. 9 2008 - side 12 til 21

samme måde som i produktionsmetoden driveren i indregning af omsætning. Forskellen mellem PBM metoden og den nuværende produktionsmetode er, at der ikke længere skal skelnes mellem standardvarer og kundetilpassede varer, når det skal afgøres, om metoden kan anvendes.

Selve målingen vil der derfor ikke være nogen ændringer i, da der stadig som ved produktionsmetoden foretages måling baseret på færdiggørelsesgraden. IASB og FASB arbejder imidlertid på den måde, færdiggørelsesgraden bestemmes på. De nuværende og mest udbredte metoder er baseret på input som for eksempel afholdte omkostninger i forhold til de totale forventede omkostninger. IASB og FASB har outputbaserede metoder for øje, da de uden tvivl udtrykker en virksomheds værdiskabelse og efterfølgende indregning af omsætning langt bedre.

For outputbaserede metoder er der dog det problem, at målingen af færdiggørelsesgraden bliver svækket. Pålideligheden til opgørelsen af færdiggørelsesgraden vil falde og det vil i mange tilfælde være sværere at estimere outputtets værdi.

Faktisk tillades det i følge IAS 11 at benytte outputbaserede metoder, men det er dog de færreste virksomheder, der benytter sig af det. Der er derfor tydeligt behov for, at der fastsættes nogle ensrettede retningslinjer på området, så der er sammenlignelighed mellem forskellige årsrapporter.

6.2.3 Performance Based Method with Application Accommodations (PBM with AA)

Formålet med projektet har som fortalt i indledningen været, at der fremadrettet skulle findes én metode for indregning af omsætning. IASB og FASB har derfor arbejdet på at smelte de to ovenstående indregningsmetoder sammen til en, hvilket har resulteret i PBM with AA.

PBM with AA indeholder en opdeling af kontrakter i korttidskontrakter og langtidskontrakter, men ikke en egentlig ny indregningsmetode. For korttidskontrakter skal EBM metoden anvendes og for langtidskontrakter skal PBM metoden anvendes.

Denne opdeling kommer ud fra en costbenefit betragtning, da EBM metoden stiller væsentlig mindre krav til registrering og kontrolsystemer end PBM metoden. Metoden medfører dog endnu et definitionsproblem, da der nu skal skelnes mellem korttidskontrakter og langtidskontrakter.

6.2.4 EBM (The Fair Value Model)

Denne model er en viderebygning på den i afsnit 6.2.1 omtalte EBM model, da den tager udgangspunkt heri. Indregning af omsætning sker således stadig i takt med at aktivitetsforpligtelserne reduceres. Det nye er, at aktivitetsforpligtelserne bliver målt til dagsværdi (Fair value), altså den værdi som en virksomhed kan indfri sin forpligtelse for til uafhængig tredjepart. I praksis bliver resultatet, at der ved kontraktens indgåelse kan indregnes omsætning, som er den forskel, der er mellem den indgåede kontrakts dagsværdi samt dagsværdien for selskabets aktivitetsforpligtelser.

Indregning af omsætning efter EBM (The Fair Value Model) giver derfor mulighed for på et tidligere tidspunkt at indregne omsætning end ved den normale EBM metode. Målingsmetoden er derfor et paradigmeskift fra det præstationsorienterede mod det formueorienterede paradigme, som regnskabspraksis i forvejen følger. Dagsværdien af aktivitetsforpligtelserne vil dog formentlig skabe nogle problemer, når den skal opgøres. IASB og FASB er derfor i gang med at finde nogle metoder, der kan lette opgørelsen og sikre en ensrettet måling.

6.2.5 EBM (The Customer Consideration Model)

Det ligger allerede i navnet, at denne metode også bygger oven på EBM metoden i afsnit 6.2.1, samt at dens fokus er rettet mod kunden. Målingen er stadig centraliseret omkring aktivitetsforpligtelserne, men det nye er, at det sker i forhold til vederlæggelsen modtaget fra kunden. Vederlaget, som virksomheden modtager fra kunden for salget, bliver pro rata fordelt ud på hver enkelt aktivitetsforpligtelse til disses dagsværdier.

Er det således en større entreprise kontrakt, der strækker sig over flere regnskabsperioder vil EBM (The Customer Consideration Model) således indregne omsætningen mere ligelig fordelt over perioderne, mens metoden i afsnit 6.2.4 EBM (The Fair Value Model) vil indregne omsætning på et langt tidligere tidspunkt.

6.3 Eksempel på de nye indregnings og målingsmetoder³⁷

I det følgende har vi opstillet et eksempel, der illustrerer og anskueliggør konsekvenserne af projektets nye metoder for indregning og måling af omsætning. Da PBM with AA ikke er en ny indregning eller målingsmetode, har vi dog udeladt at vise denne. Eksemplet er inspireret fra artiklen

³⁷ Kilde: INSPI nr. 9 2008 - side 12 til 21

”Indregning og måling af omsætning (del 1) - I henhold til IASB/FASB’s konvergensprojekt” fra INSPI nr. 9 2008, hvorfor nedenstående afsnit er et udsnit heraf.

Entreprisekontrakt A/S indgår den 1. januar 2009 bindende aftale om levering af fire identiske vindmøller til Kunde A, der er en solid international virksomhed, som virksomheden tidligere har haft forretninger med. Kontrakten indeholder en skadesklausul i tilfælde af annulleringer. Levering finder sted den 30. juni 2011. Kontraktsummen udgør DKK 12.000.000 i alt, og jf. aftalen skal kunden betale 10 dage efter levering. De påløbne omkostninger ved produktionen af alle fire vindmøller beløber sig til DKK 8.000.000, hvoraf DKK 5.000.000 vedrører køb af halvfabrikata, som købes den 1. januar 2009 og betales kontant. De totale omkostninger er estimeret på baggrund af forkalkuler, som historisk har vist sig at være meget præcise. Produktionen foregår i fire etaper, der afsluttes henholdsvis den 30. april. 2009, 31. januar 2010, 30. juni 2010 og 30. juni 2011. Færdiggørelsesgraden pr. fase er henholdsvis 10 %, 20 %, 40% og 30%, som er målt på baggrund af omkostningerne, jf. forkalkulerne (Det antages, at forkalkulerne bliver overholdt).

Metode	01.01.2009	30.04.2009	31.01.2010	30.06.2010	30.06.2011	I alt
1) Nuværende metode (IAS 18) Omsætning	0	0	0	0	12.000.000	12.000.000
1) Nuværende metode (IAS 18) Profit	0	0	0	0	4.000.000	4.000.000
2) EBM med Customer consideration model - Omsætning	0	0	0	0	12.000.000	12.000.000
2) EBM med Customer consideration model - Profit	0	0	0	0	4.000.000	4.000.000
3) EBM med Fair value consideration model - Omsætning	4.000.000	0	0	0	8.000.000	12.000.000
3) EBM med Fair value consideration model - profit	4.000.000	0	0	0	0	4.000.000
4) PBM - omsætning	0	1.200.000	2.400.000	4.800.000	3.600.000	12.000.000
4) PBM - profit	0	400.000	800.000	1.600.000	1.200.000	4.000.000

Tabel 6.1 Konsekvensen af de 4 nye metoder for indregning og måling³⁸

Denne kontrakt forudsættes at være en samlet kontrakt. Der tages ikke hensyn til tidslementet og dermed foretages der ikke tilbagediskontering. Desuden er ovenstående tabel udelukkende effekten vedrørende resultatopgørelsesposterne.

³⁸ Kilde: INSPI nr. 9 2008 - side 18

6.3.1 Metode 1 - Nuværende metode (IAS 18)

Efter nuværende praksis vil ovenstående transaktion blive behandlet efter reglerne i IAS 18 vedrørende salg af varer, idet der er tale om salg af standardvarer (idet vindmøllerne ikke er kundetilpassede). Som følge af at varerne er kategoriseret som standardvarer, kan IAS 11 ikke finde anvendelse og dermed produktionsmetoden. I stedet skal salgsmetoden anvendes i henhold til IAS 18. Indregning af omsætning vil ske på leveringstidspunktet (den 30/06 2011), idet risici og fordele overgår til køber på dette tidspunkt, hvorved alle indregningskriterier dermed er opfyldt. Omsætningen måles til dagsværdien af det modtagne vederlag svarende til DKK 12.000.000, mens vareforbruget på DKK 8.000.000 samtidig indregnes, hvorved profitten udgør DKK 4.000.000.

6.3.2 Metode 2 - EBM metoden med The Customer Consideration Model

I tabellen ovenfor fremgår det, at EBM metoden sammen med The Customer Consideration Model som målingsmetode vil resultere i samme indregningsmønster som hidtidig praksis. I ovenstående tilfælde vil færdiggørelsen af de enkelte faser ikke medføre, at kunden opnår en fordel og kontrakten kan dermed ikke opdeles i flere aktivitetsforpligtelser, idet betingelserne i forhold til Units of accounts ikke er opfyldt. Dette er som følge af, at der er tale om en samlet kontrakt, og der herved kun eksisterer en enkelt aktivitetsforpligtelse, og når denne indfries, hvilket sker ved levering af vindmøllerne, kan der ske indregning af omsætning. Færdiggørelsen af de enkelte faser resulterer nemlig ikke i et output, som kunden kan benytte, hvorfor den totale færdiggørelse er afgørende for, hvornår aktivitetsforpligtelsen er indfriet. Derfor vil den driftsmæssige effekt være lig den nuværende regnskabsmæssige behandling i henhold til IAS 18.

6.3.3 Metode 3 - EBM metoden med The Fair Value Model

Implementering af EBM metoden som indregningsmetode sammen med The Fair Value Model som målingsmetode vil medføre indregning af omsætning på kontraktindgåelsestidspunktet (den 01/01 2009), hvor den indregnede omsætning bestemmes ud fra forskellen mellem dagsværdien på de kontraktlige aktiver og dagsværdien på de påtagne aktivitetsforpligtelser. Dette resulterer således i indregning af DKK 4.000.000 i omsætning, hvilket ligeledes svarer til profitten i eksemplet. Aktivitetsforpligtelsen indfries ikke, før der er sket levering, hvilket sker den 30/06 2011, hvorved den resterende del af aktivitetsforpligtelsen indregnes som omsætning svarende til DKK 8.000.000, hvorved der samlet set indregnes DKK 12.000.000 i omsætning. Den 30/06 2011 sker der samtidig indregning af omkostningerne medgået til produktionen. Indregning af omsætningen og omkostningerne den 30/06 2011 afspejles blot ved nulprofit, i og med at avancen er indregnet på kontraktind-

gåelsestidspunktet. Grunden hertil er, at der i eksemplet er forudsat, at dagsværdien på aktivitetsforpligtelserne reelt svarer til virksomhedens faktiske omkostninger. Medregningsmønsteret ovenfor viser således, at der i perioden mellem kontraktindgåelse og levering ikke vises nogen performance, og der er dermed tale om en meget spredt medregning af både omsætning og profit.

6.3.4 Metode 4 - PBM metoden

Såfremt PBM metoden anvendes, vil dette medføre indregning af omsætning i takt med produktionen, hvilket er lig den nuværende produktionsmetode. Virksomheden anvender den inputbaserede metode "afholdte omkostninger i forhold til totale omkostninger" til at bestemme færdiggørelsesgraden. PBM metoden medfører således en mere kontinuerlig indregning af omsætning sammenholdt med salgsmetoden (IAS 18). Ved anvendelse af PBM metoden er der derfor ikke behov for at skelne mellem standardvarer og tilpassede varer.

6.3.5 Opsummering

Ud over ændringen af indregningstidspunkter, som vist i tabellen, vil de nye metoder ligeledes have en indvirkning på balanceposterne, især hvad angår EBM metoden med Fair Value Model, idet balancen vil forhøjes, da den fremadrettet vil afspejle både de kontraktlige aktiver samt aktivitetsforpligtelserne, som vil indregnes allerede på kontraktindgåelsestidspunktet.

Opsummerende kan det derfor fastslås, at de nye indregnings- og målingsmetoder vil have væsentlig påvirkning på indregningen af omsætning, i særdeleshed ved indregning af standardvarer, da der som omtalt efter de nye principper ikke skelnes mellem standardvarer og kundetilpassede varer i henhold til PBM metoden.

6.4 Delkonklusion

Hovedårsagen til at konvergensprojektet er igangsat, er manglen på sammenligneligheden mellem IFRS og US GAAP. Globaliseringen har medført et stigende behov for, at kunne sammenligne årsrapporter på tværs af landegrænser, hvorfor der fra IASB og FASB's side arbejdes hen i mod en global regnskabsregulering. Specifikt for konvergensprojektet for omsætning har det været et mål at få én metode for indregning og måling af omsætning frem for de nuværende to i IAS 11 og IAS 18. Herudover findes der i den amerikanske regnskabsregulering US GAAP et væld af regnskabsstandarder og vejledninger, der regulerer specifikke industrier og områder. Dette har skabt en stor forvirring, især når der er opstået områder, som der ikke findes nogen vejledning til. Dette vil konvergensprojektet desuden også afhjælpe ved implementering af én metode for indregning og måling af

omsætning. En anden årsag til behovet for en ny regnskabsstandard er at salgsmetoden efter IAS 18 grundlæggende strider imod IASB's begrebsramme, der er opbygget efter det formueorienterede paradigme. Ved salgsmetoden sker indregning af omsætning først ved levering af varen til kunden, hvilket er baseret på det præstationsorienterede paradigme.

IASB og FASB har i den løbende proces vurderet og overvejet flere forskellige metoder for indregning og måling af omsætning. Helt overordnet har der været to metoder på tale; EBM metoden og PBM metoden.

EBM metodens fokus er rettet mod kunden, og det væsentlige i EBM metoden er, at omsætning indregnes når der er sket en reducere af en aktivitetsforpligtelse (performance obligation). En aktivitetsforpligtelse forstås som den juridiske forpligtelse, som en virksomhed pådrages, når den indgår en kontrakt med en kunde. Aktivitetsforpligtelsen er således elementer i en kontrakt, som virksomheden skal opfylde. Aktivitetsforpligtelsen reduceres i takt med, at en virksomhed leverer varen eller tjenesteydelsen til kunden, og omsætning kan derfor indregnes.

PBM metoden har fokus rettet mod virksomheden, og tager udgangspunkt i IAS 11, hvilket minder om produktionsmetoden. Indregning af omsætning sker i takt med at der skabes et aktiv, eller at et aktivs værdi bliver forøget. Produktionen og færdiggørelsesgraden er derfor på samme måde som i produktionsmetoden driveren for indregning af omsætning. Forskellen mellem PBM metoden og den nuværende produktionsmetode er, at der ikke længere skal skelnes mellem standardvarer og kundetilpassede varer, når det skal afgøres, om metoden kan anvendes.

Udover ovenstående metoder har IASB og FASB desuden arbejdet på yderligere tre metoder for indregning og måling af omsætning som alle tager udgangspunkt i EBM metoden og PBM metoden: EBM (The Customer Consideration Model), EBM (The Fair Value Model) samt PBM with AA. Det nye i metoden EBM (The Customer Consideration Model) er selve målingen af aktivitetsforpligtelserne. Målingen baseres på det vederlag som virksomheden modtager fra kunden i forbindelse med salget. Vederlaget bliver pro rata fordelt ud på hver enkelt aktivitetsforpligtelse til disses dagsværdier. Målingen i metoden EBM (The Fair Value Model) er baseret på dagsværdi, og er således målt til den værdi, en tredjepart ville overtage præcis den samme forpligtelse til som virksomheden har påtaget sig. PBM with AA er blot en metode der antager, at EBM metoden anvendes for korttidskontrakter, og PBM metoden anvendes på langtidskontrakter.

Imidlertid favoriserer IASB og FASB metoden EBM (The Customer Consideration Model), hvilket fremgår af kapitel 7, hvor Discussion Paperet giver en uddybende redegørelse for metoden.

7 Discussion Paper - Revenue Recognition in Contracts with Customers³⁹

Dette kapitel omhandler konvergensprojektets foreløbige resultat og et foreløbigt billede af hvad denne lange proces har mundet ud i indtil videre. Siden 2002 har der været mange forskellige forslag oppe og vende for både metoder for indregning og måling af omsætning, hvilket vi har beskrevet i kapitel 7. Denne efterhånden lange proces har resulteret i et såkaldt Discussion Paper, som IASB og FASB har udsendt til offentligheden. Det er herefter tanken, at offentligheden kan kommentere og bidrage til det endelige resultat. IASB og FASB kan efterfølgende arbejde videre på konvergensprojektet, når de har modtaget input. I Discussion Paper'et var der fastsat en frist til og med den. 19. juni 2009 for indsendelse af kommentarer.

Inde på både IASB's og FASB's hjemmeside kan man løbende holde sig opdateret med hvor langt i processen de to organisationer er nået. Det seneste der er skrevet på IASB's hjemmeside er, at det forventes, at der i den kommende tid vil blive afholdt offentlige møder frem til udsendelsen af et såkaldt Exposure Draft, som forventes at blive udsendt i 2010. En endelig standard forventes dog først at stå klar engang i 2011. På nuværende tidspunkt er der altså ingen oplysninger, der ændrer i indholdet af det udsendte Discussion Paper. Kapitlet er derfor udelukkende skrevet på baggrund af informationer indhentet fra Discussion Paper'et.

7.1 Kontraktbaseret indregnings princip

Den fremlagte metode for indregning og måling af omsætning ligger som sagt op til en kontraktbaseret metode, som frem for alt tager udgangspunkt i en virksomheds kontrakter med deres kunder. Valget af det kontraktbaserede princip skyldes i høj grad netop IAS 18's definition af indtægter.

*“Revenue is the gross inflow of economic benefits during the period arising in the course of the ordinary activities of an entity when those inflows result in increases in equity, other than increases relating to contributions from equity participants.”*⁴⁰

Ovenstående definition definerer omsætning som en stigning i aktiver eller en reduktion i passiver eller en kombination af begge og tager dermed udgangspunkt i balancen. Dette er i overensstem-

³⁹ Kilde: IASB og FASB's Discussion Paper

⁴⁰ Kilde: IASB IFRS 2008 - IAS 18, afsnit 7

melse med det formueorienterede paradigme. Denne brede definition af omsætning definerer midlertidig ikke hvilke aktiver og passiver det skal baseres på. IASB og FASB har derfor valgt at indregne omsætning på basis af et kontraktaktiv eller et kontraktpassiv.

IASB og FASB har foreslået fokus på kontrakten, fordi den er et vigtigt element for mange virksomheder, der enten eksplicit eller implicit indgår kontrakter med deres kunder. Herudover har mange af nuværende standarder under både IFRS og US GAAP i forvejen fokus på kontrakter med kunder, hvorfor det lå nærliggende.

En virksomhed skal indregne omsætning på baggrund af nettoværdien i en given kontrakt med en kunde. Det vil sige, at en virksomhed vurderer en given kontrakt ud fra kombinationen af rettigheder og forpligtelser og finder derpå en nettoværdi i en kontrakt. Det er så spørgsmålet, om denne nettoværdi er et aktiv eller passiv for virksomheden eller om de går ud med hinanden, så resultatet bliver nul. Virksomheden indregner derpå omsætning i takt med at et aktiv forøges eller et passiv reduceres eller en kombination af begge.

Herudover tillades ikke aktivering af omkostninger forbundet med fremskaffelse af kontrakter, der efter nuværende praksis aktiveres. Efter den nye metode vil omkostninger ikke blive tilladt aktiveret, hvis det ikke er indeholdt i praksis for andre standarder. Discussion Paper'et giver et eksempel, hvor en salgsperson får kommission for indgåelse af en ny kontrakt. Denne omkostning bliver ikke aktiveret efter andre standarder, hvorfor denne type omkostninger udgiftsføres når de er afholdt. Dette er modstridende med det gældende matchingprincip, fordi der ikke nødvendigvis bliver indregnet omsætning i samme periode.

7.2 Aktivitetsforpligtelser

Når den nye metode siges at tage udgangspunkt i en kontrakt, er det i og for sig ikke noget nyt i forhold til tidligere praksis. Det nye er, at indregningen af omsætningen sker, når en aktivitetsforpligtelse er opfyldt i en kontrakt. En aktivitetsforpligtelse er et løfte i en virksomhedskontrakt til en kunde om at levere en vare og når denne er overgivet, kan indregning af en omsætning finde sted. Dette gør sig også gældende for tjenesteydelser, som kunden formentlig forbruger samtidig med, at de produceres, men det er stadig opfyldelse af en aktivitetsforpligtelse.

Yderligere fremlægges det, at en aktivitetsforpligtelse kan opdeles i flere dele, hvis en kontrakt opfyldes i etaper. Det eneste der gør sig gældende er, at den fysiske levering af et aktiv skal ske over

flere gange og indregningen af omsætningen sker derfor i takt med, at aktivitetsforpligtelserne opfyldes over kontraktens levetid.

7.2.1 Overdragelse af kontrol

Det er således et spørgsmål om, hvornår en aktivitetsforpligtelse opfyldt. IASB og FASB foreslår, at en aktivitetsforpligtelse er opfyldt det øjeblik, at virksomheden overfører aktivet til kunden og denne opnår kontrollen over det. Hele tankegangen bag kundens kontrol og overførsel af et aktiv til kunden bunder i at aktivitetsforpligtelse herved bliver opfyldt. Når en aktivitetsforpligtelse opfyldes, forøger den virksomhedens nettoværdi i en kontrakt, fordi den har reduceret dens forpligtelser. Kontrakten indeholder altså ikke længere en forpligtelse til, at virksomheden skal levere dette aktiv til kunden, hvorfor det udløser indregning af omsætning.

Ved kontrol forstås når en kunde reelt set har råderetten og retten til at disponere over et aktiv, hvilket kunden oftest får ved den fysiske overgang. Det er vigtigt at skelne mellem på den ene side, hvornår en kunde har opnået kontrollen over et aktiv og på den anden side, hvornår en kunde har overtaget risikoen og nytteværdien af et aktiv. Dette kan nemmest beskrives ved hjælp af to eksempler:

Et eksempel kunne være en virksomhed, der sælger en lampe med 30 dages fuld returret af købsprisen. I dette eksempel overgår kontrollen af aktivet ved leveringen af lampen. Noget af risikoen overflyttes også til kunden ved at eje lampen, det er for eksempel risikoen for tyveri, men nogle risici forbliver hos virksomheden. Risikoen for at lampen bliver returneret, samt risikoen for at lampen har mistet noget af sin værdi. Risikoen vil altså ikke være flyttet fuldstændigt sammen med flytningen af kontrollen over aktivet. Men i dette eksempel vil det medføre indregning af omsætning, idet aktivitetsforpligtelsen, der siger at virksomheden skal levere en lampe, er opfyldt.

I dette andet eksempel er resultatet et andet. Virksomheden sælger på samme måde en lampe med 30 dages fuld returret af købsprisen, men virksomheden har nu ret til at tage lampen tilbage i hele prøveperioden samt fuld betaling, hvis lampen ikke er returneret inden for de 30 dage. I første eksempel konkluderede vi, at kontrollen af aktivet var overgået til kunden ved leveringen, men i eksempel to vil kontrollen af aktivet ikke være overflyttet før udløb af de 30 dage. Det er altså ikke et spørgsmål om, hvem der bærer risikoen eller sandsynligheden for at lampen bliver returneret. Det kommer udelukkende an på, hvem der har kontrollen over lampen, og derved opfyldelse af en aktivitetsforpligtelse, der bestemmer om der kan indregnes omsætning.

7.2.2 Kundeaccept

I nogle kontrakter indgår der klausuler, som kan få betydning for, om en vare er leveret eller ikke leveret. Det kan have ret stor betydning i henhold til opfyldelsen af en aktivitetsforpligtelse og derved retten til at indregne omsætning. Problemstillingen kan bedst beskrives ved et eksempel:

En virksomhed har indgået en kontrakt med en kunde om at levere en kundespecifik maskine. I kontrakten er det aftalt, at kunden ikke er forpligtet til at betale, før maskinen er leveret og kontrolleret, hvilket de har 5 dage til at afgøre efter levering. Kan virksomheden i dette eksempel objektivt påvise, at maskinen er leveret i overensstemmelse med specifikationer i kontrakten, bliver kundeaccepten blot en formalitet og får derved ingen betydning for vurderingen af, om maskinen er overgivet til kunden. Virksomheden vil derfor være berettiget til at indregne omsætningen.

Kan virksomheden derimod ikke objektivt påvise, at maskinen er overgået til kunden, kan aktivitetsforpligtelsen ikke betragtes som værende opfyldt. Virksomheden kan derfor ikke indregne nogen omsætning. I dette tilfælde kan kundeaccepten få en betydning, fordi den kan indgå som en aktivitetsforpligtelse. Kontrakten kan være sammensat, så kunden skal afgive sin accept af maskinen, der måske skal kunne indgå i dennes nuværende maskinpark. Kundens accept af maskinen kan i dette tilfælde være tidspunktet, hvor aktivitetsforpligtelsen bliver opfyldt og virksomheden kan først ikke indregne omsætning, når accepten er modtaget eller de fem dage er gået.

Ovenstående eksempel viser, at det i mange tilfælde bliver en konkret vurdering af den enkelte kontrakt, der får betydning for om varen anses for overgivet til kunden eller ej.

7.2.3 Kundens intention og brug af aktivet

En anden faktor der kan have indflydelse på vurderingen om et aktiv er overgået til kunden, er kundens forventede brug af aktivet. Det kan have effekt på kundens forhandling af kontrakt, fordi de ikke vil overtage dele af et aktiv, men først når hele aktivet er færdiggjort. Denne problemstilling tydeliggøres også bedst ved et eksempel:

En virksomhed sælger en proces, der består af tre særskilte steps, der er med til at give kunden en bedre og sundere hud i ansigtet. Processen hedder ”tre trins sættet”, der består af en ansigtsrens, en skintonic og en ansigtscreme. Virksomheden sælger ikke de enkelte steps i processen særskilt. Virksomheden leverer første og andet step af processen en uge før det tredje step bliver leveret,

hvorfor kunden opnår kontrol over de to første steps. Selvom kunden ikke kan benytte processen, som den er tiltænkt, kan produkterne stadig bruges særskilt, hvorfor de i princippet kan sælges enkeltvis. Både første og andet step bliver derfor betragtet som særskilte aktivitetsforpligtelser, som dermed bliver opfyldt.

Det er således ikke af betydning, hvad kundens hensigt er med processen. Det vigtige og det som bestemmer, at en aktivitetsforpligtelse er opfyldt er det faktum, at virksomheden ikke længere har forpligtelsen til at levere første og andet step. Virksomheden kan derfor indregnes omsætningen, der er knyttet til opfyldelsen af første og andet step.

7.2.4 Kundens betaling

Kundens betalingsbetingelser i en kontrakt kan give en indikation af, hvornår aktivet er leveret til kunden, og derfor hvornår en aktivitetsforpligtelse er opfyldt. Endnu engang fremhæves problemstillingen bedst med et eksempel:

En virksomhed har indgået en kontrakt med en kunde om at foretage en gennemgang af selskabets forretningsgange, der vil løbe over de næste tre måneder. Resultatet skal udmunde i en rapport, der fortæller selskabet om svagheder og måder, hvorpå forretningsgangene kan forbedres. I kontrakten fremgår det, at kunden skal betale virksomheden i takt med, at virksomheden forbruger dens ressourcer nemlig konsulenttimer. I eksemplet er det derfor et spørgsmål om, hvordan kontrakten fortolkes. Er det rapporten, der skal være genstand for en aktivitetsforpligtelse eller er det den konsulent-service, der løbende bliver givet.

I ovenstående eksempel foreslår IASB og FASB, at man tager udgangspunkt i betalingsbetingelserne i kontrakten. Kan kunden ikke få tilbagebetalt sine løbende betalinger, selvom virksomheden fejler i at levere rapporten, vil det give en indikation af, at kunden modtager en konsulent-service over kontraktens levetid, hvorfor der løbende bliver opfyldt aktivitetsforpligtelser. Kan kunden derimod kræve dens løbende betalinger refunderet, tyder det på, at kunden ikke får leveret et aktiv før rapporten er endeligt leveret.

7.2.5 Varer kontra serviceydelser

Vi har tidligere fortalt, at både varer og serviceydelser anses for et aktiv. Om det er det ene eller det andet kan få en betydning for, hvornår et aktiv er overgået til kunden. Det er typisk for en vare, at

den bliver overgivet til kunden på et bestemt tidspunkt, mens en serviceydelse typisk bliver overgivet til kunden over en periode og i flere enheder. Følgende to eksempler belyser problemstillingen.

En virksomhed har indgået en kontrakt med en kunde om at producere og levere kundespecifikke vinduer til en bygning. Det tager 6 måneder at producere vinduerne og gennem processen forbliver ejendomsretten til vinduerne hos virksomheden. I dette eksempel kan det diskuteres, om virksomheden har lovet at levere et endeligt aktiv, eller om det har lovet at levere en service og de nødvendige materialer. Antages det at virksomheden har lovet at levere færdige vinduer og derfor aktiver bliver omsætningen ikke indregnet, før leveringen har fundet sted. Er der derimod tale om en service, kan omsætningen indregnes henover de 6 måneder. Indregningen af omsætningen følger et mønster om at overgive et aktiv til kunden og i ovenstående eksempel anses overgangen ikke for opfyldt, før den endelige levering af vinduerne.

Det antages nu, at vinduerne er produceret så kundespecifikt, at de ikke har værdi for virksomheden og andre virksomheder. Herudover fremgår det nu af kontrakten, at kunden er forpligtet til at betale for det udførte arbejde løbende til dato henover hele kontraktens løbetid, og kan til enhver tid overtage det udførte arbejde. Given disse nye antagelser, skal der igen skelnes mellem levering af en vare eller en løbende service. Vinduernes grad af kundespecifikation, betalingsbetingelserne og kunden rettighed til at overtage vinduerne taler i retning af, at kontrollen af vinduerne overgives løbende henover kontraktens løbetid.

Sådanne kontraktlige betingelser er som udgangspunkt ikke bestemmende for, om et aktiv er overgået til kunden, men derimod en hjælp for virksomheden til at vurdere, om kunden har overtaget det aftalte aktiv. En anden indikation for at kunden har overtaget kontrollen over aktivet kan være, hvis arbejdet bliver udført på virksomheden grund eller hos kunden. Bygger en virksomhed en carport til en kunde på virksomhedens egen grund, ligner det mest en aftale om at levere en vare frem for en serviceydelse. Bliver carporten derimod opført på kundens grund, kan der argumenteres for at kunden delvist opnår kontrol over carporten løbende. Aktivitetsforpligtelserne kan selvfølgelig også opfyldes, hvis virksomheden leverer dele af carporten løbende, selvom den er produceret på virksomhedens grund.

7.2.6 Varer der er med til at opfylde anden aktivitetsforpligtelse

En anden problemstilling kan være at bestemme, hvornår en vare er overgået til kunden, hvis den samtidig er med til at opfylde en helt anden aktivitetsforpligtelse. IASB og FASB fremlægger en

antagelse, som man kan følge, hvis der ikke foreligger betingelser i en kontakt eller en gældende lovgivning, der bestemmer om varen er overgået til kunden før opfyldelsen af den anden aktivitetsforpligtelse.

“An asset that used in satisfying another performance obligation in the contract is not transferred to a customer until the asset is used in satisfying that performance obligation.”

Ovenstående antagelse kan altså benyttes, hvis der ikke fremgår andet for eksempel betingelser i en kontrakt. Følgende eksempel belyser problemstillingen:

En virksomhed har indgået en aftale med en kunde om at lægge helt nyt gulv i dennes lejlighed. I kontrakten aftales det, at gulvet skal lægges i uge 28, men virksomheden leverer allerede gulvpladerne i uge 27. Spørgsmålet er nu, om virksomheden kan indregne den omsætning der er vedrørende prisen på gulvpladerne, selvom de i virkeligheden skal bidrage til opfyldelsen af en efterfølgende aktivitetsforpligtelse nemlig lægningen af gulvet.

Igen må man ind og se på, om kontraktens betingelser bestemmer noget. Hvis ikke foreslås det, at ovenstående antagelse benyttes. I kontrakten kan det fremgå, at kontrollen og ejerskabet af gulvpladerne overgår til kunden, når disse bliver leveret. Er dette tilfældet, er leveringen af gulvpladerne at betragte som en selvstændig aktivitetsforpligtelse, og virksomheden kan indregne omsætning. Fremgår det modsætningsvis i kontrakten, at virksomheden selv beholder råderetten ved for tidlig levering, bliver resultatet en anden. Kan virksomheden for eksempel frit benytte gulvpladerne til et andet arbejde inden udførelsen af arbejdet i uge 28, er der ikke nogen aktivitetsforpligtelse, der er opfyldt. I dette tilfælde har kunden ikke opnået kontrol over gulvpladerne, men blot en midlertidig besiddelse, hvorfor omsætningen først kan indregnes, når gulvet er lagt og den anden aktivitetsforpligtelse er opfyldt.

7.3 Definition på en kontrakt

Den fremlagte metode medfører automatisk en ny problemstilling om, hvordan en kontrakt skal defineres. Hertil fremlægger IASB og FASB følgende definition:

“A contract is an agreement between two or more parties that creates enforceable obligations.”

Ovenstående kontrakt er i overensstemmelse med nuværende definitioner både i henhold til nuværende definitionen hos IASB og FASB.

”...an agreement between two or more parties that has clear economic consequences that the parties has little, if any, discretion to avoid, usually because the agreement is enforceable by law. Contracts... may take a variety of forms and need not be in writing.”⁴¹

Det som de to organisationer ønsker at pointere er, at der sagtens kan være en underforstået kontrakt, selvom den ikke er skriftlig, så snart der er to parter, der enten mundtlig eller skriftlig har pådraget sig en bindende forpligtelse til hinanden. Princippet gælder således også for helt almindelige handelstransaktioner.

IASB og FASB forudser, at den fremlagte model kan skabe nogle problemer for målingen af nogle typer kontrakter. De har endnu ikke udelukket nogen typer af kontrakter fra den fremlagte model, men de har nævnt nogle eksempler på kontrakter, som kunne tænkes bliver udeladt.

Det er fx kontrakter vedr. finansielle instrumenter og ikke finansielle instrumenter, der normalt hører under IAS 39 Financial Instruments. Forsikringskontrakter der hører under IFRS 4, samt leasingkontrakter der er reguleret i IAS 17. På grund af den ustabile værdiansættelse af sådanne kontrakter anses den foreslåede model ikke altid at kunne give et præcist beslutningsgrundlag til regnskabsbrugeren. Herudover er der sideløbende igangværende projekter for både forsikringskontrakter og leasingkontrakter, men IASB og FASB har endnu ikke taget stilling til, om nogle typer kontrakter bør udelades.

7.4 Definition på kunde

Grunden til at definitionen på en kunde bliver relevant er, fordi en virksomhed indgår mange forskellige typer kontrakter med forskellige parter, men indregning af omsætning bør udelukkende baseres på en kontrakt med en kunde. IASB og FASB foreslår følgende definition:

”A customer is a party that has contracted with an entity to obtain an asset (such as a good or a service) that represents an output of the entity’s ordinary activities.”

⁴¹ Kilde: IASB IFRS 2008 - IAS 32, afsnit 13

Definitionen af en kunde hjælper en virksomhed til at skelne mellem dens omsætningskontrakter fra andre kontrakter. En omsætningskontrakt skal resultere i en omsætning jf. definitionen af omsætning i afsnit 8.1. Herudover opstår en omsætning fra en virksomheds normale aktivitet eller centrale operationer jf. definitionen på en kunde ovenfor.

7.5 Måling

Den nye metode for indregning af omsætning indebærer, at en virksomhed måler dens rettigheder og forpligtelser i en kontrakt og heraf opstår enten et aktiv eller passiv. IASB og FASB foreslår, at målingen af dette aktiv eller passiv måles på baggrund af den faktiske salgspris fordelt over kontraktens løbetid.

Ved kontraktindgåelse allokeres kontraktens salgspris derfor ud på kontraktens aktivitetsforpligtelser på basis af en stand-alone salgspris for de varer eller serviceydelser, der er underliggende hver aktivitetsforpligtelse. Det er efterfølgende tanken at målingen af en kontrakts aktivitetsforpligtelser skal vise en virksomheds reduktion af en kontrakts forpligtelse til at levere en vare eller tjenesteydelse over kontraktens levetid. Dvs. at indregning af en omsætning for en opfyldt aktivitetsforpligtelse er lig den andel af salgsprisen som ved kontraktens indgåelse blev allokeret til den pågældende aktivitetsforpligtelse. Til slut vil den indregnede totale omsætning over kontraktens levetid være lig den aftalte salgspris ved kontraktens indgåelse.

Efter at kontrakten er indgået og salgsprisen på en kontrakt er allokeret ud på aktivitetsforpligtelserne er det de to organisationer hensigt, at der ikke efterfølgende bør ændres i målingen på aktivitetsforpligtelserne. Skal målingen alligevel ændres, skal det ske på grund af at en aktivitetsforpligtelse bliver vurderet tabsgivende. Det kan ske, hvis en virksomheds forventede omkostninger til opfyldelse af en aktivitetsforpligtelse overstiger den bogførte værdi. I denne situation bliver aktivitetsforpligtelsen revurderet og målt til de forventede omkostninger og der bliver indregnet et tab.

7.6 Delkonklusion

Vi har i det ovenstående kapitel redegjort for den kontraktbaserede indregningsmetode og den faktiske salgspris som målemetode, som indtil videre er det foreløbige resultat af IASB og FASB's samarbejde. Indregningsmetoden er en videreudvikling på den i kapitel 6 omtalte EBM metode. Imidlertid vil denne nye metode medføre en praksis, der på nogle punkter afviger fra den nuværende. På grund af et kontraktbaserede indregningsprincip indregnes omsætning, når en aktivitetsforpligtelse

er opfyldt. Det får en konsekvens for nogle typer af entreprisekontrakter, hvor varen ikke er overgået til køberen endnu, fordi den nye metode først udløser indregning af omsætning, når varen eller tjenesteydelsen er leveret til kunden. For de virksomheder der efter nuværende praksis indregner omsætning løbende efter produktionsmetoden, men ikke fysisk leverer en vare eller tjenesteydelse, vil den nye metode medføre senere indregning af omsætning.

Aktivering af omkostninger er et andet punkt, som den nye metode vil have indflydelse på. Her tænkes der på omkostninger forbundet med fremskaffelse af kontrakter, der efter nuværende praksis aktiveres. Efter den nye metode vil omkostninger ikke blive tilladt aktiveret, hvis det ikke er indeholdt i praksis for andre standarder. Salgskommission for indgåelse af en ny kontrakt bliver ikke aktiveret efter andre standarder, hvorfor denne type omkostninger udgiftsføres når de er afholdt. Dette er i strid med det gældende matchingprincip, fordi der ikke nødvendigvis bliver indregnet omsætning i samme periode.

Den nye metode ser også anderledes på kontraktlige løfter som for eksempel produktgarantier og andre efterfølgende serviceforpligtelser i forbindelse med et salg. Nuværende praksis kan i nogle tilfælde medføre at en garantiforpligtelse bliver hensat, fordi der historisk altid kommer nogle garantiforpligtelser. Måden garantiforpligtelser vil blive behandlet på, er at den anses som en aktivitetsforpligtelse, der opfyldes hvis den indtræffer. En del af omsætningen og avancen vil så og sige først blive indregnet ved opfyldelse af garantiforpligtelsen eller udløb af garantiperioden. Det er samtidig en bevægelse mod det præstationsorienterede paradigme, at man først indregner en garantiforpligtelse når den er realiseret.

Målingen af en kontrakt er fundamentalt i den foreslået metode, fordi måling har effekt på hvordan en virksomhed vurderer en kontrakts nettoværdi. Dette medfører både en måling af fordelene og forpligtelserne i en kontrakt. Fordelene vil typisk være nemmere at måle da det oftest resultere i en betaling af et fast beløb, mens forpligtelserne typisk er levering af en vare eller tjenesteydelse. IASB og FASB fremlægger den faktiske salgspris som måleattribut for måling af en kontrakts aktivitetsforpligtelse. Normalt vil den faktiske salgspris være den pris ved kontraktindgåelsen en virksomhed kræver for at påtage sig en aktivitetsforpligtelse. Ofte indeholder den faktiske salgspris omkostninger og profit for at opnå en kontrakt, hvilket vil medføre en for høj værdiansættelse af aktivitetsforpligtelsen ved kontraktindgåelsen, da omkostningerne forbundet med at opfylde aktivitetsforpligtelsen vil være lavere. Samtidig kan den faktiske salgspris også betyde en for lav værdiansættelse, fordi en virksomheds forventede omkostninger til opfyldelse af en aktivitetsforpligtelse kan overstige

den faktiske salgspris. Det foreslås at aktivitetsforpligtelsen måles til denne højere værdi, og samtidig indregnes som et tab.

8 Case - TK Development A/S

Formålet med dette kapitel bliver at afdække betydningen af konvergensprojektet på en dansk virksomhed i entreprenørbranchen. Virksomheden som vi har valgt at analysere, er udvalgt under forudsætning af, at den er børsnoteret på Københavns Fondsbørs og beskæftiger sig med entreprisprojekter, som løbende opnår en værditilvækst. Virksomheden er i den forbindelse forpligtet til at aflægge regnskab efter IFRS, hvorfor behandlingen af omsætning er underlagt de internationale regnskabsstandarder IAS 18 Revenue og IAS 11 Construction Contracts. Vi har i den forbindelse valgt TK Development A/S som vores case-virksomhed, idet der udover ovenstående forudsætninger har nogle specifikke problemstillinger og forhold, der gør denne virksomhed yderst spændende. Oplysningerne i kapitlet bygger på eksterne kilder i form af TK Development's offentliggjorte årsrapporter for 2005/2006 til 2008/2009, der alle er udstyret med blanke revisionspåtegninger. Herudover vil vi ligeledes se på Fondsrådet's konkrete afgørelser på problemstillingerne, som tager udgangspunkt i sagerne for TK Development.

Vi starter kapitlet med en beskrivelse af den udvalgte virksomhed TK Development. Herefter har vi inddelt kapitlet således, at vi først gennemgår virksomhedens nuværende metode for indregning af omsætning ud fra anvendt regnskabspraksis i årsrapporterne. Hertil vil vi benytte den viden, vi har opnået gennem kapitel 4 og 5 omkring lovgrundlaget efter IFRS. Dernæst tages der udgangspunkt i kapitlerne 6 og 7, der beskriver konvergensprojektet med henblik på at analysere dets betydning for virksomhedens måde at indregne og måle omsætning på. Afledt heraf vil vi beskrive, hvilken indflydelse konvergensprojektet vil få på vurderingsgrundlaget, når investorer skal analysere regnskabsposten igangværende arbejder for både egen og fremmed regning. Til sidst i kapitlet vil vi samle vores analyse resultat i en delkonklusion.

8.1 TK Development A/S

8.1.1 Virksomhedsbeskrivelse⁴²

TK Development A/S arbejder med udvikling og drift af fast ejendom både nationalt og internationalt. Primært ligger virksomhedens aktiviteter i Nordeuropa, samt Central- og Østeuropa. Hovedsageligt beskæftiger TK Development sig med etablering af shoppingcentre, retailparker, storbutikker og domicilejendomme, som virksomheden gennem tiderne har oparbejdet stor erfaring med at opfører. TK Development består af to datterselskaber TKD Nordeuropa A/S og Euro Mall Holding A/S,

⁴² Kilde: TKD årsrapport 2008/2009 ; TKD.dk - (<http://www.tkdevelopment.dk>)

der henholdsvis beskæftiger sig med aktiviteten i hvert deres hovedmarkeder. TK Development har sit hovedkvarter i Aalborg samt afdelinger i centrale større byer i Nord- og Centraleuropa.

Historisk har virksomheden ikke altid heddet TK Development A/S, men stammer fra en fusion mellem Thorkild Kristensen A/S og TK Ejendomsinvest A/S tilbage i 1991. Thorkild Kristensen A/S' aktiviteter stammer helt tilbage fra 1960'erne, hvor de primært omfattede handel med fritidsgrunde og opførelse af fritidshuse. Fra 1980'erne begyndte virksomheden at opføre butikcentre og storbutikker i Danmark. I 1989, to år inden fusionen med TK Ejendomsinvest, blev Thorkild Kristensen A/S børsnoteret på den danske Fondsbørs. Efter fusionen tog udviklingen fart og op gennem 1990'erne udvidede virksomheden sine aktiviteter først til Tyskland og herefter til resten af Central Europa. I dag omfatter virksomhedens aktiviteter foruden opførelse og udlejning af ejendomme også centermanagement bestående af blandt andet udlejning, markedsføring, driftsstyring og økonomisk administration.

8.1.2 Forretningskoncept⁴³

TK Development's overordnede idegrundlag er at skabe værditilvækst gennem udvikling af fast ejendom. Virksomheden fungerer som det kreative bindeled mellem lejere, kundeinvestorer, arkitekter, entreprenører og andre samarbejdspartner, og opfatter derfor sig selv som en *developervirksomhed*. I tæt samarbejde med projekternes implicerede parter tilrettelægger, udvikler og udfører virksomheden entrepriseprojekter. Herunder ligger aktiviteter som udlejning, byggestyring og kontrahering imellem parterne. Indenfor virksomhedens kerneforretning ligger særligt etablering af shoppingcentre, retailparker, storbutikker og domicilejendomme. TK Development's forretningskoncept er at levere totallosninger i form af ejendomme med dertilhørende lejere til kundeinvestorer, som dermed sikrer sig muligheden af de fremtidige cash-flow fra projekterne. På baggrund af dette *developerkoncept* betragter virksomheden sig selv som en udviklings- og servicevirksomhed, og ikke en traditionel entreprenørvirksomhed. Virksomheden mener dermed, at dets aktivitet er mere at betragte som en leverance af serviceydelser frem for salg af varer, hvilket i så fald taler for anvendelsen af produktionsmetoden i henhold til IAS 18, afsnit 20-28. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen (E&S) og Fondsrådet har derimod en anden fortolkning af TK Development's forretningskoncept, og anser ikke virksomhedens forretning som værende levering af serviceydelser men derimod salg af varer. Argumenterne herfor vil blive gennemgået nærmere i afsnit 8.2.

⁴³ Kilde: TKD årsrapport 2008/2009 ; TKD.dk - (<http://www.tkdevelopment.dk/Default.aspx?ID=2180>)

8.1.3 Anvendt regnskabspraksis⁴⁴

Under anvendt regnskabspraksis fremgår det, at TK Development's årsrapport for 2008/2009 er aflagt i overensstemmelse med IFRS, som er godkendt af EU og yderligere danske oplysningskrav for børsnoterede selskaber. TK Development har aflagt årsrapport efter IFRS siden regnskabsåret 2005/2006. Det fremgår endvidere, at anvendt regnskabspraksis i årsrapporten 2008/2009 er uændret i forhold til sidste år på områder, der er omfattet af vores opgave. Vi har valgt at tage udgangspunkt i anvendt regnskabspraksis fra den seneste aflagte årsrapport 2008/2009, men vi vil løbende komme med henvisninger til tidligere årsrapporter, da det får betydning for vores analyse.

8.1.4 Indregning

I årsrapporten for 2008/2009 er der på trods af, at virksomheden skriver, at der ikke har været ændringer i anvendt regnskabspraksis, er der dog tilføjet et afsnit vedrørende omsætning, samt et helt nyt afsnit under balancen vedrørende entreprisekontrakter. Anvendt regnskabspraksis for omsætning er beskrevet således:

”For projekter der overholder definitionen på en entreprisekontrakt anvendes produktionsmetoden, jf. IAS 11. Årets omsætning svarer på disse projekter til salgsværdien af det i årets løb udførte arbejde. Den indregnede avance udgør den forventede avance på projektet beregnet i forhold til projektets færdiggørelsesgrad.”⁴⁵

Siden Fondsrådet's afgørelse tilbage i 2006 har der i anvendt regnskabspraksis i årsrapporterne ikke stået noget om indregning af omsætning for entreprisekontrakter efter IAS 11, hvilket er interessant, fordi virksomheden som sådan ikke har ændret dens måde at drive forretning på i forhold til tidligere. Anvendt regnskabspraksis for omsætning er beskrevet således:

”Når udfaldet af en entreprisekontrakt kan skønnes pålideligt, måles entreprisekontrakten til salgsværdien af det på balancedagen udførte arbejde (produktionsmetoden) fratrukket foretagne acontofaktureringer og nedskrivninger til imødegåelse af eventuelle tab. Salgsværdien måles på baggrund af færdiggørelsesgraden på balancedagen og de samlede forventede indtægter fra den enkelte entreprisekontrakt.

⁴⁴ Kilde: TK Development årsrapport 2004/2005 til 2008/2009

⁴⁵ Kilde: TK Development årsrapport 2008/2009

Færdiggørelsesgraden for det enkelte projekt beregnes normalt som forholdet mellem koncernens anvendte ressourceforbrug og det totale budgetterede ressourceforbrug.

Kan udfaldet af en entreprisekontrakt ikke måles pålideligt, måles entreprisekontrakten til de medgåede entrepriseomkostninger, hvis det er sandsynligt at de vil blive genindvundet. Når det er sandsynligt at de samlede entrepriseomkostninger vil overstige de samlede entrepriseindtægter for en entreprisekontrakt, indregnes det forventede tab straks som en omkostning.

Den enkelte igangværende entreprisekontrakt indregnes i balancen under tilgodehavender eller forpligtelser, afhængig af om nettoværdien udgør et tilgodehavende eller en forpligtelse.”

I årsrapporten for 2004/2005 fremgår det under anvendt regnskabspraksis, at man anvendte produktionskriteriet som indregningsmetode ud fra en færdiggørelsesgrad. Det er i princippet, hvad TK Development jævnfør ovenstående vil til at anvende på nogle af virksomhedens projekter. I regnskabsåret 2004/2005 anvendte man produktionskriteriet ud for en begrundelse om at man leverede en serviceydelse og derfor kunne anvende bestemmelsen herom i IAS 18. Denne betragtning fandt Fondbrådet imidlertid forkert, idet man lagde vægt på, at virksomheden solgte en vare, hvorfor salgsmetoden skulle anvendes. I Årsrapporten 2008/2009 anvender TK Development som noget nyt IAS 11 og dermed igen produktionskriteriet for de projekter, der opfylder kravene for anvendelsen. Det skal give et retvisende billede at anvende produktionskriteriet, kontrakten skal være individuelt forhandlet med kunden og kontrakten skal omhandle opførelse eller bygning af et eller flere aktiver. Vores antagelse af ovenstående forhold er, at TK Development på baggrund af Fondbrådet's afgørelse har brugt et forsigtighedsprincip i de efterfølgende regnskabsår og benyttet salgsmetoden jævnfør IAS 18 til indregning af omsætning. For regnskabsåret 2008/2009 har man imidlertid indgået nye entreprisekontrakter, som i modsætning til tidligere er individuelt forhandlet med kundeinvestoren, inden byggeriet er igangsat. På den måde kan virksomheden alligevel få lov til at indregne omsætning i takt med færdiggørelsesgraden.

I henhold til TK Development's anvendte regnskabspraksis kan vi opsummere følgende:

Det enkelte igangværende projekt er indregnet i balancen under tilgodehavender eller forpligtelser afhængig af, om nettoværdien udgør et tilgodehavende eller forpligtelse for virksomheden. TK development har i regnskabsåret 2008/2009 benyttet salgsmetoden som det primære indtægtskriterium for solgte projekter jævnfør IAS 18 Revenue. Indregning af eventuelle avancer sker derfor først, når projektet er afsluttet og væsentlige elementer i kontrakten er opfyldt. For projekter, der overholder definitionen på entreprisekontrakter, benyttes produktionsmetoden som indregningskriterium efter

IAS 11 Construction Contracts. En eventuel avance indregnes altså løbende i forhold til projektets færdiggørelsesgrad.

8.1.5 Måling

Det fremgår af anvendt regnskabspraksis, at omsætningen måles til dagsværdien af det modtagne eller tilgodehavende vederlag. Projektbeholdningen i balancen indregnes til direkte medgåede omkostninger med et tillæg for andel af indirekte projektomkostninger. Tillæg for andel af indirekte omkostninger indeholder andelen af personaleomkostninger, projektmaterialer, lokaleomkostninger samt vedligeholdelse og afskrivninger der kan henføres til projektudviklingen. Der er foretaget nedskrivning af projektbeholdningens aktiverede beløb, hvor den regnskabsmæssige værdi overstiger genindvindingsværdien.

Ved indtægtsførelse efter produktionsmetoden måles hver enkelt entreprisekontrakt til salgsværdien af det på balancedagens udførte arbejde, fratrukket acontofaktureringer og nedskrivninger til imødegåelse af eventuelle forventede tab. Salgsværdien måles derfor ud fra færdiggørelsesgraden på balancedagen for den enkelte entreprisekontrakt. Færdiggørelsesgraden beregnes normalt som forholdet mellem virksomhedens anvendte ressourceforbrug og det totale budgetterede ressourceforbrug.

8.2 Fondsrådet's synspunkter på behandlingen af ejendomsprojekter⁴⁶

8.2.1 Fondsrådet's vurdering af TK Development A/S

Som nævnt tidligere har Fondsrådet været stærkt uenige med TK Development's egen fortolkning af virksomhedens forretningskoncept. Dette medførte, at Fondsrådet foretog en konkret vurdering om, hvorvidt TK Development havde foretaget en fejlagtig anvendelse af de internationale regnskabsstandarder for indregning omsætning.

I hovedtræk drejer sagen sig om, hvorvidt TK Development har kunnet forsvare selskabets anvendelse af produktionsmetoden for indregning og måling af omsætning. På basis af virksomhedens forretningskoncept og anvendte regnskabspraksis har TK Development således argumentet for at

⁴⁶ Kilde: Fondsrådet notat 1 - "Regnskabsmæssig behandling af ejendomsprojekter" (<http://www.fondsraadet.dk/da/FR-Afgoerelser/Vaesentlige-og-eller-principielle-afgoerelser/IFRS-IAS/Regnskabsmaessig-behandling-af-ejendomsprojekter.aspx>) ;
Fondsrådet notat 2 - "Indregning af omsætning ved projektudvikling" (<http://www.fondsraadet.dk/da/FR-Afgoerelser/Vaesentlige-og-eller-principielle-afgoerelser/IFRS-IAS/Indregning-af-omsaetning-ved-projektudvikling.aspx>)

salget af disse ejendomsprojekter som udgangspunkt har kunnet karakteriseres som værende salg af serviceydelser eller entreprisekontrakter. Det vil sige hvis byggeriet påbegyndes før, at der er indgået en bindende salgsaftale med projektets aftager, har virksomheden indregnet omsætningen som tjenesteydelser efter IAS 18 fra det tidspunkt, hvor der foreligger en salgsaftale. Hvis byggeriet derimod først påbegyndes efter at der er indgået en salgsaftale, er omsætningen karakteriseret som en entreprisekontrakt hvorfor IAS 11 i stedet anvendt. TK Development har således foretaget indregning af omsætningen efter produktionsmetoden ved anvendelse af både IAS 18 og IAS 11.

Fondbrådet's problemstillingen har således været om TK Development har haft tilstrækkeligt belæg for anvendelse produktionsmetoden efter IAS 18 og IAS 11 ved opførelse af ejendomsprojekter. Hvis ikke de enkelte ejendomsprojekterne vurderes at kunne opfylde disse kriterier, vil det så fald betyde at omsætning i stedet skal betragtes som salg af varer i henhold til IAS 18, afsnit 14.

8.2.2 Fondbrådet's fortolkning af det juridiske grundlag af IAS 11 Entreprisekontrakter⁴⁷

En forudsætning for at IAS 11 kan anvendes for indregningen af omsætning er således, at der skal være indgået en individuelt forhandlet kontrakt om ejendomsprojektet med køberen. Det er således fortolkningen af begrebet *individuelt forhandlet* kontrakt i IAS 11, afsnit 3, som Fondbrådet stiller særligt spørgsmålstejn ved om i første omgang reelt er opfyldt. Ifølge TK Development anses begrebet for at betyde at kontrakten skal være forhandlet med en specifik kunde, hvortil der henvises til IFRIC's fortolkninger herom. Det er dog Fondbrådet's opfattelse, at IFRIC's fortolkning i højere grad rettere sig mod indholdet i kontrakterne frem for kunden. En individuelt forhandlet kontrakt bør derfor ifølge Fondbrådet ses ud fra følgende forudsætninger:

- Køber har ret til at ændre i de oprindelige planer for byggeriet.
- Køber har ret til at indstille byggeriet.
- Køber har ret til at lade en anden entreprenør færdiggøre arbejdet.

Det er således ifølge Fondbrådet alt afgørende, at der sker en forhandling mellem sælger og køber ved indgåelsen af kontraktvilkårene. Ifølge TK Developments forretningsbeskrivelse starter ejendomsprojekterne typisk for egen regning, hvorefter der på et senere tidspunkt findes en kundeinvestor som der indgås en bindende salgsaftale med. Idet køberen således præsenteres for ejendomsprojektet vurderer Fondbrådet således, at kundeinvestoren kun i et begrænset omfang har mulighed for

⁴⁷ Kilde: Fondbrådet notat 1 - "Regnskabsmæssig behandling af ejendomsprojekter" (<http://www.fondsraadet.dk/da/FR-Afgoerelser/Vaesentlige-og-eller-principielle-afgoerelser/IFRS-IAS/Regnskabsmaessig-behandling-af-ejendomsprojekter.aspx>)

at ændre i byggeriets udformning. Det er særligt denne betragtning som Fondsrådet's vurderer kendetegner TK Development's byggerier bedst, og derfor anses der ikke at være belæg for at anvende produktionsmetoden efter IAS 11. Fondsrådet konkluderer dermed, at behandlingen af ejendomsprojekter som hovedregel i stedet skal ske efter IAS 18.

8.2.3 Fondsrådet's fortolkning af det juridiske grundlag af IAS 18 Omsætning⁴⁸

I relation til IAS 18 skal det derfor afgøres, hvorvidt TK Development ved salg af ejendomsprojekterne leverer en vare, serviceydelse, eller sammensat leverance af begge. I den forbindelse har Fondsrådet først taget udgangspunkt i TK Development's egen oplysning om ejendomsprojekternes karakter. Fondsrådet vurderer på trods af at selvom der sker en vis kundepasning fra kundeinvestoren, er der dog ikke tale om leverancen antager nok karakter til at være en individuelt forhandlet. Dertil anses det yderligere, at TK Development overdrager en fysisk vare til kundeinvestoren, hvorfor salget ikke kan regnes som en serviceydelse. Ifølge Fondsrådet skal indregningen af indtægterne ved salget af ejendomsprojektet derfor således i overensstemmelse med IAS 18, afsnit 14-19, ske på den endelige overdragelse af ejendommen til kundeinvestoren. Dette skyldes at den afgørende faktor er, at indtægten først udløses ved levering hvor kundeinvestoren erhverver den egentlige ejerbeføjelse.

Idet TK Development således helt frem til overdragelsen af ejendomsprojekt bevarer de primære økonomiske risici for byggeriet, er det således Fondsrådet's konklusion, at indregning først må ske ved overdragelsen af ejendomsretten af projektet til kundeinvestoren i henhold til salg af vare ifølge IAS 18. Fondsrådet konkluderer dermed yderligere, at de ikke har fundet det dokumenteret, at TK Development's indgåede salgsaftaler har båret tilstrækkeligt præg af individuelt forhandlet kontrakter, hvorfor indregning efter produktionsmetoden i henhold til IAS 11 er udelukket. Ved videresalg af ejendomsprojekter skal TK Development dermed anvende salgsmetoden for indregning og måling omsætning og ikke produktionsmetoden. Fondsrådet pålagde i den forbindelse TK Development at korrigere informationerne i balancen og resultatopgørelsen for 2004/2005, idet denne ikke kunne anses for at leve op til kravene for regnskabsaflæggelse efter IFRS.

⁴⁸ Kilde: Fondsrådet notat 1 - "Regnskabsmæssig behandling af ejendomsprojekter" (<http://www.fondsraadet.dk/da/FR-Afgoerelser/Vaesentlige-og-eller-principielle-afgoerelser/IFRS-IAS/Regnskabsmaessig-behandling-af-ejendomsprojekter.aspx>)

8.2.4 TK Development's reaktion på Fondsrådet's afgørelse⁴⁹

På baggrund af Fondsrådet's fortolkning skriver TK Development i årsrapporten for 2008/2009, at der tilbage i 2005 blev rejst en sigtelse fra Statsadvokaten mod TK Development og 6 ledende medarbejdere. Sigtelsen drejer sig blandt andet om urigtig indtægtsførelse af 29 projekter i regnskabsårene fra 2000/2001 til 2003/2004. Ledelsen mener fortsat, at det baserer sig på en misforståelse omkring virksomhedens regnskabsprincipper. Bagmandspolitiet er således enige med Fondsrådet's opfattelse, at virksomhedens projekter ikke opfyldte kravet om at indregne efter produktionsmetoden, og dermed resulterede i en alt for tidligt indregning af omsætning. I anvendt regnskabspraksis fremgår det nu at virksomheden indregner efter salgsmetoden og at produktionsmetoden kun benyttes på de projekter der overholder kravene.

8.3 Konvergensprojekts påvirkning for behandling af ejendomsprojekter

På baggrund af Fondsrådet's afgørelser vil det ikke være muligt for TK Development at kunne argumentere for at indregne omsætning efter produktionsmetoden på stort set alle virksomhedens ejendomsprojekter. Fondsrådet afviser dermed at virksomheden kan benytte sig af bestemmelserne i IAS 18 vedrørende levering af en serviceydelse. For anvendelse af produktionsmetoden er der således kun muligheden efter IAS 11 tilbage. Denne mulighed vurderes imidlertid også meget usandsynlig netop fordi TK Development i mange af deres projekter igangsætter udformningen og planlægningen før en reel kundeinvestor har købt ejendomsprojektet. Kravet om en individuelt forhandlet kontrakt er derfor svær at opfylde.

8.3.1 Analyse af projektportefølje

Vi har til brug for analysen udvalgt nogle ejendomsprojekter fra årsrapporten 2008/2009. Vi vil ud fra årsrapportens oplysninger derfra vurdere om de enkelte projekterne bærer præg af de karakteristika forbundet med entreprisekontrakter eller salg af varer. Herefter analyserer vi hvilke konsekvenser konvergensprojektets kontraktbaserede indregningsmetode vil have for behandlingen af omsætning for de udvalgte projekter.

⁴⁹ Kilde: TK Development årsrapport 2008/2009

8.3.2 Entré Shoppingcenter i Malmø Sverige⁵⁰

Entré er virksomhedens første shoppingcenter i Sverige, der er placeret i centrum af Malmø. Centret betegnes som et multifunktionelt center fordelt på 39.500 m² hvoraf 25.800 m² er butikker, 10.700 m² er restauranter, biograf, fitness og bowling, 300 m² er kontorer og 2.700 m² er boliger. Herudover er der også fællesarealer samt en tilhørende p-kælder med 900 pladser. Projektet er i tidligere regnskabsår solgt til Commerz Real Investmentgesellschaft mbH, hvor salgsprisen er fastsat på baggrund af et afkastkrav på 6 %, og salgsaftalen er baseret på ”forward funding”. Shoppingcenteret åbnede den 19. marts 2009, men det var aftalt med kundeinvestor, at afleveringen først skulle ske i juni 2009. Udlejningsgraden udgjorde ved årsrapportens underskrivelse 87 % til blandt andre Hennes & Mauritz, Lindex, Intersport, SF Bio og fitnesskæden Sats.

Ud fra den ovenstående projektbeskrivelse, fremgår det at TK Development har igangsat ejendomsprojektet inden det er solgt til kundeinvestor. Det på baggrund af dette vores vurdering at ejendomsprojektet ikke kan være individuelt forhandlet med kundeinvestoren, hvorfor TK Development må være nødsaget til at kategorisere ejendomsprojektet som salg af varer i henhold til IAS 18, og derved indregne omsætningen efter brug af salgsmetoden. I årsrapporten for 2004/2005 fremgår det på side 13, at virksomheden har bestemt og udformet plangrundlaget for projektet, mens der er igangværende forhandlinger med eventuelle kundeinvestorer. Projektet er efterfølgende solgt til Commerz Real Investmentgesellschaft mbH i regnskabsåret 2006/2007, hvorefter Skanska har fået entrepriseopgaven og igangsat byggeriet. Selvom byggeriet er igangsat efter salget til kundeinvestor, vurderer vi ikke, at kundeinvestor har haft nogen individuel indflydelse på projektets udseende og indretning. Dette vurderes på trods af at der er indgået en aftale om forward funding, hvilket betyder at kundeinvestor foretager ratevis betaling af købesummen i takt med opførelsen af projektet. Vi antager derfor, at projektet Entré bør være indregnet efter salgsmetoden og omsætningen derved er målt til dagsværdien af det modtagne eller tilgodehavende vederlag.

Konvergensprojektets kontraktbaserede indregningsmetode vil som udgangspunkt ikke få den store betydning for projektet Entré set i lyset af at indregningen sker efter salgsmetoden. Det essentielle i den nye kontraktbaserede indregningsmetode, er at omsætningen indregnes når en aktivitetsforpligtelse er opfyldt i entreprisekontrakten. Dette får nettoværdien i kontrakten mellem rettigheder og forpligtelser til at stige. Kigger vi på entreprisekontrakten som TK Development har indgået med kundeinvestoren, indebærer den levering af en ejendom med tilhørende lejere. Vi må antage, at kundeinvestor på ingen måde er interesseret i at få overgivet kontrollen af et shoppingcenter, der endnu

⁵⁰ Kilde: TK Development årsrapport 2008/2009

ikke er færdig, idet kundeinvestoren samtidig ville overtage alle risici forbundet med ejendomsprojektet. Så selvom projektet kunne opdeles i flere etaper, som i princippet kunne fungere særskilt, ville kundeinvestor i kontraktforhandlingen højst sandsynlig kræve, at projektet leveres først når det står helt færdigt. Det kan derfor argumenteres at entreprisekontrakten bliver opfyldt på én gang og ikke i flere aktivitetsforpligtelser, som det er krævet i den nye kontraktbaserede indregningsmetode. Indregning vil således efter den kontraktbaserede indregningsmetode først ske, når projektet leveres til kundeinvestor, hvilket er samme tidspunkt som ved salgsmetoden.

Målingen af omsætningen skal efter konvergensprojektet ske ud fra den faktiske salgspris, hvilket fører til det samme resultat som ved salgsmetoden. Selvom kundeinvestoren forudbetaler salgssummen i takt med at projektet bygges, vil der ikke være opfyldt en aktivitetsforpligtelse fra TK Development's side, hvorfor forudbetalinger bliver periodiseret i balancen.

8.3.3 Retailparker opført for egen regning⁵¹

I TK Developments projektportefølje fremgår det, at virksomheden er i gang med at opføre en lang række forskellige retailparker for detailbutikker. Blandt lejerne kan nævnes dagligdagsoperatører som Føtex, Kvickly, Fakta, SuperBest og Lidl, men også større specialbutikker som Punkt 1 og Kvik Køkkener. Denne gruppe af projekter består hovedsageligt af projekter med en størrelse på omkring 4.000 m² som indeholder to til fem forskellige butikker. Projektporteføljen omfatter projekter i Danmark og Sverige samt lignende projekter i Polen, Tjekkiet og Slovakiet. Fælles for alle projekterne er, at TK Development på forhånd har udarbejdet projektet og fundet interesserede lejere. Efterfølgende er tanken så, at projektet skal sælges til kundeinvestorer.

For denne type projekter vurderes det ikke, at virksomheden kan benytte IAS 11, fordi kravet om individuelt forhandlede kontrakter ikke er opfyldt. Kundeinvestor har ingen indflydelse haft på indretningen eller det udvendige udseende af projekterne. Herudover kan det påpeges, at retailparker til detailbutikker begynder at ligne en standardvare for TK Development på baggrund af hyppigheden og antallet af lignende projekter. Idet opførelsen af retailparker sker ved egen regning, vurderer vi at der ikke være tale om individuelt forhandlet entreprisekontrakter. Efter vores vurdering bør salgsmetoden derfor anvendes for behandlingen af sådanne projekter efter nuværende praksis.

Ved overgangen til den kontraktbaserede indregningsmetode skal indregningen af sådanne projekter ske, når der er opfyldt en aktivitetsforpligtelse. Det betyder, at man ser bort fra kravet om individu-

⁵¹ Kilde: TK Development årsrapport 2008/2009

elt forhandlet kontrakt samt betragtningen om en standardvare. Det vi i princippet vil undersøge for retailparkerne er, om omsætning kan indregnes på et tidligere tidspunkt, end det er tilfældet med salgsmetoden. Entreprisekontrakten i sådanne projekter er formentlig opbygget sådan, at kundeinvestor først overtager projektet og dermed kontrollen, når det er færdigbygget. Som ved shoppingcenteret Entré, vil der ikke være nogen incitamenter for kundeinvestor om at overtage risikoen for projektet, før det er helt færdigt. På baggrund heraf er der intet ud fra projektbeskrivelserne der tyder på, at der bliver opfyldt nogen aktivitetsforpligtelse før projektet er færdiggjort og leveret.

For måling af omsætningen er der ikke nogen ændring i forhold til målingen af shoppingcenteret Entré. Projektet leveres når dette er færdiggjort, hvor indregningen sker over én gang. Der vil således ikke være nogen allokering af den faktiske salgspris til andre aktivitetsforpligtelser end den, som opfyldes ved leveringen.

8.3.4 Individuelt forhandlet retailparker opført for fremmed regning⁵²

Som vi har belyst ved vores gennemgang af TK Development's anvendte regnskabspraksis, har virksomheden for nogle ejendomsprojekter vurderet, at produktionsmetoden i henhold til IAS 11 godt kan finde anvendelse. Der således vores vurdering, at TK Development på de ejendomsprojekter, hvor det findes muligt, har anvendt produktionskriteriet efter IAS 11 til indregning af omsætning. Vi har derfor ved vores gennemgang af projektporteføljen forsøgt at danne os et overblik over hvilke specifikke ejendomsprojekter, TK Development anser, har kunnet opfylde kriterierne for entreprisekontrakter. TK Development's konkrete projektbeskrivelser er dog meget korte, hvorfor udpegelsen af disse er foretaget ud fra vores egen vurdering. På baggrund af Fondsrådet's afgørelse om anvendelsen af IAS 11 har det derfor været altafgørende for vores vurdering af projektbeskrivelserne, om disse bærer islæt af at være produceret for fremmed regning. I den forbindelse har vi fundet frem til to eksempler, hvor vi mener, at TK Development eventuelt godt kan have argumenteret ud fra opfyldelse af entreprisekontrakternes kriterier. Dette vedrører henholdsvis *Retailpark Enebyängen*, og *Retailpark Uppsala*. Disse beskrives af TK Development således:

Retailpark, Enebyängen, Danderyd, Sverige

”TKD Nordeuropa er gennem en kvalifikationsrunde udpeget til at opføre et nyt handelsområde i Danderyd nær Stockholm. Det samlede projekt forventes at omfatte ca. 14.400 m² retailpark, og der er bl.a. indgået lejeaftale med dagligvareoperatøren Coop Extra på 4.300 m². Der er aktuelt indgå-

⁵² Kilde: TK Development årsrapport 2008/2009

et lejeaftaler med 63 % af arealet. Byggestart forventes i løbet af 2009 med åbning i efteråret 2010.”

Retailpark, Uppsala, Sverige

”TKD Nordeuropa har med virkning fra 15. december 2008 overtaget udviklingen af en retailpark på ca. 10.800 m² i den svenske by Uppsala. Retailparken er solgt til den institutionelle afdeling af tyske IVG Funds på basis af forward funding hvor køber betaler i takt med at TKD Nordeuropa opfører byggeriet. Den samlede salgspris udgør ca. SEK 200 mio. Aktuell udlejningsgrad udgør 92 %. Byggeriet af retailparken er påbegyndt i februar 2009. TKD Nordeuropa forventer at aflevere den færdige retailpark til IVG Funds i april 2010.”

Ud fra ovenstående beskrivelser er det særligt de fremhævede ord *udpeget* og *overtaget*, som giver en indikation af, at dette vedrører ejendomsprojekter, som TK Development udfører på basis af kundeinvestorerne specifikke ønsker. Vi vurderer derfor at der ved ejendomsprojekter opført for fremmed regning, kan være tale om en opfyldelse af Fondsrådet’s kriterier for individuelt forhandlede kontrakter. Vi mener derfor, at hvis disse forudsætninger kan anses for at opfyldt, at det vil være muligt at TK Development at anvende produktionskriteriet efter IAS 11 ved nuværende praksis.

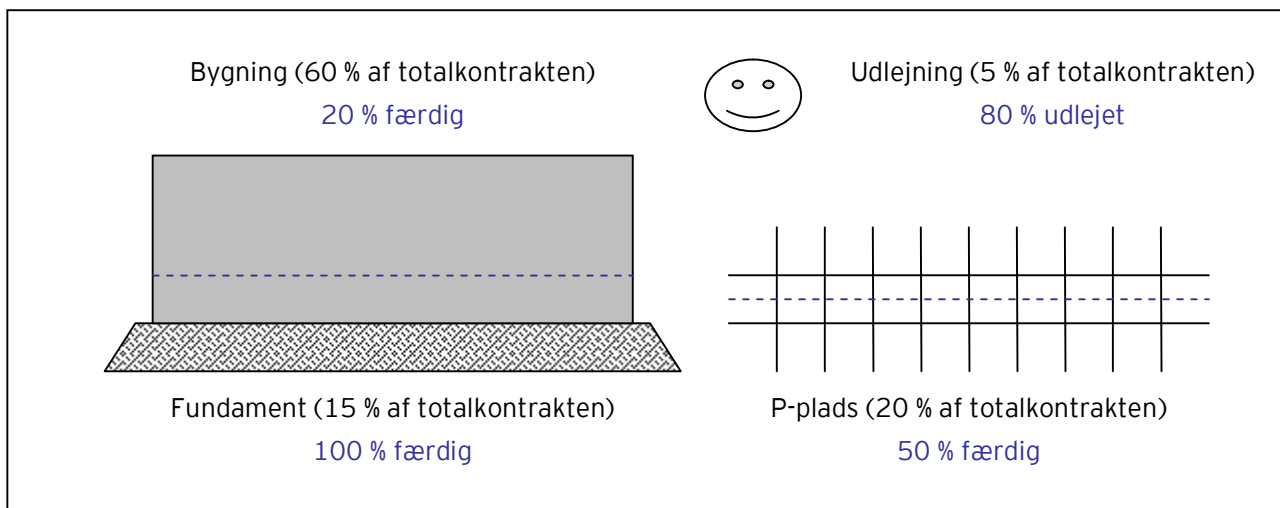
Ved implementeringen af IASB og FASB’s forelagte konvergensprojekt vil indregningen efter produktionsmetoden dog alligevel frafalde, da det udelukkende vil være salgsmetoden, som kan anvendes ved indregning af omsætning. Der kan dog fortsat være en forskel for indregningstidspunktet, såfremt der for de anerkendte entreprisekontrakter kan være tale om delvis overlevering af byggeriet ved færdiggørelse af etaper. I sådanne tilfælde hvor der specifikt i entreprisekontrakten fremgår mulighed for delvis overlevering af færdigproducerede etaper til kundeinvestoren, vil der efter konvergensprojektets kontraktbaserede indregningsmetode godt kunne være tale om fysisk og juridisk overlevering af varer. Konvergensprojektets påvirkning på igangværende arbejder for fremmed regning på ejendomsprojekter, hvor dellevering eventuelt kan anses at ske i takt med færdiggørelsen af etaper, er dermed illustreret i det følgende eksempel.

Illustration af konvergensprojektets påvirkning på opførelse af retailparker for fremmed regning

Følgende eksempel er lavet for at illustrere konvergensprojektets påvirkning for TK Development’s opførelse af retailparker for fremmed regning, hvor virksomheden af kundeinvestor er blevet bedt om at opføre projektet:

Eksemplet er baseret på en meget overordnet betragtning af hvordan opførelsen af en retailpark kan karakteriseres og opdeles i etaper:

- Etape 1: Støbning af fundament udgør 15 % af totalkontrakten, og er på balancedagen 100 % færdig.
- Etape 2: Opførelse af bygning udgør 60 % af totalkontrakten, og er på balancedagen 20 % færdig.
- Etape 3: Opførelse af tilhørende parkeringsplads udgør 20 % af totalkontrakten, og er på balancedagen 50 % færdig.
- Serviceydelse ved at finde lejere til retailparken udgør 5 % af totalkontrakten, og der er på balancedagen foretaget udlejning af 80 % af bygningen.
- TK Development er udpeget af kundeinvestor for at opføre retailparken, og totalkontrakten er forhandlet til en værdi af DKK 10.000.000.

Figur 8.1 - Illustration af eksempel⁵³

⁵³ Kilde: Egen tilretning

	Fundament	Bygning	P-plads	Udlejning	Total
Andel af kontrakt i %	15%	60%	20%	5%	100%
Andel af kontrakt i DKK	1.500.000	6.000.000	2.000.000	500.000	10.000.000
Færdiggørelsesgrad i %	100%	20%	50%	80%	N/A
Færdiggørelsesgrad i DKK	1.500.000	1.200.000	1.000.000	400.000	4.100.000
Behandling efter IAS 11 (produktionsmetoden)					
Fundament	1.500.000 - 15% færdig				
Bygning	1.200.000 - 20% færdig				
P-plads	1.000.000 - 50% færdig				
Udlejning	0 - ydelse omfattet af IAS 18				
Omsætning i alt	3.700.000				
Behandling efter konvergensprojektet (opfyldelse af aktivitetsforpligtelser)					
Fundament	1.500.000 - aktivitetsforpligtelse opfyldt				
Bygning	0 - aktivitetsforpligtelse ikke opfyldt				
P-plads	0 - aktivitetsforpligtelse ikke opfyldt				
Udlejning	0 - aktivitetsforpligtelse ikke opfyldt				
Omsætning i alt	1.500.000				

Table 8.2 - Beregninger til brug for eksempel⁵⁴

Behandling efter IAS 11 (nuværende praksis)

Vi vurderer ikke aktiviteten for, at finde udlejere kan anses for at indgå som en del i entreprisekontrakten. Denne aktivitet skal behandles særskilt som en tjenesteydelse efter IAS 18, hvoraf der indregnes på baggrund af salgsmetoden. I henhold til IAS 11 kan den respektive omsætning af entreprisen dog indregnes efter produktionsmetoden. Dette medfører, at TK Development i det ovenstående eksempel ville kunne medregne omsætningen tilknyttet fundamentet, bygningen og P-pladsen efter færdiggørelsesgraden. I alt vil TK Development ved brug af IAS 11 derved kunne indregne DKK 3,7 mio. i omsætning på balancedagen.

Behandling efter den kontraktbaserede indregningsmetode (praksis efter konvergensprojektet)

Ved behandling efter den kontraktbaserede indregningsmetode fremlagt i IASB og FASB's konvergensprojekt, kan der derimod indregnes omsætning i takt med opfyldelse og overførsel af aktivitetsforpligtelse til kundeinvestoren. Idet vi antager at kontrakten kan deles op i de ovenstående tre etaper, vil TK Development kunne indregnes den allokerede andel af omsætningen i takt med at aktivitetsforpligtelserne opfyldes. I det ovenstående eksempel vil TK Development, således kunne indregne omsætningen på DKK 1,5 mio. ved overdragelse af fundamentet til kundeinvestoren på balancedagen.

⁵⁴ Kilde: Egen tilretning

Eksemplet illustrerer dermed på overordnet basis, hvilken påvirkning konvergensprojektet vil have for igangværende byggesager opført for fremmed regning, som tidligere kunne indregnes ved anvendelse af produktionsmetoden efter IAS 11.

8.4 Delkonklusion

Implementeringen af konvergensprojektets kontraktbaserede metode for indregning og måling af omsætning medfører forskellige konsekvenser alt afhængig af, hvilken praksis der anvendes i de nuværende kontrakter. Er der tale om ejendomsprojekter som opføres for regning, hvorefter en kundeinvestor findes, vil implementering af konvergensprojektet fortsat betyde at omsætning først kan indregnes ved selve overdragelsen af det totale projekt. Konvergensprojektet medfører derved reelt set ikke nogen ændring for indregning af omsætning i forhold til anvendelse af salgsmetoden ved ejendomsprojekter opført for egen regning.

Hvis der derimod er tale om ejendomsprojekter som opføres for fremmed regning, vil konvergensprojektet dog medføre, at der kan ske indregning ved dellevering af færdigbyggede etaper, såfremt disse er foruddefineret i kontrakten med kundeinvestor. Omsætningen kan derved opdeles efter indfrielse af aktivitetsforpligtelser, hvilket kan betyde, at indregningen kan ske drypvist henover den samlede entreprises opførelse. Der kan dog ikke længere anvendes produktionsmetoden, hvorfor indregning ikke længere kan ske på baggrund af skønsmæssige vurdering af ejendomsprojektets færdiggørelsesgrad. Alt andet lige vil dette betyde, at anvendelsen af det kontraktbaserede indregnings aldrig vil kunne overgå den omsætningsandel, som ville have kunnet været indregnet ved produktionsmetoden. Der kan højst forekomme tilfælde, hvor indregning er på samme niveau. Indregningen vil dog typisk ligge under, i og med der i den forbindelse kun vil være tale om færdigbyggede etaper, som var foruddefineret i kontrakten og, hvor aftale om overdragelse til kundeinvestor var foretaget på forhånd. Udformningen af de bagvedliggende entreprisekontrakter har derved meget stor betydning, idet den kontraktbaserede indregningsmetode netop tager udgangspunkt i disse.

Det essentielle i redegørelsen for konvergensprojektets indflydelse på TK Development er tidspunktet for indregning af omsætningen. Før Fondsrådet's afgørelse i 2006 havde TK Development uden kritisk stillingtagen indregnet omsætning og avance i henhold til produktionsmetoden. Dette var normal anerkendt praksis, og virksomheden havde brugt metoden som indregningskriterium i mange år forinden. Fondsrådets indblanding fik imidlertid meget stor betydning for TK Developments måde at indregne omsætning på, da det medførte overgang fra produktionsmetoden til salgsmetoden. Anvendt regnskabspraksis blev ændret fra og med årsrapporten 2005/2006, hvor salgsmetoden

blev nævnt som værende det primære indregningskriterium. Produktionsmetoden er derved ikke nævnt direkte i anvendt regnskabs praksis før igen i årsrapporten for 2008/2009. Her har TK Development igen medtaget indregning efter produktionsmetoden jævnfør IAS 11 på trods af, at der ikke er sket nogen nævneværdi ændring i virksomhedens forretningskoncept.

Fondbrådet's afgørelse medførte, at TK Development fremover ikke længere kunne indregne acontoavancer på igangværende ejendomsprojekter, men først når ejendomsprojektet var fuldført og leveret til kunden. Konsekvensen var altså udelukkende en tidsforskydning i indtægtsførelsen af avancer på de solgte projekter. Dette kan medføre store afvigelser i virksomhedens resultater år for år, fordi resultatet afhænger af færdiggjorte ejendomsprojekter i det pågældende år. På sigt vil afgørelsen ikke få nogen økonomisk betydning for TK Development, og vil heller ikke påvirke selskabets likviditet og fremtidige pengestrømme direkte. Dårligere regnskaber kan imidlertid gøre det svære for TK Development at opnå finansiering til nye projekter samt finde nye kundeinvestorer, idet der vil blive stillet større krav til pålideligheden af virksomhedens budgetter. Yderligere vil de regnskabsår, hvor der ikke bliver færdiggjort en nævneværdig andel af projekter, medfører en meget lille omsætning for virksomheden. Planlægning af hvornår projekterne færdiggøres er dermed i endnu højere grad essentiel for virksomhedens resultat i året.

For at vurdere konsekvensen af konvergensprojektets nye kontraktbaserede indregningsmetode har vi valgt at foretage analyse af nogle af TK Development's igangværende projekter. Resultat heraf viste, at den kontraktbaserede indregningsmetode ikke ville få den store betydning for shoppingcenteret Entré. Efter nuværende praksis indregnes omsætningen på baggrund af salgsmetoden, og da den bagvedliggende entreprisekontrakt ikke kan opdeles i aktivitetsforpligtelser, vil indregningen først ske ved levering af projektet, og dermed samme tidspunkt som efter salgsmetoden. I vores begrundelse ligger der vægt på kontraktforhandlingen mellem TK Development og kundeinvestor. Kundeinvestor vil ikke være interesseret i, at overtage kontrollen og dermed risikoen af et halvfærdigt projekt, hvorfor der formentlig først bliver opfyldt en aktivitetsforpligtelse ved den endelige overdragelse af projektet. Avancen for projektet vil altså først blive indregnet ved leveringen, og den bliver målt ud fra den faktiske salgspris af entreprisekontrakten. Altså får konvergensprojektet ikke nogen direkte betydning for indregning og måling af omsætningen af ejendomsprojekter opført for egen regning. Idet disse tidligere på baggrund af Fondbrådet's afgørelse alligevel skulle behandles efter salgsmetoden for varesalg efter IAS 18.

For projektgruppen retailparker der er opført for egen regning, medfører konvergensprojektet, at der ikke længere skelnes til kravene om individuelt forhandlet kontrakt og betragtningen om en stan-

dardvare. Det vil imidlertid ikke medføre en ændring i tidspunktet for indregning af omsætning, ud fra samme argumentation som ved projektet Entré. Entreprisekontrakterne vil som udgangspunkt ikke være opfyldt, før den færdige retailpark er leveret til kunden. Angående målingen vil den blive foretaget ud fra den faktiske salgspris, hvilket heller ikke differerer fra den nuværende metode.

For retailparker der bygges for fremmed regning, antages produktionsmetoden efter IAS 11 at være anvendt. Den kontraktbaserede indregningsmetode vil for denne type projekter formentlig medføre en senere indregning af omsætning, eftersom det kræver, at en aktivitetsforpligtelse er opfyldt. Det kan dog fortsat være muligt at indregne omsætning i takt med produktionen, såfremt der er tale om delvise overleveringer af projektet. Kan TK Development påvise, at virksomheden leverer projektet i etaper, kan hver etape godt blive anset som en aktivitetsforpligtelse, som ved opfyldelse berettiger indregning af omsætning og den avance, der er allokeret til denne aktivitetsforpligtelse. Den indregnede omsætning vil blive målt som den allokerede del af den faktiske salgspris, der ved kontraktindgåelsen er allokeret til de individuelle aktivitetsforpligtelser.

For vurdering af regnskabsposten igangværende arbejder, der for TK Development handler om igangværende ejendomsprojekter, giver konvergensprojektet et bedre vurderingsgrundlag, når årsrapporter skal sammenlignes på tværs af landegrænser. Sammenligning mellem TK Development og lignede virksomheder i andre lande vil på basis af den nye kontraktbaserede indregningsmetode være mere forenelige. Specielt vil sammenligneligheden blive bedre mellem virksomheder, der tidligere har aflagt regnskab efter henholdsvis IFRS og US GAAP. For investorer, der analyserer TK Development, vil det betyde et bedre vurderingsgrundlag, når de skal sammenligne årsrapporten med andre ejendomsudviklingsvirksomheder, idet der tidligere kunne indregnes omsætning efter to indregningskriterier.

Derimod kan vurderingen af virksomhedens reelle præstation i de enkelte regnskabsår blive tilsøret, da omsætning først indregnes når en aktivitetsforpligtelse er opfyldt. Det vil i mange af virksomhedens projekter først være, når leveringen er sket og ikke i takt med udførelsen af arbejdet. Virksomhedens aktivitet og værdiskabelse vil derfor ikke kunne læses tydeligt i resultatopgørelsen, og resultatet kan variere meget fra år til år. For investorer vil resultatopgørelsen isoleret set ikke være et pålideligt vurderingsgrundlag for virksomhedens igangværende projekter, og skal derfor suppleres med virksomhedens egen beskrivelse af projekternes udvikling og som formentligt vil ønskes at være specificeret tydeligt i balance.

9 Konklusion

For at få besvaret afhandlingens hovedproblemstilling om, hvilke konsekvenser konvergensprojektet vil få for den regnskabsmæssige behandling af igangværende ejendomsprojekter, er de regnskabsmæssige forhold analyseret på såvel det teoretiske som det praktiske plan.

IASB og FASB har siden 2002 arbejdet på et fælles projekt vedrørende omsætning. Projektet er en del af det altomfattende konvergensprojekt på internationalt plan, som har til formål at harmonisere regnskabsafleggelsen globalt. Det er globaliseringen, der har medført behovet for sammenlignelighed af årsrapporter på tværs af lande og kontinenter, hvorfor IASB og FASB har påtaget sig ansvaret for at udvikle og implementere globalt accepterede regnskabsstandarder af høj kvalitet.

IASB er en uafhængig organisation, som har til formål at udarbejde og udgive internationale regnskabsstandarder. IASB består af 16 medlemmer, der alle bidrager med hver deres ekspertise på området. Medlemmerne udpeges og kontrolleres af IASCF som fungerer som fondsbestyrelse for IASB. IASCF har til ansvar at sikre regnskabslovgivningen udføres på basis af de offentlige myndigheders interesse, samt sikre udarbejdelsen af regnskabslovgivning imod korruption. IASB støttes af organisationerne SAC og IFRIC, som yder vejledning i tilfælde hvor der i praksis kan opstå tekniske implementeringsvanskeligheder eller fortolknings spørgsmål.

Processen for udarbejdelse og implementering af internationale regnskabsstandarder efter IFRS foregår i følgende overordnede etaper. I første omgang identificeres et problem i en regnskabsstandard. Herefter planlægges projektet og der igangsættes en omfattende og grundig research af regnskabsområdet. Når IASB har fastlagt problemstillinger og indsamlet data udgives et såkaldt Discussion Paper, der forklarer og beskriver problemstillingerne typisk ved hjælp af eksempler. Formålet med et Discussion Paper er at invitere til debat og modtage kommentarer fra komiteer og myndigheder på tværs af verden. Næste skridt i processen er Exposure Draft, der er obligatorisk for udstedelsen af en ny standard. Et Exposure Draft er IASB's hovedværktøj til at fremlægge et specifikt forslag til en standard. Når IASB har bearbejdet kommentarerne og opnået et tilfredsstillende resultat udgives standarden. Processen er imidlertid ikke forbi for IASB, som ved standardens implementering og anvendelse løbende herefter ser på, om eventuelle praktiske forhold yderligere skal bearbejdes.

Nuværende praksis i IASB-regi for indregning og måling af omsætning er reguleret i de internationale regnskabsstandarder IAS 18 Revenue og IAS 11 Construction Contracts.

IAS 18 benyttes ved indregning af omsætning fra salg af varer og tjenesteydelser. Den fastsætter at omsætning indregnes efter salgsmetoden når det drejer sig om salg af varer, mens salg af tjenesteydelser som udgangspunkt indregnes efter produktionsmetoden. For indregning af omsætning fra salg af varer skal en række kriterier være opfyldt. Virksomheden skal have overført samtlige risici og fordele til køberen, hvilket følger med ejendomsretten til varen. Herudover skal det modtagne eller tilgodehavende vederlag, samt omkostninger forbundet med transaktionen, kunne opgøres pålideligt, og det skal være sandsynligt at økonomiske fordele vil tilflyde virksomheden.

IAS 11 benyttes ved indregning og måling omsætning for entreprisekontrakter efter produktionsmetoden. Indregningen sker i takt med produktionen og færdiggørelsen af entreprisekontrakten. Dette medfører en tidligere indregning af omsætning samt avance end ved salgsmetoden. I praksis medfører den løbende indregning af omsætning en afspejling af virksomhedens aktuelle værditilvækst. Færdiggørelsesgraden fastlægges typisk ud fra medgåede omkostninger i forhold til entreprisekontraktens budgetterede omkostninger. Ved brug af produktionsmetoden for indregning og måling af omsætning fra entreprisekontrakter kræves en række kriterier opfyldt. Der skal være tale om en individuelt forhandlet kontrakt, og kontrakten skal omhandle opførelsen eller tilvejebringelsen af et aktiv.

IASB's anvendelse af to metoder for indregning af omsætning har været en af årsagerne til at der er opstået et behov for en ny regnskabsstandard, der afløser IAS 11 og IAS 18. Her skal konvergensprojektet for omsætning, løse konflikten der er opstået fordi IAS 11 anvender produktionsmetoden og IAS 18 som udgangspunkt anvender salgsmetoden. Desuden vurderes indregningskriterierne i IAS 18, til i særdeleshed at være modstridende med det formueorienterede paradigme. Implementeringen af én metode for indregning og måling af omsætning vil på sigt betyde, at den amerikanske regnskabsregulering efter US GAAP skal afløses af IFRS.

Konvergensprojektet har omhandlet flere forskellige metoder for indregning og måling af omsætning, men helt grundlæggende har der været to forskellige metoder EBM metoden (The Extinguishment Based Method) og PBM metoden (The Performance Based Method). Heraf er udsprunget metoderne EBM (The Customer Consideration Model), EBM (The Fair Value Model) samt PBM with AA, som alle er viderebygning af de grundlæggende metoder. Det væsentlige i EBM metoden er, at omsætning indregnes når der er sket en reducere af en aktivitetsforpligtelse (performance obligation), mens PBM metoden grundlæggende minder mere om produktionen omtalt IAS 11. IASB og FASB foretrækker derfor imidlertid EBM metoden (The Customer Consideration Mo-

del), idet den påpeger en større grad af forsigtig ved indregning, samt ikke i udstrakt grad kan baseres på regnskabsmæssige skøn.

Den kontraktbaserede indregningsmetode er en videreudvikling af den førnævnte EBM metode (The Customer Consideration Model). Indregning af omsætning sker stadig først, når en aktivitetsforpligtelse er opfyldt. Det får en konsekvens for nogle typer af entreprisekontrakter, hvor varen ikke er overgået til køberen endnu, fordi den nye metode, først udløser indregning af omsætning når varen eller tjenesteydelsen er leveret til kunden. For de virksomheder der efter nuværende praksis indregner omsætning løbende efter produktionsmetoden, men ikke fysisk leverer en vare eller tjenesteydelse vil den nye metode medføre senere indregning af omsætning. Metoden medfører desuden at omkostninger forbundet med fremskaffelse af kontrakter ikke tillades aktiveret, hvis det ikke er indeholdt i praksis for andre standarder. Herudover vil metoden behandle kontraktlige løfter som for eksempel produktgarantier og andre efterfølgende serviceforpligtelser anderledes. En garantiforpligtelse vil blive behandlet som en aktivitetsforpligtelse, der opfyldes hvis den indtræffer. En del af omsætningen og avancen vil så og sige først blive indregnet ved opfyldelse af garantiforpligtelsen eller udløb af garantiperioden. Dette er en bevægelse mod det præstationsorienterede paradigme, at man først indregner en garantiforpligtelse når den er realiseret.

Den kontraktbaserede indregningsmetode forslår yderligere, at den faktiske salgspris skal anvendes som det gældende måleattribut og måleobjektet for kontraktens nettoværdig mellem fordele og aktivitetsforpligtelser. I praksis kræver den både en måling af fordelene og aktivitetsforpligtelserne. Benyttes den faktiske salgspris som måleattribut, kan konsekvensen være en for høj værdiansættelse af aktivitetsforpligtelsen som følge af medtaget salgsomkostninger og profit i den faktiske salgspris. Samtidig kan det medføre en for lav værdiansættelse, idet en virksomheds forventede omkostninger til opfyldelse af en aktivitetsforpligtelse kan komme til at overstige den faktiske salgspris.

For vurdering af konvergensprojektets betydning for TK Development er en forståelse for Fondsrådet's afgørelse i 2006 nødvendig. Fondsrådet's afgørelse havde den betydning for TK Development, at de skulle indregne omsætning efter salgsmetoden i stedet for produktionsmetoden. Konsekvensen heraf blev en tidsforskydning i indtægtsførelsen af avancer på solgte projekter, som kan medføre store afvigelser i virksomhedens resultater år for år. På sigt vil afgørelsen ikke få nogen økonomisk betydning og påvirker heller ikke selskabets likviditet og fremtidige pengestrømme direkte. Senere indregning af indtægter kan dog betyde dårligere regnskaber, hvilket kan gøre det svære for TK Development at opnå finansiering til nye projekter samt finde nye kundeinvestorer, idet der vil blive stillet større krav til pålideligheden af virksomhedens budgetter.

Implementeringen af konvergensprojektets nye kontraktbaserede indregningsmetode vil afhængig af TK Development's nuværende metode for indregning samt udformning af entreprisekontrakter få forskellig betydning. Generelt anvendes salgsmetoden for indregning af virksomhedens igangværende ejendomsprojekter. Her vil metoden formentlig ikke få nogen betydning. I vores argumentation for dette ligger det til grund, at TK Development's benyttede forretningskoncept i størstedelen af de igangværende ejendomsprojekter er begyndt for egen regning. Ejendomsprojekterne er løbende udlejet ud og på et tidspunkt solgt til en kundeinvestor. Da der formentlig først bliver opfyldt en aktivitetsforpligtelse ved den endelige overdragelse af projektet, bliver omsætning og avancen først indregnet ved leveringen.

For TK Developments ejendomsprojekter som er blevet henvist af en kundeinvestor, har det været vores antagelse at disse er blevet opført for fremmed regning. TK Development har derved kunnet blive behandlet disse ejendomsprojekter som entreprisekontrakter efter IAS 11, hvilket giver anvendelse af produktionsmetoden til brug for indregning og måling af omsætning. Den kontraktbaserede indregningsmetode vil for denne type projekter formentlig medføre en senere indregning af omsætning, eftersom det kræver at en aktivitetsforpligtelse er opfyldt, frem for blot en vurdering af færdiggørelsesgraden.

Det afgørende for om TK Development kan indregne omsætning i takt med produktionen af igangværende ejendomsprojekter afhænger af de bagvedliggende kontrakter med kundeinvestoren. Kan disse opdeles i aktivitetsforpligtelser, som opfyldes løbende og overleveres til kundeinvestoren, kan der indregnes omsætning i takt med byggeriet. Hermed er den omsætning og avance der kan indregnes løbende udtrykt ved den allokerede andel af den faktiske salgspris, der blev pålagt den enkelte aktivitetsforpligtelse ved kontraktindgåelsen.

For vurdering af regnskabsposten igangværende arbejder, der for TK Development handler om igangværende ejendomsprojekter, giver konvergensprojektet et bedre vurderingsgrundlag når årsrapporter skal sammenlignes på tværs af landegrænser. Sammenligning mellem TK Development og lignede virksomheder i andre lande vil på basis af den nye kontraktbaserede indregningsmetode være mere forenelige. For investorer der analyserer TK Development, vil det ligeledes betyde et bedre vurderingsgrundlag når de skal sammenligne årsrapporten med andre ejendomsudviklingsvirksomheder, fordi der tidligere kunne indregnes omsætning efter to indregningskriterier.

Derimod kan vurderingen af virksomhedens reelle præstation i de enkelte regnskabsår blive tilsøret, da omsætning først indregnes når en aktivitetsforpligtelse er opfyldt. Det vil i mange af virksomhedens projekter først være når leveringen er sket og ikke i takt med udførelsen af arbejdet. Virksomhedens aktivitet og værdiskabelse vil derfor ikke kunne læses ligeså tydeligt i resultatopgørelsen, og resultatet kan variere meget fra år til år. For investorer vil resultatopgørelsen derfor isoleret set ikke være et tilstrækkeligt vurderingsgrundlag for virksomhedens igangværende projekter, og skal derfor opvejes med virksomhedens egen beskrivelse af projekternes udvikling og balancesummen for igangværende arbejder.

10 Litteraturliste

Litteraturforkortelse

Fuld litteraturbetegnelse

10.1 Litteratur

Finansiell Rapportering	”Finansiell Rapportering - teori og regulering”, 1. udgave, Jens O. Elling, Gjellerup
Årsrapport efter IFRS	”Årsrapport efter internationale regnskabsstandarder - fra dansk praksis til IFRS”, 3. udgave 2008, Jan Fedders og Henrik Steffensen, Forlaget Thomson
IASB IFRS 2008	”International Financial Reporting Standards (IFRSs) - including International Accounting Standards (IASs) and Interpretations”, vedtaget pr. 1. januar 2008, IASB
Wiley US GAAP 2006	”GAAP 2006 - Interpretation and Application of Generally Accepted Accounting Principles”, John Wiley & Sons Inc.
PwC Regnskabshåndbogen 2008	”PricewaterhouseCoopers Regnskabshåndbogen 2008”, Kim Fücksel, Vibekke Bruun Haurum, Stephan Ø. Jørgensen, Martin Kromann, Tina Pedersen, Verner Rasmussen, Rasmus Sommer og Henrik Steffensen, PricewaterhouseCoopers

10.2 Artikler og notater

INSPI nr. 9 2008	”Indregning og måling af omsætning (Del 1) - I henhold til IASB/FASB’s konvergensprojekt”, Sumit Sudan, INSPI nr. 9 2008
INSPI nr. 10 2008	”Indregning og måling af omsætning (Del 2) - I henhold til IASB/FASB’s konvergensprojekt”, Sumit Sudan, INSPI nr. 10 2008
IASB og FASB’s Discussion Paper	”Discussion Paper - Preliminary Views on Revenue Recognition in Contracts with Customers”, IASB, December 2008
Fondsrådet notat 1	”Regnskabsmæssig behandling af ejendomsprojekter til videre salg”, Fondsrådet, Regnskabsår 2004/2005, Dato for afgørelse 30-10-2006

Fondbrådet notat 2 ”Indregning af omsætning ved projektudvikling”, Fondbrådet, Regnskabsår 1. halvår 2005/2006, Dato for afgørelse 24-04-2006

E&S notat ”Notat om betingelserne for at anvende produktionsmetoden efter årsregnskabsloven”, Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, Sag 2008-15233, Dato: 28-01-2008

10.3 Hjemmesider

IASB.org www.iasb.org

IASPlus.com www.iasplus.com (Deloitte)

FASB.org www.fasb.org

SEC.gov www.sec.gov

IFAC.org www.ifac.org

ICAEW www.icaew.com

TKD.dk www.tkdevelopment.dk

10.4 Årsrapporter

TKD årsrapport [år] TK Development offentliggjorte årsrapporter fra 2004/2005 til 2008/2009

11 Anvendte forkortelser

E&S	Erhvervs- & Selskabsstyrelsen
FASB	Financial Accounting Standards Board
IAS	International Accounting Standard (udsendt af
IASB	International Accounting Standards Board
IASC	International Accounting Standards Committee
IASCF	International Accounting Standards Committee Foundation
ICAEW	Institute of Chartered Accountants in England and Wales
IESBA	International Ethics Standards Board for Accountants
IFAC	International Federation of Accountants
IFRIC	International Financial Reporting Interpretations Committee
IFRS	International Financial Reporting Standards
RV	Danske regnskabsvejledninger (udsendt af FSR's Regnskabstekniske udvalg)
SAC	Standards Advisory Council
SEC	U.S. Securities Exchange Commission
US GAAP	US General Accepted Accounting Principles
ÅRL	Den danske årsregnskabslov